WWW.RUDAW.EU

ڕووداو

چاپی ئەوروپا

ڕۆژنامەی کوردانی تاراوگەنشین

ژمارە (266) پێنجشەممە 11/9/ 2014

بەدوای قەرزە کۆنەکانیەوەیە

کۆمپانیا و بانکەکان چوار ملیار دۆلاری حکومەتیان لەلایە

ڕووداو- هەولێر

حکومەتی هەرێمی کوردستان زیاتر لە 4 تریلیۆن و 955 ملیار دیناری وەک قەرز داوەتە بانکەکان و وەزیری داراییش لیژنەیەک بۆ وەرگرتنەوەو بەدواداچوونی ئەو قەرزانە پێکدێنێت.

ڕێباز حەملان، وەزیری دارایی حکومەتی هەرێمی کوردستان داوا لە لیژنەیەکی حەوت کەسی وەزارەتەکەی دەکات تاوەکو 2014/9/30 بە ڕاپۆرتێک وردەکاری قەرزەکانی حکومەتی لەسەر بانک و کۆمپانیاکان پێبدەن.

بەپێی ئەو دۆکیومێنتانەی دەست (ڕووداو) کەوتوون، حکومەتی هەرێمی کوردستان یەک تریلیۆن و 405 ملیار دیناری داوەتە بانکە بازرگانییەکان. هەروەها 3 تریلیۆن و 500 ملیار دیناریشی بە بانکە پسپۆرییەکان داوەو بانکەکانیش ئەو پارەیان داوەتە کۆمپانیاکانی کوردستان، ئەو قەرزە زیاترە لە 4 ملیار و 100 ملیۆن دۆلار، ئەوە لەکاتێکدایە حکومەت بە دۆخێکی سەختی ئابووریدا تێدەپەڕێت.

7

لە شنگالەوە تا کەمپی خانکێ

6

PKK ئامادە نییە لالش چۆڵ بکات

3

شۆخێکی کورد دەیەوێ شاجوانی 32 وڵات بێت

2

دەستگیرکراوە هەرزەکارەکەی داعش بۆ (ڕووداو) دەدوێ:

ئەمیرەکەم گوتی بەهەشت بەنسیبی تۆ بوو

دڵشاد گەرمیانی بۆ ژنە ئێزدییەکانیش دەچێتە لای داعش

11

عێراق زیاتر لە 3 ملیۆن کەمئەندامی هەیە

10

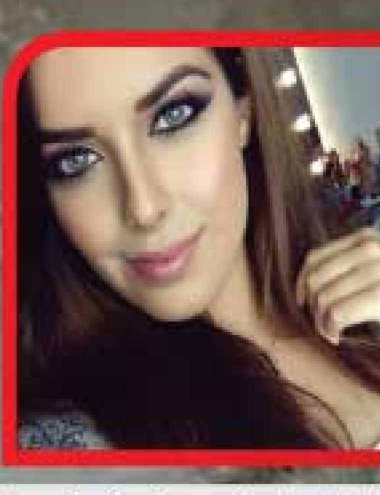

کچانی کورد فێری نهێنیی میکیاژ دەکات

9

DKK ١٥,٠٠ SEK | Denmark ٢١,٠٠ GBP | Sverige ١,٤٠ CHF | England ٢,٧٠ Schweiz | ١,٨٠ Euro | Nederland ١,٥٠ Deutschland, Österreich, Belgique, France

شۆخێکی کورد دەیەوێ شاجوانی 32 وڵات بێت

دالیا: خەریک بوو سەربازە ئیکوادۆرییەکان بمگرییێنن

میوا و دلڤان
رووداو- هەولێر

بۆ یەکەمجار کچێکی کورد بەشداری لە کێبڕکێی شاجوانی کیشوەرەکاندا دەکات. ئەو کچە کوردە دەیەوێ لەو رێگەیەوە کوردستان بە جوانترین کچەکانی ٣٢ وڵاتی جیهان بناسێنێت.

دالیا محەممەد، تەمەنی 19 ساڵە و خەڵکی شاری سلێمانییە. ئەو ئێستا دانیشتووی ویلایەتی کالیفۆرنیا-ی ئەمریکایە. دالیا دەمێک بوو دەیەویست بەناوی کوردستانەوە کێبڕکێ لەگەڵ کچە شۆخ و شەنگەکانی 32 وڵاتی جیهاندا بکات. ئەو هێندە بروای بەخۆیەتی کە دەڵێ دڵنیایە دەبێتە شاجوانی کیشوەرەکان. لەگەڵ ئەوەشدا دەڵێ: "ئەگەر سەرکەوتنیش بەدەست نەهێنم، گرنگ ئەوەیە توانیومە کوردستان بەو 32 وڵاتە بناسێنم و ناوی کوردستان لەتەک 32 وڵاتی گەورەی جیهاندا بنووسرێت".

بڕیاروایە رۆژی 13-9-2014، شاجوانی کیشوەرە یەکگرتووەکان بۆ ساڵی 2014، لە مەراسیمێکی بەرفراواندا هەڵبژێردرێت. دالیا دەربارەی مێژووی ئەو پێشبڕکێیە گوتی: "پێشتر تەنیا ئەو وڵاتانە بەشدارییان لەو پێشبڕکێیەدا دەکرد کە خەڵکی کیشوەری ئەمریکا بوون، بەڵام لە 2013 ناوی پێشبڕکێکە بووە شاجوانی کیشوەرە یەکگرتووەکان و هەموو وڵاتان دەتوانن بەشداریی تێدا بکەن". دالیا لەبارەی بەشداریی خۆیەوە گوتی: "یەکەم کوردم بەناوی کوردستانەوە وەک وڵات بەشداری لەو پێشبڕکێیەدا دەکەم، کە 32 وڵات تێیدا بەشدارن".

دالیا دەڵێت ئەگەر نەشبێتە شاجوان نیگەران نابێت، چونکە، وەک ئەو دەڵێت، گرنگیی پێشبڕکێکە لەوەدایە کە "ئێمە بەناوی کوردستان بەشداری دەکەین". ئەو کچە کوردە دەڵێ: "دەمانەوێ لەڕووی رۆشنبیری و هونەری و جوانی و هەموو بوارەکانی دیکەی ژیانەوە بەشداری بکەین. چونکە لەڕووی ئابووری و سیاسییەوە کوردستان تاڕادەیەک ناسراوە، بۆیە ئەرکی ئێمە ئەوەیە کە لە بوارەکانی دیکەشدا کورد بناسێنین. هەروەها گرنگە دنیا بزانێت کە کوردیش دەتوانێت لەگەڵ کاروانی پێشکەوتنی جیهاندا بڕوات".

دالیا باسی ئەوەشیکرد کە "ئەو کچانەی یەکەم و دووەم و سێیەم دەبن، چەند خەڵاتێکی گرنگ بەدەستدەهێنن و بۆ چەند مانگێک لە ئیکوادۆر دەمێننەوە و سەردانی بەشێکی زۆری وڵاتەکە دەکەن. ئینجا کۆمپانیا بازرگانییەکان بۆ ریکلامکردن پارەی خەیاڵی دەبەخشنە شاجوانەکان".

دایکی دالیا گلەیی هەیە

دڵخواز ئەحمەد، دایکی دالیا، گلەیی لە وەزارەتی رۆشنبیری و حکومەتی هەرێمی کوردستان دەکات کە هاوکارییان نەکردوون. ئەو دەڵێت "تەنانەت هەواڵێکیشیان نەپرسیوین"، هەروەها "لە باڵیۆزخانەی عێراق لە مەکسیک کێشەیان بۆ دروست کردین و داوایان لێکردین بەناوی عێراقەوە بەشداری بکەین، ئەوانیش هەموو هاوکارییەکمان دەکەن و دەبنە سپۆنسەرمان، بەڵام قبوڵمان نەکرد و تەنیا بەناوی کوردستانەوە بەشداریمانکرد". کەچی، وەک دایکی دالیا دەڵێت: "نە وەزارەتی رۆشنبیری و نە حکومەتی کوردستان هیچ یارمەتییەکیان نەداین. لەسەر ئەرکی خۆمان تاوەکو ئێستا زیاتر لە 25 هەزار دۆلارمان خەرجکرد، بەڵام گرنگ ئەوەیە ناوی کوردستانمان خستە ناو مێژووی پێشبڕکێکەوە".

سەربازەکانی ئیکوادۆر سەرسامن بە پێشمەرگە

دالیا لەکاتی چوونی بۆ ئیکوادۆر باسی کوردستانی بۆ زۆر خەڵکی ئەو وڵاتە کرد، بەڵام دەڵێت: "تووشی شۆک بووم کە بیستم سەربازەکانی ئیکوادۆر بە سەرسامییەوە باسی پێشمەرگەی کوردستانیان دەکرد"، دالیا دەگێڕێتەوە: "چەند سەربازێکی ئیکوادۆری کاتێک زانییان من لە کوردستانەوە هاتووم، هاتن قسەیان لەگەڵ کردم و گوتیان ئێمە ناوبانگی ئازایەتی و نەبەردیی پێشمەرگەی کوردستانمان بیستووە کە چۆن بەو چەکە کەمەی هەیانە بەرگری لە نیشتمانەکەیان دەکەن. بۆیە وێنەیان لەگەڵ گرتم. بەڕاستی زۆر کەیفخۆش بووم و خەریک بوو دەست بکەم بە گریان. بۆیە شانازی بە پێشمەرگەی کوردستانەوە دەکەم".

کوردێک رووسەکان فێری هەڵپەڕکێی کوردی دەکات

خۆشەوی محەممەد
رووداو- مۆسکۆ

گەنجێکی کورد لە شاری ئیکەترینبورگی رووسیا، لەڕێی هەڵپەڕکێ و بەرنامەی فێرکردنی زمانی کوردی، کار بۆ ناساندنی میللەتەکەی بە نەتەوە جیاوازەکانی روسیا دەکات.

"رووسەکان زۆر حەزیان لە هەڵپەڕکێیە، لە قوتابخانەو زانکۆ و شوێنە گشتییەکان فێری هەڵپەڕکێی کوردییان دەکەم".

نەزیم حەسەنۆڤ، لە قوتابخانە و زانکۆ و شوێنە گشتییەکانی شاری ئیکەترینبورگدا، بەجلی کوردی و ئاڵای کوردستانەوە چەندین جۆری هەڵپەڕکێی کوردی بۆ قوتابیان و هاووڵاتیانی رووس و نەتەوەکانی دیکە نمایش دەکات، لەگەڵ ئەوانەشدا، بۆ ئاشناکردنیان بە زمانی کوردی چەندین پرۆگرامی ڤیدیۆیی (رووسی- کوردی) دروستکردووە.

نەزیم باسی کار و چالاکییەکانی بۆ (تۆڕی میدیایی رووداو) کرد و گوتی "دوای وەرگرتنی رەزامەندیی بەڕێوەبەرایەتی قوتابخانە و زانکۆکان، بە جلی و کوردی و ئاڵای کوردستانەوە دەچمە هۆڵی چالاکیەکان و ژمارەیەکی زۆری قوتابیان لە دەورم کۆدەبنەوە، سەرەتا بە زمانی رووسی خۆمیان پێ دەناسێنم و باسی نەتەوەی کورد و مێژوو و جوگرافیا و کەلتووری کوردیان بۆ دەکەم، پاشان باسی جۆرەکانی هەڵپەڕکێ و چۆنیەتی فێربوونیان بۆ دەکەم".

نەزیم بەدەم باسکردنی هەڵپەڕکێی کوردییەوە، خۆی هەڵپەڕکێکەیان بۆ نمایش دەکات "دواتر قوتابیەکان خۆیان ریز دەبەستن و هاوشانی من دەست دەکەن بە هەڵپەڕکێ". نەزیم ئەم نمایشانەی خۆی تەنیا تایبەت نەکردووە بە قوتابخانە و زانکۆکان، بەڵکو رۆژانی پشوو دەچێتە شوێنە گشتییەکان و نمایشی هەڵپەڕکێی کوردی پێشکەش بە رێبواران دەکات "خەڵکی فێری شایی و هەڵپەڕکێی کوردی دەکەم، لە نێو پارکەکان شوێن هەن کە کچان و کوڕان نمایشی جۆراوجۆری لێ پێشکەش دەکەن، منیش بە دیار سترانی کوردییەوە هەڵپەڕکێی کوردی پێشکەش دەکەم".

بەپێی قسەکانی نەزیم، رووسەکان زۆر حەزیان لە کاری هونەری و دانس و هەڵپەڕکێ و وەرزش و پێکەنینە، بۆیە بیری لەوە کردووەتەوە "باشترین رێگا" بۆ ناساندنی گەلەکەی بگرێتە بەر "لە قۆناغی دووەمی کۆلێژ مامۆستایان و قوتابیان بەردەوام پرسیاریان لێ دەکردم کە من چ نەتەوەیەکم، بۆم باسدەکردن کە کوردم، ئەوکات سەرنجمدا، بۆ ئەوەی باشتر گەلەکەم بناسن، پێویستە لە رێگەی زمان و هەڵپەڕکێوە میللەتی خۆمیان پێ بناسێنم، دەمەوێ لە رێگەی هەڵپەڕکێ، ئەو پەیامە بگەیەنمە سەرجەم ئەو نەتەوانەی لە رووسیا دەژین، کە کورد هەمیشە پەیامەکەی ئاشتی و برایانە بووە".

نەزیم گوتیشی "ئێستا زۆربەی خەڵکی شاری ئیکەترینبورگ دەزانن کورد کێن، کەلتوور و مێژوو و جوگرافیا و زمان و ئاینی چین، لە سەرجەم فێستیڤاڵ و چالاکییەکانی ئیکەترینبورگدا لەسەر ئەرکی خۆم بەشداریم کردووە، ئەگەرچی لێرە ژیانیش سەختە، هەموو ساڵێک لە 21ی ئاداردا، ئاهەنگێک بۆ نەورۆز ساز دەکەین کە زۆر لە نەتەوە جیاجیاکان میوانداری دەکەین".

جگە لە بواری هەڵپەڕکێ، ئەو گەنجە چەندین بەرنامە و پرۆگرامی ڤیدیۆیی دروستکردووە کە چۆنیەتی گفتوگۆکردن بە زمانی کوردی پێشان دەدات، ئەوەش بۆ ئەو رووسانەی حەز دەکەن فێری زمانی کوردی ببن، نەزیم گوتی "زیاتر گرنگی بە قوتابیانی قۆناغی سەرەتایی دەدەم، ئەوان زووتر و باشتر شتەکان وەردەگرن و فێر دەبن". نەزیم چەندین سوپاسنامە و رێزلێنانی وەرگرتووە "نوێنەرایەتی حکومەتی هەرێمی کوردستان لە مۆسکۆ هاوکارییان کردووین لە رووی دابینکردنی جلوبەرگی کوردی".

نەزیم تەمەنی 27 ساڵە و لە قیرغیزستان لەدایکبووە، لە ساڵی 1991ەوە روویان لە ئۆکراینا کردووە، نەزیم گوتی "لە ئۆکراینا بەدبەختی بەرۆکی بەرنەداین، بەهۆی ئەوەی ئێمە موسڵمان بووین و ئەوان سلاڤین، سەرجەم ساڵەکانی خوێندنیشم یەکەمی پۆلەکەی خۆم بووم، بۆیە بەردەوام لەگەڵ قوتابییە هاوپۆلەکانم دووچاری کێشە دەبووم، ناچاربووین ساڵی 2000 کۆچ بکەین بۆ کازاخستان و تائێستاش خانەوادەکەم لەوێ دەژین".

نەزیم دەڵێت "ساڵی 2004 بەهۆی زیرەکیم بە زەماڵە لە کۆلێژی ئەندازیاری زانکۆی ئۆراڵی حکومی وەرگیرام، لە قۆناغی یەکەم وەک نوێنەری قوتابیانی بیانی هەڵبژێردرام، سوپاس بۆ خوا لەپاڵ خوێندنەکەم توانیم خزمەتی میللەتەکەشم بکەم و لەڕێی چالاکیەکانمەوە توانیم میللەتەکەم بناسێنم".

کۆبوونەوەیان لەگەڵ پارتی بێ ئەنجام بوو

PKK ئامادە نییە لالش چۆڵ بکات

ئەندامێکی سەرکردایەتیی پارتی:
با PKK وا نەکات هێزێکی بێگانە تەدەخول بکات

راوێژکارێکی باڵای کوردی ئێزدی:
پێویستمان بە PKK نییە

سەرکردەیەکی PKK:
بە هەماهەنگی لەگەڵ پارتی لەوێین

عوبەید رەشافەیی
رووداو – دهۆک

پارتی دیموکراتی کوردستان هۆشداری دەداتە PKK کە لەنێو پەرستگەی لالش و دەوروبەری بکشێتەوە و دەڵێت: "ئەگەر ئەوان (واتە PKK) ئەوەندە بەهێزن، با بچن گوندی جەمیل بایک رزگار بکەن". نزیکەی 20 رۆژە 200 گەریلای PKK گەیشتوونەتە چیای زەهێرا-ی نزیک پەرستگەی لالش کە ئێستا بە سەدان خێزانی کوردی ئێزدیی خەڵکی باشیک و بەحزان و شنگال و ناوچەکانی دیکە تێیدا نیشتەجێن.

پارتی کە لەو ناوچەیە باڵادەستە، نیگەرانیی خۆی لە جێگیربوونی هێزەکانی PKK لەو ناوچەیە نەشاردووەتەوە. عەلی عەونی، بەرپرسی لقی شێخانی پارتی دیموکراتی کوردستان بە (رووداو)ی گوت: "پێش دوو هەفتە شاندێکی لق و جڤاتی رۆحانیی ئێزدییان لەگەڵ چەند چەکدارانی PKK کە لەو چیایە نیشتەجێن و هاتوچۆ دەکەن، کۆبووینەتەوە و پەیامی فەرمی پارتیمان پێڕاگەیاندن کە دەبێ بکشێنەوە و بچنەوە ئەو شوێنەی لێی هاتوون".

عەلی عەونی رەخنەی توند لە هەڵسوکەوتی ئەو چەکدارانە دەگرێ و دەڵێت: "تەنانەت پێمان راگەیاندوون کە ئێوە مەرغووب نین لەلای خەڵک و دەبێ ئەم دەڤەرە چۆڵ بکەن، پێویستیشمان بە ئێوە نییە و هەزار ساڵە لالش پارێزراوە". ئەو گوتیشی: "پێش کوردە ئێزدییەکان، موسڵمانان و خەڵکی ناوچەکە ئامادەن پەرستگەی لالش بپارێزن".

پەرستگەی لالش تەنیا 5 کیلۆمەتر لە باکووری ناوەندی قەزای شێخانەوە دوورە. کوردە ئێزدییەکان ئەوێ بە "حەج"ی خۆیان دەزانن. هەروەها گۆڕی کەسایەتییەکی پیرۆزی ئێزدییەکان بەناوی "شێخ هادی"یش لەو پەرستگەیەیە.

گەریلاکانی PKK بۆ چەندینجار لە چیایەکەوە هاتوونەتە نێو پەرستگەی لالش و تێکەڵی خەڵکی ئەوێ دەبن، بەڵام وەک هەندێ خەڵکی ئەوێ بە (رووداو)یان گوت، بەرپرسانی پەرستگەکە بە گەریلاکانی PKK یان گوتووە کە "لالش ئارامە و هیچ مەترسیشی لەسەر نییە و پێویستیمان بە ئێوە نییە".

دەرمان رەشۆ، بەرپرسی پاسەوانانی پەرستگەی لالش بۆ (رووداو)ی ئاشکرا کرد کە لەسەر جێگیربوونی گەریلاکانی PKK لە دەوروبەری لالش، ریشسپی و خزمەتکارانی پەرستگەکە لەگەڵ بەرپرسانی PKK کۆبوونەتەوە: "ئەوان 12 کەس بوون و بەرپرسیان پیاوێکی تەمەن 40 ساڵی بوو بەناوی (سینان). یەکێک لە دەستەکانی تەنیا یەک پەنجەی مابوو، دەیگوت ئێمە بە هەماهەنگی و رێککەوتن لەگەڵ پارتی لێرەین"، بەڵام "پێمگوت هیچ هەماهەنگیتان نییە و ئێستا لەگەڵ سەرکردایەتی پارتی قسەمان کردووە".

دەرمان رەشۆ زیاتر باسی کۆبوونەوەی خۆیان دەکات لەگەڵ گەریلاکانی PKK و دەڵێ "بە ئێمەیان راگەیاند: تەنیا هاتووین بۆئەوەی سەردانێکی ئەم خەڵکە بکەین و خەڵک بمانبینێت و ئێمەش خەڵکی خۆمان ببینین و دواتر دەگەڕێینەوە". لەسەر ئەو رووداوە گەریلاکانی PKK ئامادە نەبوون هیچ زانیارییەک بۆ (رووداو) بدرکێنن.

ئەندامەکەی سەرکردایەتی پارتیش پێیوایە "دەبێ PKK حورمەتی سەروەریی خاکی باشووری کوردستان بپارێزێ و ئەگەر زۆر خەمی لالشیانە و یان زۆر بەهێزن، با بچن گوندی بەڕێز جەمیل بایک رزگار بکەن". جەمیل بایک، هاوسەرۆکی کۆما جڤاکێن کوردستانێ KCK، لە ساڵی 1951 لە ناوچەی ئەلعەزیز لە باکووری کوردستان لەدایک بووە. لە 30ی حوزەیرانی ساڵی 2013، لە نۆیەمین کۆنگرەی کۆما جڤاکێن کوردستانێدا بە هاوبەشی لەگەڵ بەسێ هۆزات بوونەتە هاوسەرۆکی KCK و پێکەوە PKK بەڕێوەدەبەن.

لەدوای رووداوەکانی شنگال لە 3/8/2014، هێزەکانی PKK و YPG بە بیانووی پاراستنی کوردی ئێزدی، چیای شنگالیان کۆنترۆڵ کردووە و دەستیان بە چەکدارکردنی ژمارەیەک گەنجی ئێزدیش کردووە بۆئەوەی لە ریزەکانی ئەواندا شەڕبکەن.

یەکێک لە بەشداربووانی کۆبوونەوەکە لەگەڵ PKK ئاشکرای کرد: "بە ئاگاداریی مەسعود بارزانی و دوای راوێژکردن لەگەڵ سیداد بارزانی، زۆر بەڕوونی پەیامی سەرکردایەتیی پارتیمان بە PKK راگەیاند کە دەبێ لالش چۆڵ بکەن و دووربکەونەوە. تەنانەت بە PKK مان گوت میری ئێزدییان (تەحسین بەگ)یش ئاگای لە هاتنی ئێوە نییە و ئەسڵەن پێویستمان پێتان نییە". ئەو کەسە بەشدارەی کۆبوونەوەکە کە پێی باش نەبوو ناوی بڵاوبکرێتەوە، گوتی: "دوای گەیاندنی پەیامەکەش، چەکدارانی PKK هەر لە شوێنی خۆیانن و پارتیش بەم رەفتارە زۆر ناڕەحەتە". عەلی عەونی، ئەو پێداگیرییەی گەریلاکان لەسەر مانەوەیان لەو ناوچەیە بە "فیتنەگێڕی" ناودەبات و دەڵێت: "با هاتنی PKK نەبێتە هۆی ئەوەی کە هێزێکی بێگانە تەدەخول بکات".

(فۆتۆ: AFP)

هێزەکانی پاراستنی شەرفەدین و YPG رێککەوتن

یوسف ئەحمەد
رووداو- دهۆک

قاسم شەشۆ، سەرکردەی پێشمەرگەکانی چیای شنگال رایگەیاند کە لەگەڵ هێزەکانی YPG لە چیای شنگال گەیشتوونەتە رێککەوتن پاش ئەوەی سەرکردەکانی YPG سەردانی ئەوانیان کرد و داوای لێبوردنیان کرد لە رەفتاری هەندێ لە فەرماندەکانیان.

(فۆتۆ: رۆیتەرز)

دوای ئەوەی هەندێ ناکۆکی کەوتە نێوان پێشمەرگە و هێزەکانی YPG لەچیای شنگال، قاسم شەشۆ رەخنەی توندی لە رەفتاری YPG گرت بەهۆی ئەوەی دەیانویست ئاڵای پەیەدە لە هەندێک شوێن بەرزبکەنەوە، بەتایبەتی لەسەر مەزاری شێخ شەرفەدین کە بۆ ئێزدییەکان دووەم پیرۆزترین شوێنی ئەوانە لە دوای لالش.

پاش ئەو یەکدی تۆمەتبارکردنە لەسەر ئەوەی کێ دەسەڵاتداری ناوچەکەیە، رۆژی 6ی ئەم مانگە شاندێکی (PYD) لە سەردانێکی رانەگەیێندراودا کە بەسەرۆکایەتی فەرماندەی هێزە جێگیرکراوەکانی (YPG) بووە لەسەر چیای شنگال، لەوانەش دوو فەرماندە بەناوەکانی هەڤاڵ عەگید و هەڤاڵ زەکی، سەردانی قاسم شەشۆ دەکەن و داوای لێبوردنی لێدەکەن بەهۆی ئەو رەفتارەی چەکدارانی YPG.

قاسم شەشۆ فەرماندەی پێشمەرگە لەسەر چیای شنگال لەوبارەوە گوتی: "ئەوان هاتن و داوای لێبوردنیان کرد و خۆیان بێبەری کرد لەو هێزەی کە ئەو رەفتارەیان بەرامبەر ئێمە کردبوو، گوتیان ئەوانە نوێنەرایەتی ئێمە ناکەن".

شەشۆ هەروەها گوتی: "ئەوان گوتیان وەرن بادەست بخەینە ناو دەستی یەکتر و بە برایەتی پێکەوە کاربکەین، تاوەکو شنگال رزگار دەکەین".

شەشۆ دەڵێت: "جەماعەتی پەیەدە گوتیان سەرۆک مەسعود بارزانی چووە مەخموور و سەردانی هێزەکانمانی کرد، ئێمە گوتمان سوپاستان دەکەین کە لە شنگال و مەخموور و هەولێر یارمەتیمان دەدەن".

قاسم شەشۆ هەر لە درێژەی ئەو قسانەدا گوتی: "ئەوان بەڵێنیان بە ئێمە دا کە لەگەڵ ئێمەدا بن تاوەکو شنگال رزگار دەکرێت و گوتیان پێکەوە شنگال رزگار دەکەین و دەگەڕێینەوە شوێنەکانمان لە رۆژئاوای کوردستان".

فەرماندەی هێزەکانی پێشمەرگە لە چیای شنگال ئاماژە بەوە دەکات کە کۆبوونەوەکەیان لە دەمژمێر 3 تا 6ی ئێوارە درێژەی کێشاوە، بەڵام ئامادە نەبوو باسی ئەوە بکات کە لەو کۆبوونەوەیە چی باسکراوە.

شەشۆ گوتی کە ئێستا نزیکەی 200 چەکدرای PYD لە چیای شنگالن و "ئێستا رێککەوتووین کە پێکەوە بەرگری لەشنگال بکەین تاوەکو رزگاری دەکەین، دوای ئەوە هەرکەسە و بۆ ماڵی خۆی".

دەستگیرکراوە هەرزەکارەکەی داعش بۆ (ڕووداو) دەدوێ:

ئەمیرەکەم گوتی بەهەشت بەنسیبی تۆ بوو

میرا حوسامەددین
ڕووداو- خورماتوو

تەمەنی تەنیا 17 ساڵە و ڕەنگە منداڵترین چەکداری دەوڵەتی ئیسلامی لە عێراق و شام، ناسراو بە (داعش) بێت. کاری ئەم مێرمنداڵە دروستکردن و چاندنی بۆمب بووە، دواتریش بووەتە شەڕڤان و بەشداری چەند شەڕێکی لە دژی پێشمەرگە و سوپای عێراق کردووە بەرلەوەی بە کامیۆنێکی بۆمبڕێژکراوەوە لەناو قەزای خورماتوو دەستگیر بکرێ.

موعتەز زەمیل لە دایکبووی ساڵی 1997ی گوندی (حەفریە)ی نزیک شارۆچکەی خورماتووە. پێنج برا و خوشکێکی هەیە و لە شارەدێی سلێمان بەگ بۆ ماوەی دوو هەفتە لەدژی هێزەکانی پێشمەرگە شەڕدەکات. پاشان بە کامیۆنێکی بۆمبڕێژکراوەوە ڕەوانەی ناو شارۆچکەی خورماتوو دەکرێ بۆئەوەی بۆ ڕۆژی دواتر لەوێ بیتەقێنێتەوە، بەڵام شەوی پێش وادەی تەقینەوەکە، پیلانەکەی لەلایەن هێزەکانی ئاسایشەوە کەشف دەکرێ.

موعتەز لەناو گرتووخانەوە تەواوی چیرۆکی خۆی بۆ (ڕووداو) گێڕایەوە.

موعتەز دەڵێت "ئەمیرێکی دەوڵەتی ئیسلامی هاتە گوندەکەی ئێمە و بانگەوازی کرد بۆ ئەوانەی دەیانەوێت ببنە شۆڕشگێڕ بۆ پاراستنی دەوڵەتی ئیسلامی و منیش چوومە ئەو مزگەوتەی ئەمیرەکەی لێبوو، لەوێ زانیم کە ناوی (ئەبو تیبە)یە، من و خەڵکی گوندەکە گوێمان بۆ گرت، باسی بەهەشتی بۆ کردین کە ژیانێکی جیاوازە لەم ژیانە و حۆرییەکان لێت دەئاڵێن و دونیایەکت نیشان دەدەن کە وەسفکردنی مەحاڵە و تاکە ڕێگاش بۆ ئەو بەهەشتە جیهادکردنە لە دژی سوپای سەفەوی (سوپای عێراق) و هەڵگەڕاوەکان (پێشمەرگە)، منیش پەیوەندیم پێوە کردن و چووینە ئەو دەشتە، ماوەی دوو هەفتە بە کلاشینکۆف و دواتریش بە قەناس و دۆشکە تەقەمان کرد".

موعتەز دەڵێت هیچ زانیارییەکی لەسەر دەوڵەتی ئیسلامی نەبووە "لەگەڵ هاوڕێکانم ماوەی کەمتر لە مانگێک تەواوی وانەکانمان وەرگرت کە بریتی بوون لە شاردنەوەی نهێنی و جیهادکردن و قوربانیدان لە پێناوی خەلیفەی دەوڵەتی ئیسلامی و لەناوبردنی ئەوانەی بڕوایان بە دەوڵەتی ئیسلامی نییە و ڕەحمنەکردن بەوانەی کە ئەشکەنجەی چەکدارانی دەوڵەتی ئیسلامییان داوە". موعتەز لەگەڵ زیاتر لە 20 گەنجی دیکەی هاوتەمەنی و 60 پیاوی گوندەکەیان هێزێک لەناوچەی سلێمان بەگ دروست دەکەن، بەڵام دەڵێت "لەنێو هەموویاندا ئەمیرەکەمان وەعدی بەمن دا کە بچمە بەهەشت".

لەنێو خانەوادەکەی خۆیدا تەنیا ئەم پەیوەندی بە داعشەوە دەکات، ئەم پێش ئەوەش هەر نوێژی کردووە و سەردانی مزگەوتی کردووە. دەڵێت کاتێک ویستوویەتی قەناعەت بە ئەندامانی خێزانەکەی بهێنێ بۆ جیهادکردن، دوو ڕۆژ لە ژوورێکدا بەندیان کردووە و دەرگایان لەسەر داخستووە، بەڵام دواتر هەڵاتووە و گەڕاوەتەوە لای ئەبو تیبە.

داعش سوودی زۆری لە موعتەز وەرگرتووە. لەبەرئەوەی قوتابی پۆلی نۆی زانستی بووە، خراوەتە ناو خولێکی دروستکردنی بۆمب. خولەکە لە ماڵێکی نێو شارەدێی سلێمان بەگ-دا بووە کە لەژێر کۆنترۆڵی داعش بوو. لەوێ لەگەڵ سێ کەسی دیکە دایدەنێن بۆئەوەی بۆمبی چێنراویان بۆ دروست بکەن. موعتەز دەڵێت لە ماوەی 14 ڕۆژدا 84 بۆمبی چێنراوی دروستکردووە.

ئەو گەنجە لەبارەی چۆنێتی دروستکردنی ئەو بۆمبانە دەڵێت "پاسەوانی ئەمیرەکەمان ماددەی (c4) ی دەهێنا و ئێمەش لە ئاسن بۆرییەکمان لە شێوەی گوللە تۆپ دروستدەکرد و ئەو ماددەیەمان تێدەکرد، کاری من پەستانەوە و دەرکردنی وایەرەکانی بوو، دواتر من و هاوڕێکانم لە ڕێگای سەرەکی بەغدا- خورماتوو داماندەنا و چەند جارێکیش بە هێزە ئەمنیەکانمدا تەقاندووەتەوە، لەبەرئەوەی کۆنترۆڵەکەی لەدەستی من بوو کە بە مۆبایلەوە بەستبوومان. لەگەڵ تێپەڕبوونی ڕۆژەکان ئەرک و کاری موعتەز دەگۆڕا لەبەرئەوەی زیاتر شارەزایی پەیدا دەکرد. موعتەز دەڵێت "لەم دواییەدا کە بۆردومانی سەر سلێمان بەگ دەستیپێکرد، منیش دەستم دایە چەک و تەقەیەکی زۆرم کرد، بەڵام هەر بۆ بەرگریکردن بوو لە خۆمان".

ڕۆژێک ئەمیرەکەی دێت و دەڵێت "موعتەز ئەرکێکت پێ سپێردراوە کە من بە ئاواتی ئەوە بووم ئەو ئەرکە بە من بسپێرن، بەڵام وا دیارە بەهەشت بە نسیبی تۆ بووە". موعتەز دەڵێت "گوتم ئەرکەکە چییە؟ گوتی کامیۆنێکمان بۆ ڕەوانە کردووی بۆ ناو شارۆچکەی خورماتوو، تۆ بڕۆ و لەوێوە بیبە بۆ بەردەم مزگەوتی (شەهید تاهیر)". موعتەز خوداحافیزی لە گرووپەکەی دەکات و دێتە ناو خورماتوو. دەڵێت "بە ئاراستەی شوێنی دیاریکراو ڕۆیشتم، لە هەندێک گەنجم پرسی ئەم گەڕەکە ناوی چییە، گوتیان گەڕەکی جەمیلە، منیش پەیوەندیم بە ئەمیرەکەوە کرد و ناوی گەڕەکەکەم پێگوت، گوتی هێشتا بڕۆ، تا ئەوکات هیچ شتێکم نەخواردبوو تەنیا بوتڵێک ئاو نەبێت کە ئەمیرەکەم پێیدام، ڕۆیشتم تا گەیشتمە ئەو ماڵەی کە کامیۆنەکەیان بۆ بردبوو".

بۆ ئەنجامدانی ئەو کارە، ئەمیرەکەی 250 دۆلاری دەداتێ، دڵنیاشی دەکاتەوە کە دەستبەجێ دەگاتە بەهەشت. ئەو دەڵێت دوای ئەوەی دەستگیرکراوە، ئینجا زانیویەتی کە کامیۆنەکە 300 کیلۆگرام TNT تێدابووە. هەمان ئەو شەوەی کە ئەم لەو ماڵە دەبێت، ئاسایش گومان لە کامیۆنەکە دەکەن کە لە کۆڵانێک ڕاگیراوە، دوای پشکنین بۆیان دەردەکەوێ کە بۆمبڕێژە، دەستبەجێ دەست بە پووچەڵکردنەوەی دەکەن و تا بەیانی چاودێریی دەخەنە سەر. بۆ بەیانی کە موعتەز کامیۆنەکە بەرەو شوێنی دیاریکراو لێدەخوڕێ، ئاسایش دێنە سەر ڕێی، هەوڵدەدات کامیۆنەکە بتەقێنێتەوە، بەڵام ناتەقێتەوە. ئاسایش بە کامیۆنەکەوە ئاراستەی دەکەن بەرەو دەرەوەی شار، لەوێ کامیۆنەکە فڕێدەدەنە شیوێکەوە، بەڵام هەر ناتەقێتەوە.

موعتەز ئێستا لە گرتووخانەوە دەڵێت "زۆر پەشیمانم لەو کارانەی کردوومن، ئەگەر ئازاد بکرێم دەگەڕێمەوە قوتابخانە". تائێستاش هیچ یەکێک لە کەسوکاری ئەو گەنجە هەواڵیان نەپرسیوە.

دەستگیرکراوێکی جیهادی باسی بیانییەکانی ناو داعش دەکات

هۆڕ جافر

ئەلێکساندرا دی ستیفانۆ پیرۆنتی
ڕووداو- بەرشلۆنە

ئەندامێکی گرووپی دەوڵەتی ئیسلامی ناسراو بە "داعش" کە بە زیندوویی دەستگیرکراوە لەکاتی تەقاندنەوەی ئۆتۆمبێلێکی بۆمبڕێژکراو بە خاڵێکی پشکنینی هێزەکانی پێشمەرگە لە جەلەولا، باسی ژمارەی چەکدارە بیانییەکانی ناو داعش دەکات و دەڵێت ژمارەیەکی زۆر چەکداری بیانی لە وڵاتانی ئاسیا و ئەورووپا و ئەمریکا و سەرتاسەری جیهان لە سووریا جیهاد دەکەن.

هۆڕ جافری، تەمەن 23 ساڵ کە چیچانییە، لە نەخۆشخانەیەکی سلێمانیەوە لەژێر چاودێریی توندی ئاسایشدا قسەی بۆ ئاژانسی هەواڵی سکای نیوزی بەریتانی کرد و ڕایگەیاند کە سوپاکەی داعش لە خەڵکی هەموو نەتەوە جیاوازەکانی سەرتاسەری جیهان پێکهاتووە "لەنێویاندا بەریتانی هەیە.. لە وڵاتانی ئاسیا و ئەورووپا و ئەمریکاوە هاتوون.. لە هەموو شوێنێکەوە".

تەقینەوەی ئۆتۆمبێلە بۆمبڕێژکراوەکەی جافری بووە هۆی کوژرانی چوار کەس و برینداربوونی چەند کەسێکی دیکە.

دەربارەی هێرشە خۆکوژییەکە، ئەو چەکدارەی داعش بە ئاژانسی سکای نیوزی گوت "پێیان نەگوتم کە چی دەکەم.. تەنیا پەنجە بنێم بە دوگمەکەدا".

سکای نیوز دەڵێت ئەو گەنجە دانی بەوەدا ناوە کە پاش ئەوەی باوک و دایک و شەش لە ئەندامانی خێزانەکەی لەوێ کوژراون، پەیوەندی بە "داعش"ەوە کردووە لە سووریا. خێزانەکەی جافری لە چیچانەوە چوونەتە پاکستان و لەوێشەوە بۆ سووریا.

بەرپرسە کوردەکان لەوباوەڕەدان ئەو گەنجە لە خێزانێکی جیهادییەوە هاتووە کە چوونەتە چەندین شوێنی جیهان بۆ جیهادکردن.

دەستگیرکراوەکەی داعش کە بە ڕووسی قسەدەکات، لە نەخۆشخانەکەوە گوتی کە ویستوویەتی شەهید بێت پاش ئەوەی تەواوی خێزانەکەی کوژراون. هەروەها باسی ئەوەی کرد کە زانیاریی زۆر کەمی هەبووە لەبارەی ئەوەی داعش لە سووریا چی دەکات. بۆ نموونە ئەو نەیزانیوە کە داعش خەلافەتی ئیسلامی ڕاگەیاندووە لەو ناوچانەی دەستی بەسەردا گرتوون لە سووریا و عێراق.

پاش زیاتر لە دوو ساڵ شەڕکردن لە سووریا، مانگی حوزەیرانی ڕابردوو داعش شەڕەکەی هێنایە عێراق و چەکدارەکانی لە سنوورەکانی سووریاوە ئاودیوی عێراق بوون.

باڤێل تاڵەبانی، کە لەدایکبووی بەریتانیایە و دامەزرێنەری هێزی دژەتیرۆرە لە کوردستان، بە سکای نیوزی گوت کە ئەوەی لە عێراق و سووریا ڕوودەدات "سوپەر تیرۆرە" و ناوچەکە بووەتە "بەرەکانی پێشەوە"ی شەڕ لەدژی تیرۆر.

گوتیشی: "ئەگەر لێرە نەیانوەستێنین دێنە ڕۆژئاوا بۆ بەریتانیا و ئەورووپا و ئەمریکاش. پێویستە بەریان لێبگیرێ".

ئەو گوتی کە "هێزە تایبەتەکان چەک و پێداویستی باشیان هەیە، بەڵام چەکی پێشمەرگە دەگەڕێتەوە بۆ سەردەمی شەڕی ئێران عێراق لەکاتێکدا ئەوان شەڕی گرووپێکی پڕ چەکی پێشکەوتوو دەکەن و سەرچاوەی داراییان زۆر باشە".

داعش ئەو چەکانە بەکاردەهێنێ کە لە سوپای عێراقی گرتوون لەکاتی کۆنترۆڵکردنی پارێزگای موسڵ لە مانگی حوزەیرانی ڕابردوو. پێشمەرگە تەنیا هێزی ناوچەکەیە کە توانای ڕووبەڕووبوونەوەی داعشی هەبێت.

لە مانگی حوزەیرانەوە، داعش توانیویەتی سێیەکی ناوچەکانی باکووری عێراق لە سنوورەکانی هەرێمی کوردستان داگیربکات.

بەم دواییە کورد چەک و پێداویستی سەربازییان لە ڕۆژئاواوە پێگەیشت، بەڵام هێشتا دیار نییە ئاخۆ چەکی زیاتر ڕاستەوخۆ یان لە ڕێگەی حکومەتی ناوەندییەوە دەگاتە دەست پێشمەرگە.

بەرپرسانی کورد دەڵێن ئەو چەکانەی بۆ پێشمەرگە دەنێردرێن ئەگەر لەڕێگەی حکومەتی ناوەندییەوە بێت ناگاتە دەستیان.

مانگی ڕابردوو ولایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا دەستی بە هێرشی ئاسمانی کرد بۆ سەر مۆڵگەکانی داعش، وەک هەوڵێک بۆ پشتیوانیکردنی هێزەکانی پێشمەرگە و هێزەکانی سوپای عێراق.

حکومەتی ئیسپانیا لەلای خۆیەوە داوای هاوکاری لە ئیمامی مزگەوتەکانی وڵاتەکەی کردووە بۆئەوەی گەنجان لە توندڕەوی دووریخەنەوە. ئیسپانیا دەڵێ تائێستا 51 کەس لە هاووڵاتیانی وڵاتەکەی چوونەتە سووریا و عێراق بۆ شەڕکردن.

ئەم مانگە "کۆنگرەیەکی نەوعی" دەبەستێ

کۆمەڵی ئیسلامی پڕۆژەیەکی بۆ کێشەی دڵشاد گەرمیانی هەیە

■ ڕێکخستنەکانی کۆمەڵ داوای "مووچەی باشتر" دەکەن

■ سەرکردەیەکی کۆمەڵ: کەسمان نییە شیاوی پێشەوایەتی بێت

ئەرکان عەلی
ڕووداو-سلێمانی

سەرکردایەتیی کۆمەڵی ئیسلامی کوردستان دەیەوێ ئەم هەفتەیە وادەی بەستنی کۆنگرەی خۆی یەکلایی بکاتەوە، ئەمەش بە پرس و ڕاوێژ لەگەڵ ڕێکخستنەکانی دەکات. یەکێک لە سەرکردەکانی ئەو حیزبە بە (ڕووداو)ی ڕاگەیاند: "کۆنگرەکەمان نەوعی دەبێ و کلاسیکی نابێ". چاوەڕوان دەکرێت لەو کۆنگرەیەدا پۆستی پێشەوای کۆمەڵ نەمێنێ و ناوی مەکتەبی سیاسیش بگۆڕدرێت. بەپێی ڕیزبەندی ژمارەی کورسییەکانی لە پەرلەمانی کوردستاندا، ئێستا کۆمەڵی ئیسلامی پێنجەمین حیزبی سیاسییە لە باشووری کوردستان.

سێیەمین کۆنگرە

ئەگەر جارێکی دیکە دوانەخرێت، لەم مانگەدا کۆمەڵی ئیسلامی لە شاری هەولێر سێیەمین کۆنگرەی خۆی دەبەستێ. چاوەڕوانیش دەکرێت لەو کۆنگرەیەدا بۆ یەکەمجار زۆربەی ئۆرگان و شێوازی کار و گوتار و بەرنامەی ئەو حیزبە ئیسلامییە بگۆڕدرێت. تۆفیق کەریم، ئەندامی مەکتەبی سیاسیی کۆمەڵ، بە (ڕووداو)ی ڕاگەیاند کە ئەم هەفتەیە مەکتەبی سیاسیی ئەو حیزبە لەگەڵ نوێنەرانی ئۆرگانەکانیدا کۆدەبێتەوە. لەو کۆبوونەوەیەشدا وادەی بەستنی کۆنگرە یەکلایی دەکرێتەوە. تۆفیق کەریم لەبارەی کۆنگرەکەوە گوتی: "کۆنگرەیەکی نەوعی دەبەستین و کلاسیکی نابێت".

لەکاتی دیاریکردنی کاندیدەکانی کۆمەڵ بۆ ئەو دوو وەزارەتەی لە کابینەی نوێی حکومەتی کوردستاندا بەریانکەوتووە، دوای چەندین کۆبوونەوە و یەکلانەبوونەوە لەسەر ناوی کاندیدەکان، مەکتەبی سیاسیی ئەو حیزبە بڕیاری دا بە هەڵبژاردن دوو ئەندامی سەرکردایەتی بۆ وەرگرتنی هەردوو پۆستەکە دیاری بکرێت. ئەم بڕیارە کادیرەکانی ئاستی خوارەوەی سەرکردایەتی و بەشێک لە گەنجانی کۆمەڵی نیگەران کرد و هاتنەدەنگ. بۆیە چاوەڕوان دەکرێت لەناو کۆنگرەشدا دەنگی ئەو گەنجانە ببیسترێ. کامەران حەسەن، کادیری پێشکەوتووی کۆمەڵ، نیگەرانە لە ئەدا و ڕۆڵی حیزبەکەی بەتایبەتی و ئیسلامییەکان بەگشتی. ئەو پێیوایە "ڕۆژ بە ڕۆژ ئاستی جەماوەریی حیزبە ئیسلامییەکان لە دابەزیندایە" و ئەگەر شێوازی کار و بەرنامەیان نەگۆڕن، ناتوانن ببنە بەدیلی هێزەکانی دیکە: "بەداخەوە ئێستا حیزب لەلای ئیسلامییەکان بووەتە شوێنی بانگەوازی دینی و لەگەڵ کاری ڕاستەقینەی ئیسلامیدا تێکەڵیان کردووە. ئەوان وەک قوتابخانەی فێرخوازی لە حیزبی ئیسلامی دەڕوانن".

جیاوازیی کۆمەڵ و داعش

گرووپی دەوڵەتی ئیسلامی (ناسراو بە داعش) چەند مانگێکە شارە سوننەنشینەکانی نێوەڕاستی عێراق و بەشێک لە باشووری کوردستانی کۆنتڕۆڵ کردووە. هەرچەندە ئەو گرووپە خۆی بە ئیسلامی دەناسێنێ، بەڵام حیزبە ئیسلامییەکانی باشووری کوردستان ڕەتیانکردووەتەوە داعش کار بە بەرنامە و پەیڕەوی ئیسلام بکات. ئەو حیزبانە دەڵێن داعش هەوڵدەدات ئاژاوە بنێتەوە و عێراق و کوردستان تێکبدات. بەڵام ڕەخنەی ئەوە لە کۆمەڵی ئیسلامی دەگیرێت کە پەیامی ڕەتکردنەوەی کردەوەکانی داعشی بەدرەنگەوە بڵاوکردووەتەوە و والێکیدەدەنەوە کە ئەمە نیشانەی نەبوونی هاوهەڵوێستییە لەنێو ئەو حیزبەدا بەرامبەر داعش. کامەران حەسەن، وەک کادیرێکی گەنجی کۆمەڵ لەوبارەوە بە (ڕووداو)ی گوت: "ئەرکی سەرەکی و لەپێشینەی کۆمەڵی ئیسلامی ئەوەیە لە کۆنگرەی سێیەمدا بەڕوونی خەڵک تێبگەیەنێت کە کاری ئیسلامیی ڕاستەقینە کامەیە و ئەوەی داعش و گرووپە توندڕەوەکانی دیکە دەیکەن لە چیدا جیاوازە لەگەڵ کاری ئیسلامی".

پڕۆژەیەک بۆ دڵشاد گەرمیانی

کۆمەڵی ئیسلامی، وەکو زۆر لە حیزبەکانی باشووری کوردستان، قسەی لەسەرە و لەنێوخۆیدا ڕای جیاواز و ناکۆکی تێدایە. بۆنموونە ئەو هەڵوێستانەی دڵشاد گەرمیانی، یەکێک لە سەرکردە باڵاکانی ئەو حیزبە هەیەتی زۆرجار جیاوازە لە هەڵوێستی فەرمیی حیزبەکەی. هەندێک کەس گەرمیانی بە ڕێبەری "باڵی سەلەفییەکان" دەناسێنن و دەڵێن ئەو باڵە جیاوازە لە "باڵی گشتی"، کە زۆرینەی سەرکردایەتیی کۆمەڵی ئیسلامی لەسەری دەڕۆن. پرسیار ئەوەیە کە ئایا ئەو حیزبە لە کۆنگرەدا دەتوانێ وابکات ئەو جیاوازییانە نەمێنن؟ تۆفیق کەریم لە وەڵامی ئەوەدا بە (ڕووداو)ی گوت: "بە پڕۆژەیەک ئەو بابەتەش چارەسەر دەکەین". ئەو ئەندامەی مەکتەبی سیاسیی کۆمەڵی ئیسلامی دەڵێت: "پڕۆژەیەکی نوێمان گەڵاڵە کردووە سەبارەت بە بیروبۆچوون و بڕوای کۆمەڵ لەبارەی هەندێک پرسی هەستیارەوە، کە پێشتر بەو شێوەیە لەلای خەڵک ڕوون نەبووە. لەوانەش پرۆسەی دیموکراسی و جیهانبینیی کۆمەڵ بۆ دەوڵەتی سەربەخۆ و سیستەمی حوکمڕانی و بەشداریی پارتە ئیسلامییەکان لە دەسەڵاتدا و جیاوازیی قوتابخانە و دامەزراوە و گرووپە ئیسلامییەکان".

3 مانگ لەمەوبەر لیژنەی هۆشیاریی کۆمەڵی ئیسلامی بۆ وەرگرتنی بیروبۆچوونی کادیر و ئەندامانی حیزبەکەی، ڕاپرسییەکی ئەنجامدا کە 38 پرسیاری تێدابوو و ئاراستەی 3 هەزار کەس کرابوو. بەپێی زانیارییەکانی (ڕووداو) زۆربەی وەڵامەکان ئەوە بوو کە کۆمەڵی ئیسلامی گوتار و بەرنامە و شێوازی ڕێکخستنەکانی بگۆڕێت. کادیرانی ئەو حیزبە پێشیان باش نەبووە کە جارێکی دیکە ئەندامانی مەکتەبی سیاسی لە کۆنگرەدا خۆیان کاندید بکەنەوە. تۆفیق کەریم لەوبارەوە گوتی: "ئەنجامی ڕاپرسییەکە ئەوەیە داوا کراوە ئەندامانی مەکتەبی سیاسی بۆیان نەبێت لە دوو خول زیاتر خۆیان هەڵبژێرنەوە. ئەوانەش کە لە حکومەتدا پۆست وەردەگرن، پۆستە حیزبییەکانیان لێ وەربگیرێتەوە. لەڕووی داراییشەوە مووچەی ڕێکخستنەکانی کۆمەڵ ئەوەندە باش بێت کە بەشی بژێوییان بکات".

پۆستی پێشەوا و ئەمیری کۆمەڵ

نزیکەی 3 مانگ لەمەوبەر شێخ محەممەد بەرزنجی، پێشەوای کۆمەڵی ئیسلامی کۆچی دوایی کرد. تاوەکو ئێستاش کەس نەچووەتە شوێنی. تۆفیق کەریم لەبارەی ئەو کەسەی چاوەڕوان دەکرێت لە کۆنگرەدا ببێتە پێشەوا گوتی: "پێناچێ جارێکی دیکە ئەو پۆستە بمێنێت، چونکە هیچ کەسێکی دیکە شیاوی ئەو پۆستە نییە". هەرچەندە بەشێک لەوانەی لە ڕاپرسییەکەی کۆمەڵی ئیسلامیدا بەشدارییان کردبوو لەگەڵ ئەوەدابوون کە بۆ پیشاندانێکی ڕوویەکی جوانتری حیزبەکەیان ئەمیری کۆمەڵ دەستبەرداری پۆستەکەی بێت، بەڵام بەگوتەی ئەندامەکەی مەکتەبی سیاسیی ئەو حیزبە: "هێشتا ڕوون نییە مامۆستا عەلی باپیر خۆی کاندید دەکاتەوە یان نا، بەڵام من و چەند ئەندامێکی دیکەی مەکتەبی سیاسی خۆمان هەڵنابژێرینەوە" هەروەها "لە کۆنگرەی ڕابردووشدا بە فشاری مەکتەبی سیاسی مامۆستا عەلی باپیرخۆی کاندیدکردەوە، ئەگینا بۆخۆی لەگەڵ ئەوەدا نەبوو لە پۆستەکەیدا بمێنێتەوە".

یەکێتی ڤیتۆی لەسەر هەڤاڵ ئەبوبەکر نەماوە

گۆڕان لەسەر کێشەی پارێزگاری سلێمانی لە یەکگرتوو نیگەرانە

■ گۆڕان: لەگەڵ ئیسلامییەکان کاتمان بەهەدەردا

■ یەکگرتوو: بە یەکێتی و گۆڕانمان گوت کەس بەتەمای ئێمە نەبێت

ئەوزاد مەحموود
ڕووداو-سلێمانی

ئەندامانی ئەنجوومەنی پارێزگای سلێمانی ناتوانن بڕوابکەن کە ڕۆژی 14ی ئەم مانگە گرێکوێرەکەی سلێمانی دەکرێتەوە و ڕزگاریان دەبێت لە کۆبوونەوەی بێئەنجام. چونکە، وەک ئەندامێکی ئەنجوومەنی پارێزگای سلێمانی باسیدەکات، کێشە و ناکۆکیی نێوان گۆڕان و یەکێتی زۆر لەوە قووڵتر و گەورەترە کە بتوانن ئاڵوگۆڕی پۆست بکەن لەنێوان خۆیاندا. لەوەتەی یەکێتی و گۆڕانیش لە یەکدی جیابوونەتەوە، هێندەی ئەمساڵ کۆبوونەوە و وتووێژی ڕاستەوخۆ و ناڕاستەوخۆیان ئەنجامنەداوە.

پێشبینییەکانی بزووتنەوەی گۆڕان پێچەوانە بوونەوە. چونکە ئەو بزووتنەوەیە لەکاتی بانگەشەی هەڵبژاردندا، پشتیوانیی هەریەک لە یەکگرتووی ئیسلامی و کۆمەڵی ئیسلامیی بۆخۆی بە مسۆگەر دەزانی. ئەوەش وایلێکردبوو سوور بێت لەسەر ئەنجامدانی هەڵبژاردنی ئەنجوومەنی پارێزگاکان. بەڵام دواتر دەرکەوت هەرچەندە 4 ساڵ پێکەوە لەسەر شەقامەکان لەسەر یەک لافیتە درووشمەکانیان دەنووسی.

کەس بەتەمای ئیسلامییەکان نەبێت

ئەندامێکی جڤاتی نیشتمانیی بزووتنەوەی گۆڕان، ئەو 4 ساڵەی بە هاوپەشی لەگەڵ ئیسلامییەکاندا کاریانکردووە بە "کات بەهەدەردان"، ناودەبات و دەڵێت: "بڕوامان وابوو ئەوان بەبێ دوودڵی پشتیوانی ئێمە دەبن لە وەرگرتنی پۆستی پارێزگاری سلێمانی، هەروەک چۆن ئەنجامەکانی هەڵبژاردنیش هەر گۆڕانی پێشخستووە". ئەو بەرپرسەی گۆڕان "دۆخەکە" بە "هەستیار" دەزانێ، بۆیە نەیویست ناوی بڵاوبکرێتەوە. گوتیشی: "بەداخەوە هەڵوێستی یەکگرتوو و کۆمەڵ وایکردووە کات بۆ یەکێتی درێژببێتەوە تاوەکو ئەم بابەتە زیاتر و زیاتر دوابکەوێت".

سەرۆکی لیستی خزمەت، کە هاوکات ئەندامی سەرکردایەتیی یەکگرتووی ئیسلامیشە، زۆر بێهیوایانە قسەیدەکرد و گوتی: "بۆمان دەرکەوتووە کە ئیدارەی پارێزگای سلێمانی بە ئێمە ساخ نابێتەوە". مەهدی مەحموود ڕەتیدەکاتەوە پشتیان کردبێتە گۆڕان و گوتی: "دڵنیابووین لەوەی کە پشتیوانی گۆڕان بکەین، یەکێتی لە ئەنجوومەنی پارێزگا دەکشێتەوە و پشتیوانی یەکێتیش بکەین گۆڕان دەکشێتەوە. بۆیە پێمان ڕاگەیاندوون کە تکایە خۆتان چارەسەری بکەن، کەس بەتەمای ئێمە نەبێت و هەرخۆشتان ڕێکبکەون". مەهدی مەحموود نیگەرانە لەوەی کە هیچ دەزگایەکی باڵا نییە لەم بابەتە بپرسێتەوە و دەڵێت: "داواکارین لیژنەیەک لە سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان یان حکومەتەوە پێکبهێنرێت و پێکهێنانی حکومەتی خۆجێیی سلێمانی یەکلایی بکاتەوە".

پەرلەمان: دەبێ هەمواربکرێتەوە

تاوەکو ئێستا 5 جار کۆبوونەوەی ئەنجوومەنی پارێزگای سلێمانی ئەنجامدراوە، بەڵام هەموو کۆبوونەوەکان بۆ ئەوە بوون کە وادەی کۆبوونەوەیەکی دیکە دیاری بکرێت. بڕیارە ڕۆژی 14ی ئەم مانگەش جارێکی دیکە کۆببنەوە. ئەنجوومەنی پارێزگای سلێمانی لە 32 کورسی پێکهاتووە، لە هەڵبژاردنی ڕۆژی 30ی نیسانی ئەمساڵدا گۆڕان 12 کورسی و یەکێتی 11 کورسی و پارتی 3 کورسی و یەکگرتوو و کۆمەڵ 4 کورسی و زەحمەتکێشان و سۆسیالیست و شیوعی 1 کورسی و کۆتای مەسیحییەکانیش 1 کورسییان هێناوە، واتە هیچ لایەک نەیانتوانیوە 17 کورسیی یەکلاکەرەوە بەدەستبهێنن، تاوەکو پێویستیان بەوە نەبێت لە دەرگای لایەنەکانی دیکە بدەن بۆ هاوپەیمانێتی.

ئێستا، دوای تاقیکردنەوەی هەموو ڕێگەکان و شکستخواردنی سیناریۆ جیاوازەکان، باسی هێنانەپێشەوەی پەرلەمانی کوردستان لەو کەیسەدا دەکرێت. ئەندامێکی لیژنەی یاسایی پەرلەمان لە فراکسیۆنی سەوز پێیوایە پەرلەمان ناتوانێ ئەو کارە بکات، تەنیا ئەوکاتە نەبێت کە یان حکومەت یان 1 لەسەر 3ی ئەندامانی ئەنجوومەنی پارێزگا داوای ئەوە بکەن: "ئەوکات هێشتا دەبێ یاسای ئەنجوومەن هەموار بکرێتەوە". ئەگەرنا، وەک گۆڕان ئازاد باسیدەکات: "دەبێ ئەنجوومەنەکە پەکی بکەوێت و دواتر پەرلەمان داوای هەڵوەشاندنەوەی ئەنجوومەنەکە بکات و دیسان هەڵبژاردن ئەنجام بدرێتەوە". بەڵام سەرباری هەموو ئەوانەی کە گۆڕان ئازاد باسیدەکات، ئەندامێکی فراکسیۆنی گۆڕان لە پەرلەمانی کوردستان پێیوایە ئەگەر بابەتی ئاڵۆزکاوی پێکهێنانی حکومەتی خۆجێیی سلێمانی بێتە پەرلەمان "ئەوکات دەبێتە شیر دا بۆ داپیر دا، چونکە ئەوانەی لە ئەنجوومەنی پارێزگا ئامادەنین یەکلایی بکەنەوە لە پەرلەمانیش هەر یەکلایی ناکەنەوە و ئەوەندەی دیکە کات درێژدەبێتەوە". شێرکۆ حەمەئەمین دەشڵێت: "چارەسەر تەنیا ئەوەیە کە گۆڕان و یەکێتی ڕێکبکەون".

نهێنی دوو ساڵەکەی سەرەتا

بەڵام گۆڕان و یەکێتی ڕێکدەکەون؟ بە بڕوای ئەندامێکی سەرکردایەتیی کۆمەڵی ئیسلامی، جگە لە ڕێککەوتنی ئەو دوو لایەنە هیچ ڕێگەیەکی دیکە نییە. مەگەر ئەوە نەبێت کە سەرلەنوێ هەڵبژاردن ئەنجامبدرێتەوە. وەک ئەو باسیشیکرد ئێستا "یەکێتی ڤیتۆی لەسەر هەڤاڵ ئەبوبەکر، کاندیدی بزووتنەوەی گۆڕان بۆ پارێزگاری سلێمانی نەماوە، بەڵام کێشە لەسەر دوو ساڵی سەرەتایە". دارا محەممەد ئەمین، باسی ترسی یەکێتی و گۆڕان دەکات لە دوو ساڵی سەرەتا، کە هەرلایەکیان بەشێوەک لەوە دەسڵەمێتەوە کە 2 ساڵی سەرەتا لەلای خۆی نەبێت: "گۆڕان ترسی ئەوەی هەیە کە ئەگەر یەکێتی 2 ساڵی سەرەتای وەرگرت، دوایی تەسلیمی ناکاتەوە". شێرکۆ حەمەئەمین، پەرلەمانتاری فراکسیۆنی گۆڕانیش ئەوە پشتڕاستدەکاتەوە و دەڵێ "یەکێتی ئەو پۆستە تەسلیم بە گۆڕان ناکات". بەڵام بەپێی ئەو زانیارییانەی (ڕووداو) لە سەرچاوەیەکی ناو یەکێتییەوە دەستیکەوتوون، یەکێتیش ترسی ئەوەی هەیە کە گۆڕان دەست بە گۆڕانکاری زۆر بکات لە ئیدارەی سلێمانیدا، ئەگەر دوو ساڵی سەرەتا وەربگرێت: "تەنانەت ئەگەری ئەوەش هەیە کە هەندێک لە بەڕێوەبەرە گشتییەکان بگۆڕێت بەناوی ئەنجامدانی چاکسازییەوە". (ڕووداو) ئەوەشی زانیوە کە گۆڕان زیاتر لە یەکگرتووی ئیسلامی نیگەرانە، چونکە لەسەرەتاوە کۆمەڵی ئیسلامی بەڕاشکاوی پشتیوانیی لە گۆڕان دەکرد، بەڵام دوای پێکهێنانی لیستی خزمەت، ئەو دوو حیزبە ئیسلامییە بۆچوونەکانیان کردە یەک. دارا محەممەدئەمین لەوبارەوە دەڵێ "ڕاستە ئێمە سەرەتا بەڕاشکاوی پشتگیریی گۆڕانمان دەکرد"، بەڵام "ئێستا بە هەردوولامان گوتووە کە ئێمە تەنیا دەنگ بەو کاندیدە دەدەین کە هەردوولاتان لەسەری ڕێکدەکەون. گوتیشمان دوو ساڵی سەرەتا لەلای گۆڕان بێت باشترە، بەوپێیەی کە کورسیی زیاتری هەیە". ناوبراو دەشڵێت پێشتر یەکێتی بەڵێنی پێداون لەبەرامبەر پشتگیریکردنیان "پۆستمان پێبدەن لەنێو ئەنجوومەنی پارێزگای سلێمانی و ئیدارەی پارێزگادا، بەڵام لەپێناو بێلایەن مانەوەدا گوتمان خۆتان ڕێکبکەون.

لە شنگالەوە تا کەمپی خانکێ

فەرمانا 73 هەر بەردەوامە

بارزان محەممەد
رووداو- هەولێر

دەنگی گریانێکی جەرگبڕ لەنێو یەکێک لە خێوەتەکانەوە بەرزدەبووەوە. منداڵێک لەتاو گەرما کە گەورەکانیش بە ئەستەم دەیانتوانی بەرگەی بگرن، ئۆقرەی نەمابوو.

کاژێر 8:30 خولەکی شەوە، نەخەوتن چاوی منداڵەکەی ئاوساندووە، بەڵام بەهۆی گەرمای زۆری ژێر خێوەتەکە، خەوی لێناکەوێ، دایکی منداڵەکە تەشتێکی نیوە ئاو کردووە و منداڵەکەی خستووەتە ناوی تاوەکو کەمێک پلەی گەرمی لەشی دابەزێت، بەڵام منداڵەکە بە دەنگێکی بەرز دەگریا.

دیمەنی ژیانێکی زۆر زەحمەت لە کەمپی خانکێ دەبینرا، لە شەواندا تۆز و خۆڵ، مێش و مەگەز ئارامییان لە منداڵان هەڵگرتووە، زۆر بە سەختی دەتوانن چەند کاژێرێک بە ئارامی بخەون.

ژنان خەریکی ژیرکردن و خەواندنی منداڵە ساواکانن و پیرە پیاو و ئەو گەنجانەی کە لە دەستی داعش رزگاریان بووە، لەبەردەم دووکانێکی نزیک کەمپەکە، چاوەڕێی هەواڵێکی خۆش دەکەن، هەواڵی رزگاربوون لەم دەردەسەرییە و گەڕانەوە بۆ ماڵی خۆیان.

کەمپی ئاوارەکانی خانکێ، دەکەوێتە باشووری رۆژئاوای دهۆک و سەر بە قەزای سێمێلە، بەپێی ئامارەکان 69 هەزار ئاوارە لەو کەمپە لە ژێر خێمەدا ژیان بەسەردەبەن.

دڕندەیی چەکدارانی دەوڵەتی ئیسلامی ناسراو بە (داعش)، وادیارە ئێزدییەکانی زۆر ئازارداوە، بەردەوام باس باسی ئەو نەهامەتییەیە کە بەهۆی هێرشی داعشەوە تووشی هاتوون.

کاتێک چوومە ناو کەمپەکە، تاوەکو گەنجێک یان پیاوێکم دەبینی، سەدان منداڵ و ژن بە بەرچاومدا تێدەپەڕین، کەمپەکە زیاتر لە کۆمەڵگەیەکی ژن و منداڵی بێ باوک و بێ مێرد و برا دەچوو، گەنج لێرە زۆر کەمن.

ئەو شتەی بۆ من وەکو پەیامنێرێک زۆر کارەسات بوو، گریانی منداڵێکی ساوابوو بە هۆی بێخەوی کە گەرما نەیدەهێشت ئارام بێتەوە، هەروەها پیسی ئەو ژینگەیەی کە ئەو منداڵانەی تێدا دەژین.

کچێک ماکسییەکی خۆڵەمێشی لەبەردابوو، لە هەڵسوکەوت و روخسارییەوە دیار بوو کە تووشی نەخۆشیی دەروونی ببوو، ئەو کچە هاتە پێشەوەو بە منی گوت: "ماڵا مە چوو". نزیکەی پێنج خولەک لەلای ئەو کچە راوەستام، بەڵام جگە لەو رستەیە هیچی دیکەی بەدەمدا نەهات، دیاربوو کەس لە خانەوادەکەی نەمابوو، بۆیە لەلای ماڵی خزمێکیان دەژیا.

(فۆتۆ: رووداو)

رۆژی 2014/8/3، چەکدارانی دەوڵەتی ئیسلامی لە عێراق و شام "داعش"، هێرشیان کردە سەر قەزای شنگال و داگیریان کرد، لە ئەنجامی ئەوەدا خەڵکێکی زۆر بەرەو چیای شنگال هەڵاتن و ژمارەیەکیش کەوتنە دەست داعش، بەشێکی زۆر لە پیاوان بە کۆمەڵ کوژران.

ئەحمەد یونس، کەسێکی ئێزدییە و لەگەڵ خێزانەکەی ماوەی شەش رۆژ لە چیای شنگال ماونەتەوە و دواتر روویان لە کەمپی خانکێ کردووە، ئەحمەد دەڵێ "ئێمە شەڕێکی زۆرمان کرد، نەمانهێشت داعش بێنە ناو گوندەکەمانەوە، بەڵام کاتێک هەمەر هاتن، ئێمە چەکی قورسمان پێنەبوو، ناچاربووین رامانکرد".

وەکو ئەحمەد باسی دەکات، عەرەبە دراوسێکانیان دەستیان لەگەڵ داعش تێکەڵ کردووەو دژی ئەوان شەڕیان کردووە "هەرگیز بیرمان لەوە نەدەکردەوە عەرەبە دراوسێکانمان لە شنگال دژمان بوەستن و هێرشمان بکەنە سەر، ئەم خیانەتە رێگەی نەدا خەڵکی شنگال زیاتر بەرگری لە شارەکەیان بکەن، بۆیە لەگەڵ خێزانەکانمان بەرەو شاخی شنگال هەڵاتین".

گەنجێکی رزگاربووی گوندی کۆچۆ کە پشتی بە لەفاف پێچرابوو، تەنیا کەسی خێزانەکەیەتی کە رزگاری بووە، ئەو دەڵێ "کاتێک داعش دەستی بەسەر گوندی کۆچۆدا گرت، هەموومانیان لە قوتابخانەکە کۆکردەوە، ژن و منداڵەکانیان لە پیاوەکان جیاکردەوە، داوایان لێکردین ببینە موسڵمان، سێ رۆژ مۆڵەتیان داین، دواتر سێ رۆژی دیکەشیان بۆ زیادکردین، دوای ئەوەی کەسمان ئاینی خۆمان نەگۆڕی، داعش ئۆتۆمبێلیان هێنا و گوتیان سوارین دەتانبەینە چیا". بەڵام هەر ئەو رۆژە هەموویان دەبەنە دەرەوەی گوند و بە کۆمەڵ دەیانکوژن، خدر بەخت یاوەری بوو، نەکوژرا.

خدر حەسەن کە تەمەنی لە 17 ساڵ رەتینەکردووە، دەڵێ "کاتێک دەستڕێژیان لێکردین، خۆم خستە سەر زەوی و فیشەکێک سەرچیخ بە پشتم کەوت، تەرمەکانی دیکە کەوتنە سەرم، وایانزانی هەموومان مردووین، بۆیە رۆیشتن، دوای ئەوە هەستامەوە و خۆم گەیاندە چیا". خدر لە کۆمەڵەی یەکەمی کۆمەڵکوژییەکەدا بووە، ئەو کاتەی چەکدارەکان دەچن کۆمەڵەیەکی دیکە بێنن بۆ کوشتن، خدر رادەکات و لە کوشتن رزگاری دەبێت.

لەنێو کەمپی خانکێ، زۆر بە فراوانی باسی دەستدرێژیکردنە سەر کچانی ئێزدی دەکرێ، تاوەکو ئێستا 73 فەرمان بەسەر ئێزدییەکاندا هاتووە، بەڵام ئەم فەرمانە لە هەموویان ترسناکتر دەبینن.

یەکێک لەو ئافرەتانەی لە کەمپی خانکێ بوو، لەبەر ئەوەی ژمارەیەکی زۆر لە خێزانەکەی لە دەستی داعشدان، نەیویست نێوی بڵاوبکرێتەوە، گوتی "39 کەس لە خوشک و برا و دایک و باوک و خزم و کەسی نزیکم لەلایەن داعشەوە دەستگیرکراون، نازانم پیاوەکان چییان بەسەر هاتووە، بەڵام کچەکان لە تەلعەفەر گیراون".

خوشکێکی ئەو ئافرەتە کە ئێستا لەژێر دەستی داعشدایە، تەلەفۆنی بۆ خوشکەکەی کردووەو پێی گوتووە "ئێمە لە قوتابخانەیەکی تەلعەفەر لەژێر چاودێریی داعشداین و بە ئارەزووی خۆیان دەستدرێژیمان دەکەنە سەر".

بەشێک لەو کچانەی دەستدرێژییان کراوەتە سەر، دواتر لە دەستی داعش رزگاریان بووەو هەڵاتوون بۆ سەر چیای شنگال، بەڵام دواتر بەهۆی ئەو کاریگەرییە دەروونییەی لەسەریان دروستبووە، خۆیان کوشتووە.

کاتێک لەسەر شەقامەکەوە بەرەو نێو کەمپەکە دەڕۆی، تەنیا گریانی منداڵ دەبیستی، تۆز و خۆڵی نێو کەمپەکە، لەگەڵ ئەو عارەقەیەی دەڕیدەدەن بە هۆی گەرماوە، روخساری منداڵەکانی زەرد کردووە، کاتێک گەردەلوولی تۆز و خۆڵ هەڵیدەکرد، دایکان منداڵەکانیان لە باوەشدەگرت و چاوەکانی خۆیان توند دەنووقاند.

پێدەچێ برسێتی و تینوێتی لە چیای شنگال زۆر ئازاری دابن، بۆیە زۆربەی منداڵەکان لە نێو کەمپەکەش دەبەی ئاویان بەدەستەوە بوو، کاتێکیش کاتی نانخواردن دەهات، گەورەو بچووکی نێو کەمپ، قابلەمە بەدەست، ریزیان دەبەست بۆ وەرگرتنی ژەمە خواردن. لە هەر کۆڵانێکی کەمپەکەدا پیکابێک خواردنی دابەشدەکرد، کچە بچووکەکانیش بە دەبە و تورموز ئاویان بۆ ژێر خێمەکان دەبردەوە.

ئەوەی زۆر خەڵکی کەمپەکەی هەراسان کردبوو، نەبوونی تەوالێت و گەرماو بوو، هەندێکیان دەیانگوت زیاتر لە 20 رۆژە خۆیان نەشووشتووە.

ژن و مێردێکی پیرم بینی دەم بە خەندە، دوو منداڵی بچووکیان لەلا بوو، لە خەندەکەیانڕا هەستم بەوەکرد کە پیاوەکە خۆشحاڵە بەوەی خێزانەکەی لەگەڵدایە، رەنگە سەلامەتیی ژن و منداڵ بۆ پیاو هەموو دونیا بێنێ.

لەگەڵ ئەو هەموو نەهامەتیانەی بەسەریاندا هاتووە، لە یەکەم رۆژی هەڵاتن لە دەستی داعشەوە تاوەکو ژیانی نێو کەمپەکەش، بەڵام دایکان بێ هیوا نەبوونە، زۆربەیان بە دڵێکی پڕ لە میهرەوە خزمەتی منداڵەکانیان دەکەن.

بەشێک لە منداڵەکان لە نێو تۆز و خۆڵی کەمپەکەدا هەڵماتێنیان دەکرد، بەشێکیشیان بە دیاریانەوە وەستابوون و قابلەمە و سەتڵیان بەدەستەوە بوو بۆئەوەی زوو فریای وەرگرتنی خواردن بکەون.

کچێکی رفێندراو بەتەلەفۆن چیرۆکی خۆی دەگێڕێتەوە

"دایە، تەنیا لەبەر منداڵەکان خۆم ناکوژم"

شادیە رەسوڵ
رووداو- سلێمانی

لەتەنیشت یەکێک لە باخەکانی دەروازەی سلێمانی و لە نێو بینایەکی تەواو نەکراودا کە دەرگا و پەنجەرەی پێوە نییە، خێزانەکەی زوڵفا حەسۆ و چەند خێزانێکی دیکەی ئێزدی گیرساونەتەوە. کاری رۆژانەی ئەوان، وەرگرتنی کۆمەک و چاوەڕوانیی چارەنووسی ئاوارەیی خۆیانە. بەڵام کچە رفێندراوەکەی زوڵفا، هەموو شتێکی لەبیر بردووەتەوە و ئەو تەنیا دەیەوێت جارێکی دیکە کچەکەی ببینێتەوە.

زوڵفا حەسۆ، چاوە شینەکانی لە ئاسمان بڕیبوو، لاوازی و بێهێزی بە روخسارییەوە دیار بوو، وەک کچەکەی دەیگوت، بە دوو رۆژ جارێک نان دەخوات، ئەویش لەژێر گوشاری ئەواندا. زوڵفا دەڵێت "کچەکەم و دوو منداڵەکەی لە دەستی داعشدان، هەواڵی مێردی کچەکەشم هەر نییە و کەس نازانێ لە کوێیە، کچەکەشم چەند رۆژ جارێک تەلەفۆن دەکات".

هەموو تەلەفۆنێکی نێوان زوڵفا و کچەکەی، برینەکە لە دڵیدا نوێدەکاتەوە، لە دوایین پەیوەندیدا بە دایکی گوتبوو "دایە حەزدەکەم خۆم بکوژم، بەڵام لەبەر منداڵەکان دڵم نایەت". فرمێسکەکان بەچاویدا هاتنە خوارەوە و لەبەر خۆیەوە کەوتە لاواندنەوە.

زوڵفا و چەند خێزانێکی دیکە، دوای 15 رۆژ رێگا بڕین توانیویانە بگەنە ناوچەکانی هەرێمی کوردستان و دواجار لەو خانووەدا لە دەروازەی سلێمانی بگیرسێنەوە. ئێستا ئەگەر ئەو کچەکەی لەگەڵ بووایە، تەنیا خەمی بۆ ئەوە دەخوارد کە لە گوندەکەی خۆیان هەڵیانکەندن و ستەمیان لێکردن "ئەوەی کچەکەم دەیگێڕێتەوە بەسەر هەر کەسێک هاتبا، هەر وەک ئەوی دەکرد و خۆی دەکوشت". دەستی دایە مۆبایلەکەی و زەنگێکی بۆ کچەکەی لێدا، بەڵام ژمارەکە داخرابوو.

وەک بڵێی دڵنەوایی خۆی بکات، گوتی " تەنیا شەوان درەنگانێک تەلەفۆنەکەی دەکاتەوە، ئەویش لەترسی ئەوەی شەحنی مۆبایلەکەی نەمێنێ زوو دایدەخات".

کچەکەی زوڵفا حەسۆ، شووی کردووە و 2 منداڵی هەیە. لەوەتای شنگال لەلایەن چەکدارانی دەوڵەتی ئیسلامی (داعش) دەستی بەسەردا گیراوە، ئەوانیش گیراون.

زوڵفا قسەی نێوان خۆی و کچەکەی دەگێڕێتەوە "کچەکەم دەڵێت، چەکدارەکان بە شەوان دێن و ئەوەی بیانەوێت هەڵیدەبژێرن و دەیبەن".

کاتێک پرسیاری لێکردووە کە ئایا هیچ جارێک ئەویان بردووە، کچەکەی بێ ئەوەی وەڵام بداتەوە دەستی بە گریان کردووە و تەلەفۆنەکەی داخستووە.

زوڵفا دەڵێ، شەوی دواتر هەمان پرسیاری لە کچەکەی کردووەتەوە " گوتی دایە گیان، ئەوەی بەسەر ژنەکانی تر دێت بەسەر منیش هاتووە، ئەوەی ئەو دەیگێڕێتەوە بەس ئاژەڵ ئەو کارە دەکات".

تا ئێستا بە تەواوی روون نییە کە چەکدارەکانی داعش چەند کچ و ژنی کوردی ئێزدی و مەسیحییان بردووە، هەندێ ئامار باسی زیاتر لە 500 ژنی کورد دەکەن. بەپێی هەندێ گێڕانەوە، بەشێک لەو ژنانە فرۆشراونەتە خەڵکی سووری و هەندێکشیان بەسەر چەکدارانی داعشدا دابەشکراون.

زوڵفا کە وادیارە تەلەفۆنی شەوانەی کچەکەی بە تەواوی ئۆقرەی لێ بڕیبێت و نەهێڵێت بۆ ساتێک هێور ببێتەوە، باسی پەیوەندی تەلەفۆنیی یەکێک لە شەوەکانی دەکات و دەڵێ، شەوانە دەیانبەنە دەرەوەی ئەو شوێنەی لێی بەند کراون. زوڵفا دەڵێ کچەکەم پێیگوتووم، ئەوەی زۆر ئازاریدام کچە بچکۆلەکەم بوو، چونکە دەیپرسی "دایە گیان ئێوە و ژنەکانی تر بۆ کوێ دەبەن، ئەی بۆ ئێمە نابەن".

زوڵفا، بەدەم گریانەوە جارجارێک هاوارێکی بۆ ئاسمان دەبرد، پاش چەند چرکەیەک، دەستی بەقسە کردەوە لەبارەی کچەکەیەوە "کچەکەم گوتی دایە گیان هەر بگەڕێمەوە دڵنیابە نامەوێت زیندوو بم و خۆم دەکوژم، تەنیا بۆ ئەوە زیندووم تاوەکو منداڵەکان بەسەلامەتی بگەیەنمە ئێوە، جارێک لێم پرسی کە ئایا هەواڵی مێردەکەی دەزانێ یان نا، بەڵام ئەو هیچ هەواڵێکی مێردەکەی نازانێ و گوتی ئیتر هیچ شتێک گرنگ نییە بەلامەوە".

کۆمپانیا ناوخۆییەکان زیاتر لە 4 ملیار دۆلار قەرزاری حکومەتن

ڕێباز محمد حملان
وەزیری دارایی و ئابووری
2014/9/

فازڵ نەجیب
ڕووداو- هەولێر

حکومەتی هەرێمی کوردستان زیاتر لە 4 تریلیۆن و 955 ملیار دیناری وەک قەرز داوەتە بانکەکان و وەزیری داراییش لیژنەیەک بۆ وەرگرتنەوەو بەدواداچوونی ئەو قەرزانە پێکدێنێت.

ڕێباز حەملان، وەزیری دارایی حکومەتی هەرێمی کوردستان داوا لە لیژنەیەکی حەوت کەسی وەزارەتەکەی دەکات تاوەکو 2014/9/30 بە ڕاپۆرتێک وردەکاری قەرزەکانی حکومەتی لەسەر بانک و کۆمپانیاکان پێبدەن.

بەپێی ئەو دۆکیومێنتانەی دەست (ڕووداو) کەوتوون، حکومەتی هەرێمی کوردستان یەک تریلیۆن و 405 ملیار دیناری داوەتە بانکە بازرگانییەکان. هەروەها 3 تریلیۆن و 500 ملیار دیناریشی بە بانکە پسپۆڕییەکان داوەو بانکەکانیش ئەو پارەیان داوەتە کۆمپانیاکانی کوردستان، ئەو قەرزە زیاترە لە 4 ملیار و 100 ملیۆن دۆلار، ئەوە لەکاتێکدایە حکومەت بە دۆخێکی سەختی ئابووریدا تێدەپەڕێت.

لەدوای ساڵی 2003 و وەک هاندانی کەرتی تایبەت، حکومەتی هەرێمی کوردستان بەڕێژەیەکی کەمی سووی بانکی کە لەنێوان %6 تا %11 یە، قەرزی داوەتە کۆمپانیاکانی بواری پیشەسازی و ئاوەدانی و کشتوکاڵی و بەشێک لەو کۆمپانیایانەش لەکاتی خۆیدا قەرزەکانیان نەگێڕاوەتەوە.

سەرچاوەیەک لە وەزارەتی دارایی بە (ڕووداو)ی ڕاگەیاند کە ئامانجی حکومەت و وەزارەتی دارایی دەستگیرۆیی کۆمپانیا ئەهلییەکانە بۆ بەشداربوونیان لە گەشەپێدان و ئاوەدانکردنەوەی کوردستان، بۆیە باشترە هیچ کۆمپانیایەک هەوڵ نەدات ئیستیغلالی حکومەت بکات، چونکە بۆی ناچێتە سەر و گوتی "هەر کۆمپانیایەک پێش دەستپێکردنی ئەو قەیرانە داراییەی ڕووی لە کوردستان کردووە، وادەی گێڕانەوەی قەرزی هەبووبێت بۆ حکومەت و نەیگێڕابێتەوە، ڕێکاری یاسایی لەدژی دەگرینەبەر".

پشکی کۆمپانیاکانی هەولێر و دهۆک لە قەرزی بازرگانی زیاتر لە 900 ملیار و سلێمانیش 509 ملیار دینارە. قەرزی پسپۆڕیش بوارەکانی قەرزی کشتوکاڵی،گەشتیاری، خانووبەرە، نیشتەجێبوون و هاوسەرگیری دەگرێتەوە.

ماوەی گێڕانەوەی قەرزە بازرگانییەکانی حکومەت بۆ کۆمپانیاکان یەک ساڵە، بەڵام بە گوتەی بەرپرسەکەی وەزارەت، هەندێک جار هاوکاری کۆمپانیاکان دەکرێت و دوو ساڵ یان سێ ساڵ مۆڵەتیان پێدەدەن، بۆ درێژکردنەوەی ئەو ماوەیەش هەندێک جار ئەنجومەنی وەزیران یان پەرلەمانی کوردستان ئەو بڕیارەی داوە. قەرزی پیشەسازیش هەندێک جار بۆ ماوەی 20 ساڵ دەدرێت بە کۆمپانیاکان و حکومەتی هەرێمی کوردستانیش لەدوای ساڵی 2003 بەشێوەیەکی بەرفراوان دەستی کردووە بە پێدانی ئەو قەرزانە.

حکومەتی هەرێمی کوردستان لە 11 ساڵی ڕابردوودا نزیکەی 65 ملیار دۆلاری وەک بودجە لە عێراق وەرگرتووە و زیاتر لە 4 ملیار دۆلاریشی وەک قەرز داوەتە کۆمپانیا ناوخۆییەکان، وەک بەشێک لەسیاسەتی هاندانی کەرتی تایبەت و پشتیوانیکردنی وەبەرهێنانی ناوخۆیی.

سەرچاوەکەی وەزارەتی دارایی بە (ڕووداو)ی ڕاگەیاند کە ئەوان بەردەوام دەبن لەسەر ئەو سیاسەتە و بەپێی باشبوونی بودجەی حکومەت، کۆمەکی وەبەرهێنانی ناوخۆیی زیاد دەکرێت.

بە پێی زانیارییەکان، بڕیارە وەزارەتی دارایی لەماوەی یەک مانگدا لێکۆڵینەوە بۆ دامەزراندنی سندووقی قەرزی پیشەسازی و هاوسەرگیری و خانووبەرە بکات و پاشان ئەو سندووقانە دابمەزرێنێ.

لەماوەی ڕابردوودا بێ ئەوەی هیچ سندووقێک هەبووبێت، حکومەت ئەو قەرزانەی لە خەزێنەی گشتی داوە بە هاووڵاتیان و کۆمپانیاکان و کاتێکیش قەرزەکانی وەرگرتووەتەوە، تێکەڵی خەزێنەی گشتی کراوەتەوە.

بەشێکیان گەیشتوونەتە بەر

ملیۆنێک داری زەیتوون لەکوردستان چێنراون

ڕەوا عەبدوڵڵا
ڕووداو- هەولێر

بەڕێوەبەری باخداری لە هەرێمی کوردستان ڕایگەیاند کە چاندنی زەیتوون لەکوردستان گەشەسەندنی زۆر باشی بەخۆوە بینووە و ئێستا زیاتر لەیەک ملیۆن داری زەیتوون لەکوردستان هەن کە بەشێکیان گەیشتوونەتە بەر.

بەڕێوەبەری باخداری بە دڵنیاییەوە دەڵێت "لەئایندەیەکی نزیکدا و دوای دامەزراندنی کارگە، بەکواڵەتی بەرز زەیتوونی خواردن و ڕۆنی زەیتوونی خۆماڵی دەکەوێتە بازاڕەوە.

بەپێی ئاماری وەزارەتی کشتوکاڵ، لەساڵی 2009 تاوەکو 2012 نزیکەی یەک ملیۆن و 750 هەزار نەمامی زەیتوون لە سووریا، تورکیا، ئیتالیا و ئیسپانیاوە هاوردە کراون و دابەشی سەر جوتیاران و دامودەزگا حکومییەکان کراون.

سەمیر ئیسماعیل، بەڕێوەبەری باخداری ڕایگەیاند "لە چوارچێوەی پرۆژەی پەرەپێدانی بەرهەم و چاندنی زەیتوون، لەساڵی 2008ەوە تاوەکو 2010 بەبڕی دوو ملیار و 23 ملیۆن دینار، پاڵپشتی چاندنی 384 هەزار و 650 داری زەیتوونمان لەسەر ڕووبەری 5495 دۆنم زەوی لە هەرسێ پارێزگاکە و ناوچەی گەرمیان کردووە، لەو ڕێگەیەوە 500 باخی 5 دۆنمی و 300 باخی 10 دۆنمی نموونەیی بۆ 800 جوتیار دروستکراوە". گوتیشی "80%ی ئەو باخانەی وەزارەت پاڵپشتی کردوون سەرکەوتنیان بەدەستهێناوە و ئێستا بەشێکیان لە قۆناغی سەرەتایی بەرهەمدان".

سەمیر ئیسماعیل گوتیشی "لەساڵی 2012دا لەچوارچێوەی هەڵمەتی چاندنی 5 ملیۆن نەمام، یەک ملیۆن نەمامی زەیتوونمان لە تورکیا و سووریاوە هاوردە کرد، لەم ژمارەیەش 858 هەزار و 682 نەمامەمان بەخۆڕایی بەسەر جوتیاران و قوتابخانە و فەرمانگەکاندا دابەشکرد، بۆیە پێشبینی دەکەم زیاتر لە یەک ملیۆن داری چێنراوی زەیتوونمان هەبێت".

نیازی مەحموود، یەکێکە لەو جوتیارانەی لەڕێگەی پاڵپشتیی وەزارەتەوە باخێکی 5 دۆنمی لەسەر زەوییەکەی لە ناوچەی شەمامک دروستکردووە، نیازی گوتی "وەزارەت 350 نەمامی بەخۆڕایی بۆ دابینکردم و سەرپەرشتی نەخشەکێشانی باخەکە و چاندنیان کرد و ئامێری دڵۆپاندنیشیان بێ بەرامبەر پێدام، بەڵام دوای چاندن وەک پێویست هاوکارمان نەبوو بۆ پێدانی پەیین و خەرجیی خزمەت".

هەرچەندە باخەکەی ئەو جوتیارە ئێستا لەسەرەتای قۆناغی بەرهەمدایە، بەڵام خەمی بەبازاڕکردن بەرۆکی گرتووە، نیازی گوتی "ساڵی ڕابردوو 10 سندوق بەرهەمم هەبوو، دوای سێ ڕۆژ هێنان و بردن کەس فلسێکی پێ نەدا، بەناچاری بەسەر خزمەکانمدا دابەشکرد". نیازی پێیوایە باشترین چارەسەر بۆ گرفتی بەبازاڕکردن ئەوەیە کە وەزارەت کارگەی بچووک لە ناوچە جیاوازەکان بکاتەوە".

سەبارەت بەجۆری ئەو نەمامە زەیتوونانەی هاوردە کراون، سەمیر ئیسماعیل دەڵێت تەواوی ئەو نەمامە هاوردەکراوانە لە جۆری باوەڕپێکراون. گوتیشی "ئەو جۆرانەی لە ئیسپانیا و ئیتالیاوە هێناومانن لە جۆری کورتەباڵان کە تایبەتمەندی ئەوەیان هەیە دوای سێ ساڵ بەرهەم بدەن و دەتوانرێت لە کەمترین ڕووبەردا زۆرترین دار بچێنرێت، ئەمەش ئاسانکاری زۆر بۆ هەڵپاچین و خزمەتکردن و ڕنین دەکات".

پسپۆڕانی بواری ڕەزگەری دەڵێن، داری زەیتوون بەرگەی پلەی گەرمی 45 تاوەکو 50 پلەی سەدی و نزمبوونەوەی پلەی گەرمی تاوەکو 14 پلەی ژێر سفری سەدی دەگرێت، بەهۆی ئەم تایبەتمەندیانەشەوە دەتوانرێت لەهەموو ناوچەکانی کوردستان بچێنرێت.

سەمیر ئیسماعیل دەڵێت "کەشوهەوای کوردستان زۆر گونجاوە بۆ چاندنی زەیتوون، بۆیە ئەگەر پرۆژەی پاڵپشتیی چاندنی باخی زەیتوون کە لە ساڵی 2011ەوە بەهۆی کێشەی بودجە ڕاوەستا، بەردەوام بووایە، بەدڵنیاییەوە ژمارەی باخەکان دەبوونە دوو بەرابەری ئێستا، ئەوکات زیاد لە پێداویستی ناوخۆ بەرهەممان دەبوو".

سەمیر دەڵێت "خواستێکی زۆر بۆ چاندنی زەیتوون لەلای جوتیاران دروست بووە، بۆ نموونە بەتەنیا لەساڵی 2013دا لە نەمامگە تایبەتەکانی زەیتوون لە هەرسێ پارێزگاکەی هەرێمی کوردستان نزیکەی 200 هەزار نەمامی زەیتوونمان فرۆشتووە".

لەچوارچێوەی پرۆژەی پەرەپێدانی باخەکانی زەیتوون، لەسەر ڕووبەری 1900 دۆنم زەوی 270 باخی 5 دۆنمی و 10 دۆنمی بۆ جوتیارانی پارێزگای هەولێر دروستکراون.

لوقمان مستەفا، بەڕێوەبەری باخداری هەولێر دەڵێت، باخەکانی زەیتوون لە هەولێر سەرکەوتنی باشیان بەدەستهێناوە، تەنیا 20 باخیان نەبێ کە بەشێکیان بەهۆی کەمتەرخەمیی جوتیار و وشکبوونی سەرچاوەی ئاو و کەوتنە بەر ماستەرپلان لەناوچوون، گوتیشی "بەشێک لەباخەکان ئێستا لەقۆناغی سەرەتای بەرهەمدان".

بەپێی ڕووپێویەک کە حکومەتی عێراق لەساڵی 2008 بۆ ژمارەی داری زەیتوون لەکوردستان ئەنجامیداوە، 169 هەزار و 400 داری زەیتوون هەبوونە، بەڵام بەشێکی زۆریان وەک پەرژین چێنراون نەک باخ.

بەڕێوەبەری باخداریی هەرێمی کوردستان، دەڵێت ئەگەرچی لەکوردستان چاندنی زەیتوون مێژوویەکی درێژی هەیە و چەندین باخی زۆر کۆن لەناوچەکان هەن، بەڵام بەشێوەیەکی گشتی جاران داری زەیتوون وەک پەرژین لەباخەکاندا چێنراون و کەمتر بەمەبەستی بازرگانی بووە، بۆیە وەک پێویست بەرهەمی لەبازاڕ دەرنەکەوتووە، گوتیشی "هەرچەندە ئێستا ناتوانین بڕی بەرهەمی باخەکان مەزەندە بکەین، بەڵام بەدڵنیاییەوە لە ئایندەیەکی نزیکدا و دوای دامەزراندنی کارگەکان، بەکواڵەتی بەرز زەیتوونی خواردن و زەیتی زەیتوونی خۆماڵی دەکەوێتە بازاڕەوە".

سێ کارگەی زەیتی زەیتوون لەلایەن کەرتی تایبەتەوە لە چەمچەماڵ، زاخۆ و مەلا ئۆمەر لە هەولێر دروستکراون و کارگەیەکی بچووکیش لە بەعشیقە لەکاردایە.

سلێمان شێخۆ، سەرپەرشتی دروستکردنی کارگەیەکی زەیتی زەیتوون دەکات لەناوچەی مەلا ئۆمەر لەهەولێر، دەڵێت "کارگەکەمان لەدوا قۆناغی تەواوبووندایە و ڕۆژانە دەتوانێ 40 تۆن زەیتوون وەربگرێ بۆ بەرهەمهێنانی ڕۆن".

گوتیشی "لە قۆناغی یەکەم پشت بە بەرهەمی باخەکانی خۆمان دەبەستین، دواتریش هەوڵدەدەین بەرهەمی جوتیاران بکڕینەوە".

ئەو باخانەی بەپاڵپشتی وەزارەتی کشتوکاڵ لەساڵانی 2008 تاوەکو 2012 چێنراون

پارێزگا	هەولێر	سلێمانی	دهۆک	گەرمیان	کۆی گشتی
باخی 5 دۆنم	160	124	107	109	500
باخی 10 دۆنم	110	35	80	75	300
کۆی گشتی	270	159	187	184	800

هێڵی لەڤ جلی کوردی دەباتە فێستیڤاڵی تۆرنتۆ

میوا سەلاح
ڕووداو- هەولێر

هێڵـی لەڤ وەکـو ئەکتەر بە جلی کوردییـەوە بەشـداری فێسـتیڤاڵی سینەمایی تۆرنتۆ لە کەنەدا دەکات.

لـە 39یەمیـن خولـی فێسـتیڤاڵی نێودەوڵەتیی فیلمی تۆرنتۆ لە کەنەدا، فیلمێکـی کـوردی بەنـاوی مـەردان دەچێتە سـەر پەردەی سـینەماکان، کچـە کوردێکیـش بـە نوێنەرایەتـی کوردستان بەشداری لەو فێستیڤاڵەدا کرد.

هێڵـی لەڤ بە (ڕووداو)ی ڕاگەیاند "من وەکو ئەکتەرێکی سـەرەکی ڕۆڵم لە فیلمی سـینەمایی مـەردان بینیوە کـە لـە دەرهێنانـی بەتیـن قوبـادی و بەهمـەن قوبادیـش پرۆدیوسـەری فیلمەکە بوو، بەڵام لەبەر سـەرقاڵیی بەهمەن و پێنەدانی ڤیزا بە دەرهێنەر، مـن بەتەنیا ئامـادەی فێسـتیڤاڵەکە بووم".

فێسـتیڤاڵی نێودەوڵەتیـی فیلمـی تۆرنتۆ یەکێکە لە فێستیڤاڵە گرنگ و پلە یەکەکانی سـینەمای جیهان. لەم خولـەی خۆیدا بە نمایشـکردنی 300 فیلم، فیلمسـازانی زیاتر لە 60 وڵاتی جیهان بەشـدار دەبـن و لە 6 تاوەکو 14ی ئەیلوول بەردەوام دەبێت.

داليا ڕێبوار دەگاتە پلەی پێنجەم

ڕووداو- هەولێر

دوای ئەوەی داليا ڕێبوار حەسـەن بووە شـاجوانی ئینتەرنێتی کوردستان بۆ ساڵی 2013، ئێسـتا کێبڕکێ لەگـەڵ پاڵێوراوی 150 وڵات دەکات بۆ بەدەستهێنانی نازناوی شـاجوانی مەزنـی نێودەوڵەتـی miss grand international کـە بڕیـارە مانگی داهاتوو لە تایلەند سازبکرێت.

داليـا ڕێبـوار لە پەیجـی تایبەتی خۆی ڕایگەیانـدووە " 16ی ئـەم مانگـە بـەرەو تایلەنـد بەڕێدەکـەوم بـۆ بەشـداریکردن لـەو پێشـبڕکێیە کـە تاوەکـو ئێسـتا لە ڕێـی ماڵپـەڕی سـەرەکیی پێشـبڕکێیەکە ئەنجامێکی باشـم هێناوە بـە کۆکردنەوەی لایک، لەنێو زیاتر لە 100 شاجوانی جیهان من ئێسـتا لە پلـەی پێنجەمـدام ، لەگەڵ ئەوەشدا داواکارم لە خەڵکی زیاتر هاوکاریم بکەن لە کۆکردنەوەی لایک".

شاجوانی ئینتەرنێتی کوردستان تەمەنی بیسـت و پێنج سـاڵە و لەشـاری مۆسکۆ لەدایکبـووە و لـە سـوید گـەورە بـووە و بڕوانامەی ماسـتەری لە بواری کۆمەڵناسی بەدەستهێناوە.

سەفامەنیش گۆرانی بۆ ئاشتی دەڵێت

میوا سەلاح
ڕووداو- هەولێر

حوسـێن سـەفامەنیش گۆرانیبێـژی خەڵکـی ڕۆژهەڵاتـی کوردسـتان پەیامێـک بۆ هەموو جیهـان و بەتایبەتی بۆ جیهانی عەرەبـی دەنێرێ. ئاراس جەواد، بەڕێوەبەری کارەکانی حوسـێن بـە (ڕووداو)ی ڕاگەیانـد "بەبۆنـەی ڕۆژی جیهانیـی ئاشـتی کـە دەکاتـە ڕۆژی 2014/9/21، لـە ڕێی گۆرانیەکـەوە پەیامی ئاشـتی و برایەتی و پێکەوەژیان دەنێرین کە هونەرمەند حوسێن سـەفامەنیش لە کرماشان کاری بۆ کردووە و منیش تێکستەکەم بۆ نووسـیوە". گوتیشـی "گۆرانیەکە بەناوی کۆتری سـپییە کە هێمایە بۆ ئاشـتی و برایەتی، ئەم پەیامەی ئێمە بەشـێکی زۆری بۆ وڵاتانی عەرەبە و بەم گۆرانییە نیازپاکی گەلی کورد بۆ هەموو جیهان نیشاندەدەین".

کیلوی ڕێگە پێدراو 40 + 7 کیلو بو ناو فرۆکە
Soren Travel
Bagdad, Erbil, Sulaimania
نوینەری هێڵی ئاسمانی عێراقی
Kölner Str. 181 – 40227 Düsseldorf
Tel.: 00 49 (0) 211 87 96 49 46 - 47
Fax: 00 49 (0) 211 87 96 49 93
Mobil: 004 9 (0) 173 40 74 884
00 49 (0) 176 21 90 51 33
Email: sorentravel@hotmail.de
www.sorentravel.com

SALAR SERVICE
Travel & Logistics
سالار سیرفس
www.salar-service.de
www.salar-service.com
info@salar-service.de
Skalitzer Str. 28
10999 Berlin
Tel. 030 62 90 15 52
Fax 030 69 56 97 44
Mob. 017 65 666 8886
للسفر و السياحة و شحن البضائع
هێڵی ئاسمانی و گەشت و گوزار
پۆست و ناردنی شتومەک

Rozatravel
حەفتەی ٤ گەشتی ڕاستەخۆ بۆ سلێمانی و هەولێر
245,- €
رحلات جوية الى بغداد و النجف
یەکەم ئاژانسی کوردیە کە جێی متمانەی گەشتیارانی کوردە
گواستنەوەی کەلوپەل
www.rozatravel.net
www.rozatravel.de
E-Mail: rozatravel@live.de
E-Mail: rozatravel@hotmail.de
Tel.: 0049 (221) 870 86 24 / 44
Mobil: 0049 (176) 21 79 49 74
Fax: 0049 (221) 870 86 55
Kuth Str. 32 A
51107 Köln Vingst

Iraqi airways الخطوط الجوية العراقية
چوون وگەڕانەوە بە 520,00 €
کیلوی ڕێگە پێدراو 40 + 7 کیلو بو ناو فرۆکە
دووشەممە: بەغداد – فرانکفورت، فرانکفورت – هەولێر
سێشەممە: هەولێر – دوسلدورف، دوسلدورف – سلێمانی
چوارشەممە: سلێمانی – دوسلدورف، دوسلدورف – هەولێر
پێنجشەممە: هەولێر - فرانکفورت، فرانکفورت - بەغداد
Frankfurt
Baselerstr. 35 - 37
60329 Frankfurt/M
Tel: +49 69 6959 737 0
Fax: +49 69 6959 737 30
Hotline: +49 176 64 304 457
Email: fly@iraq-travel.eu
Düsseldorf
Düsseldorf Int. Airport
Terminal 1, Hall B
Tel: +49 211 169 851 90
Fax: +49 211 169 851 91
Hotline: +49 157 39 404 529
Email: dus@iq-airways.eu
www.iraq-travel.eu & www.iq-airways.eu

Arina Travel Berlin (Reisebüro / Transport)
Tel.: 0049 (30) 569 769 45
Fax: 0049 (30) 569 769 46
Mobil: 0049 (179) 675 40 21
Tel. Irak: 0096 4662126428
Email: info@arinatravel.com
Page: www.arinatravel.com
بلیت بو هەموو جیهان
هێلی ئاسمانی ئارینە ......
هەفتەی ٨ گەشتی ڕاستەوخۆ و ٢٨ گەشتی ناڕاستەوخۆ بۆ هەولێر و سلێمانی
١٠ رحلات اسبوعيا الى بغداد ٤ رحلات الى كلّ من نجف ، بصره ، موصل
Arina Travel, Kottbusser Straße 3, 10999 Berlin

کچانی کورد فێری نهێنیی میکیاژ دەکات

شنیار: دەبێت کچانی کورد شانازی بە جیاوازیی جوانی خۆیانەوە بکەن

ڤانە و تافان
ڕووداو- ئەڵمانیا

دەمێکە بەشێک لە کچان لەڕێی ماڵپەڕی یوتیوپەوە موتابەعەی کچە کوردێک دەکەن کە پسپۆڕی ئارایشت و جوانکاریی جلوبەرگە. شنیار محەممەد یەکەمین کچە کوردە کە بەزمانی کوردی ئامۆژگاریەکانی بێ بەرامبەر لەڕێی یوتیوپەوە بڵاودەکاتەوە. شنیار کە نیشتەجێی ئەوروپایە، ڕۆژانە سەدان کچ سوود لە ڕێنماییەکانی ئەو وەردەگرن. تەنیا لە پەیجی فەیسبووکیدا زیاتر لە بیست هەزار لایکی هەیە و ڕۆژانە زیاتر لە 100 لایکی بۆ زیاد دەبێت. نهێنییەکەش ئەوەیە کە شنیار دەرگایەکی جیاوازی بۆ کچانی کورد کردووەتەوە، نوێترین و باشترین جۆری میکیاژ و ڕێنمایی پاراستنی پێست دەخاتەڕوو. هەر تەنیا کچانی کورد سوودیان لە شنیار وەرنەگرتووە، بەڵکو ئەوروپییەکانیش سەردانی پەیجەکەی دەکەن. شنیار دەربارەی ئەم کارەی بۆ (ڕووداو) دەدوێت.

ڕووداو: چۆن بوو بیرت لەم کارە کردەوە و لەکەیەوە ئەم کارە دەکەی؟

شنیار: من تاکە کوردم کە لە ڕێگای ماڵپەڕی یوتیوپەوە ڤیدیۆی فێرکاریی چۆنیەتی میکیاژ و پاراستنی پێست بە زمانی کوردی بڵاودەکەمەوە. بەو هۆیەشەوە بینەرێکی یەکجاری زۆرم بۆ خۆم کۆکردووەتەوە. ئاواتم ئەوەیە بگەڕێمەوە کوردستان و کچەکانی کوردستانیش لە نزیکەوە بەشێوەیەکی زانستی فێری کاری میکیاژ بکەم. کاری جوانکاری هەم وەکو پیشە و هەم وەکو حەز و خولیا دەبینم.

ڕووداو: بە تەنیا ئەم کارە دەکەی، یان کەسێک هاوکاریت دەکات؟

شنیار: سەرەتا ماڵەوە زۆر هاوکارییان کردم، ئێستاش هاوسەرەکەم زۆر پاڵپشتیم دەکات، ماوەیەکی زۆرە دەستم بەو کارە کردووە و هەموو قسەکانیشم بە زانستی بووەو لە خۆمەوە نەبووە، بەڵکو لە ئەزموون و گەڕان و کارکردنم بووە، دەمویست لە ڕێگای ئینتەرنێتەوە ئەو شتانەی من دەیزانم بە کچانی کورد بگات و سوودی لێ وەربگرن.

ڕووداو: بەنیاز نیت بگەڕێیتەوە کوردستان لەوێ ئەو کارانە بکەیت؟

شنیار: زۆر حەز دەکەم بگەڕێمەوە کوردستان، بەڵام جارێ تەنیا بەسەردان دەگەڕێمەوە، واتە بەیەکجاری نییە و خۆشحاڵیش دەبم ئەم کارە لە کوردستان بکەم، بەڵام من لە ڕێگای ئینتەرنێتەوە لە هەموو خەڵکی نزیکم و باشتر سوودم لێوەردەگرن.

ڕووداو: تۆ وەک شارەزایەکی جوانکاری، ڕۆحی جوانی لەچیدا دەبینی؟

شنیار: بەڕای من ڕۆحی جوانیی هەموو مرۆڤێک پێکەنین و زەردەخەنەیە کە بەهیچ میکیاژێک نایگۆڕمەوە. تۆ دەتوانی لوتت بچووک بکەیتەوە، چاوت گەورە بکەی، لێوت ئەستوور بکەیت، بەڵام ئەوانە قەت ناتوانن جێی پێکەنینێکی ڕاستەقینە بگرنەوە.

ڕووداو: جوانیی کچانی کورد لەچیدا دەبینی؟

شنیار: شانازی بە جوانیی کچانی کوردەوە دەکەم، دەبێت ئەوانیش شانازی بە جیاوازیی جوانیی خۆیانەوە بکەن، لەگەڵ ئەوەشدا داوایان لێدەکەم لاسایی خەڵکی دیکە نەکەنەوە، چونکە شێوازی خۆیان زۆر جیاواز و جوانە.

تەنگەزار و کچەکەی ئەلبوومێکی گۆرانی بۆ منداڵان بڵاودەکەنەوە

یادێ جوان
ڕووداو- بەرلین

هونەرمەند و مامۆستای زمانی کوردی، جوان تەنگەزار ئەلبوومێکی گۆرانی بۆ منداڵان بڵاوکردەوە. هەموو گۆرانییەکانی نێو ئەلبوومەکە بەدەنگی گۆرانیبێژ جوان تەنگەزار و لۆرین هێژای کچی تۆمارکراون.

ئەو ئەلبوومە لە هۆنراوە و ئاوازی جوان تەنگەزارە و هەر خۆی کاری ئامادەکردن و دەرکردنی ئەلبوومەکەی کردووە.

ئەلبوومەکە 9 گۆرانی بە شێوەزاری کرمانجی لەخۆدەگرێ کە بەپێی هەست و نەستی جیهانی منداڵان نووسراون.

تەنگەزار تاوەکو ئێستا سێ ئەلبوومی بۆ منداڵان دروستکردووە. بەڵام بەهۆی دەستکورتی و نەبوونییەوە ئەو ئەلبوومە پێویستی بە سپۆنسەر هەیە و ئەگەر سەربکەوێت، حەز دەکات بەداهاتی یەکەم ئەلبوومی، ئەلبوومی دووەم و سێیەم وەکو دیاری پێشکەشی منداڵانی کورد بکات.

ئەم هونەرمەندە کە ماوەی چەندین ساڵە لە بەرلین دەژی، جگە لە گۆرانیبێژی لە سێ کۆرسی جیاجیا وانەی زمانی کوردی بە منداڵان و گەورەکان دەدات. تەنگەزار دەڵێت: "گۆرانی بۆ منداڵان وەکو چیرۆکی منداڵان بۆ خەون و خەیاڵی منداڵ زۆر گرنگە. چیرۆک و ستران نەک تەنها هەستی منداڵان بەهێز دەکەن، بەڵکو بۆ منداڵان وەکو قوتابخانەیە".

هەروەها دەڵێت "ماوەیەکی درێژە ئەوەندەی لەدەستم بێت، دەمەوێت ببمە لێکۆڵەری زمان، میوزیک و ڕۆشنبیری کوردی. ساڵی 2008 بڕیارم دا هیچ بەرهەمێک لەبواری میوزیکدا پێشکەش نەکەم تاوەکو بۆ منداڵانی کورد شتێک نەکەم. بەم بەرهەمە خۆم ئازاد دەکەم".

هونەرمەند لەو باوەڕەدایە کە بەرهەمی کوردی بۆ منداڵان لە بازاڕدا نییە، ئەم بەرهەمە بۆشاییەک پڕدەکاتەوە و بۆ منداڵان و دایک و باوکانی کورد مایەی خۆشحاڵییە.

جوان تەنگەزار بەردەوام دەبێت: "من لە زۆر خەڵکی هەرێمە جیاجیاکانی کوردستانم پرسی کە ئەوان گۆرانی منداڵان دەزانن یان نا، دەیانگوت گۆرانی منداڵان زۆرن. بەڵام ئێستا لەبیرمان نەماون. ئەگەر ئێمە لە گەورەکان یان کەسانی دیکەش بپرسین، ئەوا زۆر گۆرانی منداڵانمان بۆ دەڵێنەوە. زۆر گۆرانی هەبوون، بەڵام تۆمار نەکران و ئەرشیف نەکران و لەئەنجامدا ونبوون. یان بوونەتە موڵکی گەلانی دیکە".

جوان تەنگەزار دەڵێت ئەم بەرهەمەی بۆ ئەو منداڵانەیە کە توانا و حەزی گۆرانیگوتنیان هەیە و پێیوایە دەبێتە پەیامێک کە لەمنداڵییەوە دەست بە هونەر بکەن. لەبارەی گۆرانییەکانی ئەم ئەلبوومە و ناوەڕۆکی ئەم گۆرانیانە هونەرمەند تەنگەزار دەڵێت: "لەم ئەلبوومەدا 9 گۆرانی هەیە، 6 گۆرانی بەدەنگی من و 3 گۆرانیش بەدەنگی کچەکەم تۆمارکراون. گۆرانیەکانی ئەلبوومەکە بۆ هەموو منداڵانە لە تەمەنی یەک تاوەکو 10 ساڵی. هەروەها بۆ گەورەکانیشە کە تازە دەست بە فێربوونی زمانی کوردی دەکەن. هیوادارم کە ئەلبوومەکە ببێتە کەرەستەیەک بۆ فێربوونی زمانی کوردی لە باخچەی منداڵان، خوێندنگە و کۆرسەکان".

گوتیشی کە ئامادەکاری بۆ دوو ئەلبوومی دیکەش کردووە بۆ منداڵان و ئەوانیش لە داهاتوودا بڵاودەبنەوە. هاوکات ئامادەکاری بۆ فەرهەنگێکی کوردی- ئەڵمانی دەکات و بۆ منداڵانیش پەرتووک ئامادە دەکات، باس لەوەش دەکات کە هەموو کارەکانی ئەلبوومەکە تەواو بووە و داوا لە دامودەزگا کوردییەکان دەکات بەتەنها جێی مەهێڵن بۆ ئەوەی بتوانێت چاپیان بکات.

ئەو کەسایەتی و دامودەزگایانەی کە دەیانەوێت پشتگیری لەم پرۆژەیە بکەن، دەتوانن لەڕێگەی ئەم ئیمەیلە (ciwantengezar@gmail.com) پەیوەندی بە جوان تەنگەزارەوە بکەن.

وردەکاری شکستی ئەمریکا لە رزگارکردنی رۆژنامەنووسە رفێندراوەکان

ئەردۆغان نەیهێشت ئەمریکا لە خاکی تورکیاوە ئۆپەراسیۆن بکات

ئەگەری هەیە دەوڵەتی ئیسلامی لەو ئۆپەراسیۆنە ئاگادار کرابێتەوە

فازڵ مەرامی
ڕووداو- وۆڵ ستریت جۆرناڵ

بۆ جێژنی سەربەخۆیی ئەمساڵی ویلایەتە یەکگرتووەکان لە بەریتانیا (4/7/1776)، باراک ئۆباما پلانێکی تایبەتی هەبوو. تیمێک لە کۆماندۆی ئۆپەراسیۆنە تایبەتەکان چەند هەفتەیەک پێش 4ی تەمموز بە فەرمانی ئۆباما لە فرۆکەخانەیەکی سەربازی لە ویلایەتی کارۆلینای باکوور خەریکی راهێنان بوون بۆ ئۆپەراسیۆنێکی تایبەت کە بڕیار بوو تەنیا 20 خولەک بخایەنێت.

لە کۆتایی ساڵی 2012 دوو رۆژنامەنووسی ئەمریکی جەیمز فۆلی و ستیڤن سێتلۆف لەسەر سنووری تورکیا و سووریا رفێندرابوون و لەلایەن گرووپی دەوڵەتی ئیسلامی ناسراو بە داعش لە سووریا زیندانی کرابوون. بەپێی زانیاری سیخوڕەکانی CIA لە سووریا، ئەو دوو رۆژنامەنووسە و چەند رفێندراوێکی دیکە لە رۆژهەڵاتی سووریا لە شوێنێکی عەنبارکردنی نەوت لە نزیکی رەقە راگیرابوون.

بەرپرسانی ئەمریکا ئاگاداری مەترسی ئەو ئۆپەراسیۆنە بوون، کە ئەگەر بێت و سەرنەگرێت ئەوا گیانی ئەو رۆژنامەنووسانە دەخرێتە مەترسییەوە.

چۆنیەتی ئەنجامدانی هێرشەکە:

ئیدارەی ئۆباما بۆ ئەنجامدانی ئەو هێرشە هەمان مۆدێلی هێرشەکەی سەر ئەبۆتئابادی لە پاکستان بەکارهێنا، کە مانگی 5ی 2011 تیمێکی کۆماندۆی ئەمریکی بە چەند هەلیکۆپتەرێکی تایبەتەوە رۆیشتنە ناو باڵەخانەیەک لەو شارە و لەکۆتاییدا ئوسامە بن لادنی سەرۆکی قاعیدەیان کوشت.

بۆ ئەوەی ئۆپەراسیۆنی رزگارکردنی ئەو دوو رۆژنامەنووسە بە رێکوپێکی ئەنجام بدرێت، وەزارەتی بەرگری ئەمریکا پێنتاگۆن پێویستی بە دووتیم هەبوو: یەکەم تیم هێرشەکە جێبەجێدەکات و تیمەکەی دیکە تیمی پشتیوانییە کە لە وڵاتێکی نزیکی سووریا جێگیر دەبن بۆ ئەوەی ئەگەر کێشەیەک پێش هات لەکاتی هێرشەکە، تیمی دووەم فریای تیمی یەکەم بکەوێت.

بۆ ئەو مەبەستە ئیدارەی ئۆباما داوا لە تورکیا دەکات کە مۆڵەت بدرێت بەو دوو تیمە کۆماندۆیە لە خاکی تورکیاوە ئۆپەراسیۆنەکە ئەنجام بدەن. حکومەتی رەجەب تەیب ئەردۆغان ئەو داواکارییە رەت دەکاتەوە بەبیانووی ئەوەی تورکیا نزیکەی 50 هاووڵاتی هەیە کە لەلایەن دەوڵەتی ئیسلامییەوە لە موسڵ رفێندراون.

دوای ئەوەی کە دەوڵەتی ئیسلامی دەستی بەسەر بەشێکی زۆری عێراق و سووریادا گرت، پێنتاگۆن ویستی فرۆکەی چاودێری بنێرێتە سەر خاکی سووریا بۆ ئەوەی زانیاری زۆرتر وەربگرێت لەسەر ئەو گرووپە چەکدارە، بەڵام چونکە کۆشکی سپی ئامادە نەبوو ئەو مۆڵەتە بدات، پێنتاگۆن ئەو داواکاریەی پێشکەشی ئۆباما نەکرد. بەرپرسێکی بەرگریی ئەمریکی لەسەر ئامادەکاری ئەو کۆماندۆیانە کە بەشێکن لە هێزی تایبەتی دەلتا، بە وۆڵ ستریت جۆرناڵی گوت: "زۆر پێداچوونەوەیان بۆ ئەو ئۆپەراسیۆنە کرد، بەڵام چاوەڕێی بڕیاری کۆتاییان دەکرد". لەبەر نەبوونی زانیاریی پێویست، بەرپرسانی بەرگری ئەمریکا دوودڵ بوون لە سەرکەوتنی ئەو ئۆپەراسیۆنە. هێزی دەلتا لە ئۆپەراسیۆنی شکستخواردووی 1993 لە سۆمال بەشداربوون کە دوایی کرا بە فیلمێکی هالیوودی بە ناوی "بلاک هۆک داون".

شەوی ئۆپەراسیۆن لە رەقە

سەرەتای هاوین دەزگا سیخوڕییەکانی ئەمریکا گەیشتنە ئەو قەناعەتەی کە ئەو رۆژنامەنووسانە لە باڵەخانەیەکدان لە بنکەیەکی نەوتی لە باشووری رەقە. بەپێی ئەو زانیاریانەی سیخوڕەکانی ئەمریکا بە بەرپرسە ئەمریکییەکانیان راگەیاندبوو، ئەو رۆژنامەنوسانە چەند مانگێک لەو شوێنە راگیرابوون. بەپێی زانیاریەکانی بەرپرسانی ئەمریکا، ئەو باڵەخانەیە چوار ژووری گەورەی تێدابووە لەگەڵ توالێت و مەتبەخ کە بۆ راگرتنی ئەو رۆژنامەنووسانە و رفێندراوەکانی دیکە بەکارهاتووە.

دوو رۆژ پێش ئەو هێرشە، ئەو پلانە دەدرێت بە وەزیری بەرگری چاک هەگڵ و باراک ئۆباما بۆ پەسەندکردنی ئۆپەراسیۆنەکە. گوتەبێژی پێنتاگۆن جۆن کێربی دەڵێت لەو کاتەوە ئەو پلانە درا بە ئۆباما و چاک هەگڵ تا ئەنجامدانی پلانەکە تەنیا دوو رۆژی نێوان بوو. ئۆباما مۆڵەتی دا کە پێنتاگۆن بە هاوکاری CIA ئەو ئۆپەراسیۆنە ئەنجام بدەن.

بۆ ئەنجامدانی ئەو ئۆپەراسیۆنە بەرپرسانی ئەمریکا شەوی 3ی تەممووزیان هەڵبژارد کە شەوێکی بێ مانگ بوو، شەوی بێ مانگ نهێنی ئۆپەراسیۆنەکە دەپارێزێ، ئەگەرچی بەرپرسانی ئەمریکا بە تەواوەتی دڵنیا نەبوون کە ئەو رۆژنامەنووسانە لەو شوێنە بن. بۆ ئەو مەبەستەش هێزێکی زۆرتر دابینکرا، بەڵام بەرپرسانی ئەمریکا دەڵێن ئەم جۆرە هێرشانە هەموو جارێک مەترسی لەگەڵدایە و تەنانەت کاتێک کە لە 2011 ئوسامە بن لادنیان کوشت لە پاکستان، دڵنیانەبوون لەوەی بن لادن لەو شوێنە بێت. بۆ ئەوەی کە چەکدارانی دەوڵەتی ئیسلامی هەست بەو ئۆپەراسیۆنە نەکەن، وەزارەتی بەرگری ئامادە نەبوو فرۆکەی بێ فرۆکەوان بۆ چاودێری بنێرێتە ئاسمانی ئەو گرتووخانەیە لە نزیکی شاری رەقەی رۆژهەڵاتی سووریا.

دوای ئەوەی کە تورکیا رەتیکردەوە هاوکاری ئەمریکا بکات لەو ئۆپەراسیۆنە، ئەمریکا ئەو دوو تیمەی نارد بۆ وڵاتێکی دیکە کە ناوی ئاشکرا نەکراوە. بەرپرسێکی تورکیا بە رۆژنامەی وۆڵ ستریت جۆرناڵی گوتووە کە ئەمریکا داوای نەکردووە تورکیا لەو ئۆپەراسیۆنە هاوکاری بکات.

نیگەرانیی ئیدارەی ئۆباما لە سەرکەوتنی ئەو ئۆپەراسیۆنە وایکرد کە تەنیا چەند کەسێک و چەند ئەندامێکی کۆنگرێس لەو پلانە ئاگادار بن و تەنیا زانیارییەکی زۆر کەمیان پێدرا.

دوای ئەوەی کە زیاتر لە 30 کۆماندۆی ئەمریکی دەگەنە ئەو بنکە نەوتیەی ئەو باڵەخانەی تێدابووە کە رۆژنامەنوسەکانی تێدا راگیرابوون، پاسەوانانی ئەو شوێنە دەستدەکەن بە تەقە و یەکێک لە کۆماندۆ ئەمریکییەکان بە سووکی بریندار دەبێت.

ئەگەرچی بڕیاربوو ئەو کۆماندۆ ئەمریکیانە تەنیا 20 خولەک لەو شوێنە بن، بەڵام نەبوونی زانیاری پێویست لەسەر ئەو شوێنە وایکرد کە هەموو سووچێکی ئەو شوێنە بگەڕێن بە دوای رفێندراوەکاندا و بۆ یەک کاژێر لەوێ مانەوە.

کۆماندۆکانی هێزی دەلتا توانییان بەڵگە بدۆزنەوە کە ئەو رۆژنامەنووسانە لەوێ راگیراون و پێیانوایە کە 72 کاژێر پێش ئۆپەراسیۆنەکە لەو شوێنە گوازراونەتەوە بۆ شوێنێکی دیکە.

بەرپرسانی ئەمریکا بە رۆژنامەی وۆڵ ستریت جۆرناڵیان گوتووە کە ئەگەرچی بەڵگە نییە، بەڵام ئەگەری ئەوە هەیە چەکدارانی دەوڵەتی ئیسلامی بە جۆرێک لەو ئۆپەراسیۆنە ئاگادار کرابنەوە. دوای زیاتر لە مانگێک لە سەرنەکەوتنی ئەو ئۆپەراسیۆنە، هێرشی چەکدارانی دەوڵەتی ئیسلامی بۆ سەر کوردستان، وای کرد کە رۆژی 8ی ئاب ئەمریکا دەست بکات بە هێرشی راستەوخۆ بۆ سەر دەوڵەتی ئیسلامی.

چەکدارانی دەوڵەتی ئیسلامیش وەک وەڵامێک بۆ ئەو هێرشانە، رۆژی 19ی ئاب ڤیدیۆی سەربڕینی جەیمز فۆلی رۆژنامەنووسیان بڵاو کردەوە. چەند رۆژ دوای کوژرانی جەیمز فۆلی، ئۆباما بڕیاری دەرکرد و فرۆکە سیخوڕیەکانی ئەمریکا ئێستا لە ئاسمانی سووریا چاودێریی گرووپی داعش دەکەن.

جگە لە قوربانیانی شەڕی ئێستای داعش

عێراق زیاتر لە 3 ملیۆن کەمئەندامی هەیە

عادل فاخر
ڕووداو- بەغدا

جگە لە قوربانیانی شەڕی ئێستا لەگەڵ چەکدارانی داعش، زیاتر لە سێ ملیۆن کەس لە سەرتاسەری عێراق کەمئەندامی جەستەیین، ئەمە لەکاتێکدا نە پێداویستی تایبەتیان بۆ دابینکراوە و نە یاسایەک جێبەجێ دەکرێ بۆ هاوکاریکردنیان.

بە گوتەی پزیشکێک، شەڕ و دەرئەنجامەکانی، لەگەڵ رووداوەکانی هاتوچۆ لەو هۆکارە سەرەکیانەن کە لە پشت ئەم ژمارە گەورەیەی کەمئەندامانەوەن لە عێراق.

"قسەکردن لەسەر پێداویستیەکانی ئەم کەسانە بۆ تەنیا کەیسێک یان چەند کەیسێکی کەم نییە"، دکتۆر بەسام شەریف حوجەیمی بە (رووداو)ی گوت "ئەمە قسەکردنە لەسەر بارودۆخی نزیکەی 12%ی خەڵکی عێراق، ئەوەش دەکاتە زیاتر لە سێ ملیۆن عێراقی لە هەموو بەشەکانی وڵات بە هەرێمی کوردستانیشەوە".

حوجەیمی کە ئەندامی پێشووی لیژنەی ژینگە و تەندروستی بوو لە پەرلەمانی عێراق، دەڵێت "لە ئاکامی شەڕی تیرۆر و نەبوونی چاودێریی راستەقینەی تەندروستی، کەمئەندامان بەدەست ئازارەکانی کەمئەندامییەوە دەناڵێنن".

زۆر لەو پزیشکانەی کە چارەسەری خەڵکی خاوەن پێداویستی تایبەت دەکەن، دەڵێن حکومەت بەرپرسیارە لە دابینکردنی پێداویستی بۆ ئەم کەسانە. سەرەڕای ئەوەش ئەم کەسانە قوربانیی شەڕ و سیاسەتەکانن.

دکتۆر زیاد تارق کە بەرپرسێکی تەندروستیە، گوتی "وەزارەتەکەیان بایەخی تایبەت دەدات بە ژمارەیەکی بەرچاو لە خەڵکی خاوەن پێداویستی تایبەت".

دکتۆر ستار سەعدی کە بەرپرسێکی وەزارەتی تەندروستیە، گوتی "وەزارەت کاردەکات بۆ کردنەوەی سەنتەری زیاتر بۆ کەمئەندامان لە بەغدا و هەروەها لە پارێزگاکانی دیکەش چەند پرۆژەیەک لەژێر کارکردندایە".

بەڵام حوجەیمی لۆمەی پەرلەمانی عێراقی کرد کە بەهۆی ململانێی نێو کوتلە سیاسیەکانەوە هەرگیز دامەزراوەیەکی بەهێز نەبووە و لە پشتگوێخستنی خاوەن پێداویستییە تایبەتەکان بەرپرسە.

"پەرلەمانی عێراق هۆکارە لەپشت ئەوەی ئەم خەڵکانە هیچ هاوکاریەکیان بۆ دابین نەکرێ".

ئەو گوتی "داوا و ناڕەزاییم پێشکەشی حکومەتی عێراقی کردووە لەسەر ئەوەی کە پەرلەمان رێگری لە کارەکانم دەکات بۆ تێپەڕاندنی یاسایەک بۆ بەرگریکردن لە مافی کەمئەندامان".

ئەو گوتی دوو ساڵ لەمەوبەر عێراق بووەتە ئەندام لە پەیماننامەی نەتەوە یەکگرتووەکان بۆ مافی کەسانی خاوەن پێداویستی تایبەت، بۆیە لەسەر حکومەت پێویستە کۆمیسیۆنێکی سەربەخۆی نەتەوەیی بۆ چاودێریکردنی خەڵکانی کەمئەندام دابمەزرێنێ.

یاسای ژمارە 38 بۆ چاودێریکردنی خەڵکانی کەمئەندام و خاوەن پێداویستی تایبەت، لە ساڵی 2013 پەسەندکرا و خرایە بواری جێبەجێکردنەوە.

"یاساکە بە مردوویی مایەوە، چونکە حکومەتی عێراقی هیچ هەنگاوێکی نەنا بۆ جێبەجێکردنی یاساکەو دامەزراندنی کۆمیسیۆنێک بۆ بایەخدان بە کەمئەندامان و کەسانی خاوەن پێداویستی تایبەت" حوجەیمی وا دەڵێت.

ئەو گوتی "زیاتر لە سێ ملیۆن عێراقی بەدەست کاریگەری کەم ئەندامیەوە دەناڵێنن، بەڵام حکومەت زۆر بە دەگمەن دەستی خستووەتە سەر ئەم بابەتە". هەروەها توورە بوو لەوەی کە هەندێ لە بڕیار بەدەستان تێناگەن لەوەی تەنیا پارەو یارمەتی بەس نییە بۆ کەمئەندامان. وەک ئەو دەڵێت "وا دەردەکەوێ پەرلەمانتاران لەوە تێنەگەن کە ئەم کەسانە پێویستیان بەوەیە جارێکی دیکە بێنەوە ناو کۆمەڵگە".

دڵشاد گەرمیانی بۆ ژنە ئێزدییەکانیش دەچێتە لای داعش

تەرزە عەبدوڵڵا
ڕووداو- سلێمانی

ئامادەیی نیشاندانی دڵشاد گەرمیانی، ئەندامی مەکتەبی سیاسی کۆمەڵی ئیسلامی بۆئەوەی کە بە یاوەریی چەند مامۆستایەکی ئاینیی بێلایەن بچێتە مووسڵ و پێشمەرگە دەستبەسەرکراوەکانی لای داعش وەربگرێتەوە، دەنگدانەوەیەکی گەورەی لەنێو میدیادا هەبوو، بەڵام پرسیاری ئەوەشی وورووژاند کە بۆچی تاوەکو ئێستا چارەنووسی ژنانی ئێزدی هیچ مامۆستایەکی ئاینی نەجوڵاندووە بۆئەوەی هەوڵێکی لەوجۆرە بدەن.

سەرۆکی لقی سلێمانی یەکێتی زانایانی ئاینی دەڵێ "لە وتارەکانماندا ئەوەندە باسی داعشمان کردووە، وامان لێهاتووە ئیتر خەریکە بیرمان دەچێتەوە باسی ئەرک و پێویستی و پیرۆزییەکانی ئاینی ئیسلام بکەین". نەجمەدین قادر، هاوسۆزیی خۆیانی بۆ ژنانی کوردی ئێزدی دەستبەسەرکراو لەلایەن چەکدارانی دەوڵەتی ئیسلامی لە عێراق و شام (داعش) دووپاتکردەوە. ئەو گوتی ئێستا کێشەی داعش و کردەوەکانی تەواوی مزگەوتەکانی کوردستان و وتارە ئاینییەکانی بەخۆیەوە سەرقاڵ کردووە، چونکە وەک ئەو گوتی "ئەوەی داعش دەیکات پێش ئەوەی دەستدرێژی بێت بۆ سەر گەلی کورد، دەستدرێژییە بۆ سەر ئاینی ئیسلام خۆی".

ڕفاندن و بە بارمتەگرتنی سەدان ژنی کوردی ئێزدی و ئەو چیرۆکانەی باس لە دەستدرێژی و تەنانەت فرۆشتنیان دەکەن لە بازاڕی کۆیلەییدا، جیهانی تووشی شۆک کردووە. ڕێکخراوی ئەمنستی ئینتەرنەشناڵ لەویارەوە ڕایگەیاند کە ئەوە دەچێتە خانەی تاوانی جەنگ و تەنانەت جینۆساید لەدژی کەمینەیەکی ئاینی.

هێشتا هیچ ئامارێکی دروست لەلایەن دەزگایەکی حکومی یان ڕێکخراوێکی ناحکومی لەبارەی ژمارەی ئەو کچ و ژنە کوردە ئێزدییانەی ڕفێندراون لەلایەن داعشەوە، بڵاونەکراوەتەوە، بەڵام دەگوترێ کە ژمارەیان لە 500 کەس زیاترە.

نەجمەدین قادر، سەبارەت بە هەوڵدان بۆ گەڕاندنەوەی ئەو ژنە ئێزدیانەی لەلایەن داعشەوە ڕاگیراون، دەڵێ "داعش گوێ لە قسەی نەتەوە یەکگرتووەکان ناگرێ، ئیتر چۆن گوێ لە ئێمە دەگرێ". ناوبراو دەڵێ "ئەگەر داعش لەسەر ئاینی پیرۆزی ئیسلام بڕۆیشتایە، پێش ئێمە گوێی لە پێغەمبەرەکەی و بەرنامەی ئاینەکەی دەگرت". دڵشاد گەرمیانی، ئەندامی مەکتەبی سیاسی کۆمەڵی ئیسلامی، دەڵێ، ئەو ناتوانێ بڵێ ئەو کچ و ژنە ئێزدییانە "غەنیمە"ن یان نا "ئەوە پەیوەندی بە مامۆستایانی ئاینییەوە هەیە و من ناتوانم بڵێم غەنیمەیە یان نا". بەڵام ئامادەیی خۆی دەربڕی کە بچێتە سۆراخی ئەو ژنانەش "ئەگەر کەسوکاری ژن و کچە ئێزدییەکان، یان حکومەتی هەرێمی کوردستان بەفەرمی داوام لێبکەن، ئامادەم ئەم مەسەلەیە لەگەڵ چەکدارانی داعش بکەمەوە".

لەدوای ئەو ئامادەیی دەربڕینە بۆ سۆراخ و ئازادکردنی پێشمەرگەکانی لای داعش، ڕەخنەی ئەوە لە دڵشاد گەرمیانی گیرا کە پەیوەندی لەگەڵ چەکدارانی داعش هەیە، بۆیە وا بەو ئاسانییە دەڵێت دەچمە لایان و گفتوگۆیان لەگەڵ دەکەم، بەڵام گەرمیانی ئەو تۆمەتانە ڕەتدەکاتەوە "ئەوەی من دەیکەم، کارێکی پڕ مەترسییە و لەوانەیە گیانی خۆمی لەسەر دابنێم، بەڵام ئەمە لەپێناو خودای گەورە دەکەم و بۆ دنیاو ناو و ناوبانگ نایکەم، هیچ جۆرە پەیوەندییەکیشم لەگەڵ چەکدارانی داعش نییە".

لە 1/9 /2014 گرووپێک بەناوی (فایف پڵەس) بۆ بەدواداچوونی چارەنووسی ئەو کچ و ژنانە دروست بوو کە لە 5 ژنە چالاکوانی خۆبەخش پێکهاتوون.

گرووپە نوێیەکەی ژنان، نایانەوێت کارەکانیان وەک هەموو ئەو گرووپانەی دیکە بێت کە بۆ داکۆکیکردن و بەهاناوەچوونی ژنان کار دەکەن، ئەوان جگە لە دەربڕینی ناڕەزایی دژی ئەو کارەساتەی بەسەر ژنانی ئێزدیدا هاتووە، چەند چالاکییەکی جیاوازتر ئەنجام دەدەن.

شلێر باپیری، ئەندامێکی گرووپەکە گوتی "ئێمە دەمانەوێت بە داتاو لێکۆڵینەوە کاربکەین، بۆ ئەوەی ڕایەڵێک بین بۆ دروستکردنی پەیوەندی لەگەڵ ڕێکخراوە جیهانیەکاندا".

هەروەها گوتی "ئێمە بۆ داکۆکیکردن لەو ژنە ئێزدیانە، هەڵمەتێکی جیهانیی واژۆ کۆکردنەوەمان دەستپێکردووە، هەروەها نامەیەکمان بۆ سەرۆک ئۆباما و بۆ یەکێتی ئەورووپا و نەتەوە یەکگرتووەکان ناردووە تاوەکو بتوانن پاڵپشتمان بن و دەنگی ژنانی کوردستان بگەیەنین بە جیهان".

ژنە خانەنشینەکان
دەڵێن نەیانزانیوە بەرپرسی سەربازین

تەرزە عەبدوڵڵا و ڕۆژان ئەبوبەکر
ڕووداو – سلێمانی

دوای ئەوەی وەزارەتی دارایی بڕیاری دامەزراندنی دوو کارمەندەکەی خۆی هەڵوەشاندەوە، شەپۆلێک لە ئاشکراکردنی لیست لە نێوان یەکێتی و بزووتنەوەی گۆڕان دەستپێکرد و لەو نێوەدا زۆر لیستی خانەنشینکردنی نایاسایی بڵاوکرانەوە، بەڵام هیچکام لەو لیستانە هێندەی لیستەکەی ژنان کە بە لیستی (404) ناسرا، دەنگدانەوەی لەنێو میدیا و لەنێو خەڵکدا نەبوو.

هەندێک لەو ژنانەی ناویان لەو لیستی خانەنشینییەدا هاتبوو، دەڵێن لە بارێکی دەروونیی ناخۆشدان و چاوەڕوانیان نەکردووە کە ئەوان بەو شێوەیە دەکرێنە ئامانج لە شەڕێکی سیاسیدا.

یەکێک لەوانەی ناوی لەنێو لیستەکەدایە و داوایکرد ناوی بڵاونەکرێتەوە، بە (ڕووداو)ی گوت "لەسەرەتاوە دەمزانی خانەنشین کراوم، بەڵام نەمدەزانی بە پلەی سەربازی ئەو مووچەی خانەنشینیەم پێدەدرێ و واتێگەیشتبووم کە لەسەر فەرمانگەیەکی حکومیم".

هەروەها دەڵێ، ڕۆژانە ڕوویەڕووی توانج و تانە و تەشەر دەبێتەوە و وێنەکەی خۆی دەبینێ کە خەڵک کردوویانە بە کاریکاتێر و دەستەواژە و وشەی بریندارکەری لەتەنیشتەوە نووسراوە "زۆر ئازارم دەدات و لەڕووی دەروونییەوە زۆر کاری تێکردووم، بەڵام من 21 ساڵ خزمەتم هەیە و بە مافی خۆمی دەزانم ئەو مووچەیەم هەبێت". بڕواشی وایە کە دەبێت حیزبەکەی وەڵام بداتەوە و بەرگرییان لێبکات "چونکە ئێمە حیزبەکەی خۆمان ئەو کارەی بۆ کردووین، خۆ من داوام نەکردووە بەو شێوەیە خانەنشینم بکەن".

لیستی 404، هێشتا بابەتێکی گەرمی نێو تۆڕە کۆمەڵایەتییەکانە کە لەپشتییەوە شەڕێکی سیاسی گەرم بەڕێوە دەچێت. ئەوەی کە سەیرە لەنێو لیستە بڵاوکراوەکەدا، هەرچەندە پلەی سەربازیی خانەنشینکراوەکان وەک یەک نین، بەڵام دەبینرێ هەندێک لەوانە پلەی سەربازیی خوارتریان هەیە و مووچەی بەرزتر وەردەگرن لەچاو ئەوانەی بە پلەی بەرزتر خانەنشین کراون.

یەکێک لە ژنە خانەنشینکراوەکان دەڵێ، هەرچەندە من بە نووسراوی فەرمی داوامکرد خانەنشینییەکەم هەڵبوەشێنرێتەوە، کەچی ناوی من لە لیستەکەدا هاتووە.

مریەم سەمەد کە ئەندامی فراکسیۆنی سەوزە لە پەرلەمانی کوردستان، دەڵێ خانەنشینکردنم لە پرۆسەیەکی گشتیدا بووە لەساڵی 2013 و من بە شەخسی ئەو داوایەم پێشکەش نەکردووە، بەنووسراویش بڕیاری خانەنشینکردنی خۆم هەڵوەشاندووەتەوە".

ئەو پەرلەمانتارەش یەکێکە لەوانەی دەیەوێ سکاڵای یاسایی لەدژی عەلی حەمە ساڵح، پەرلەمانتاری فراکسیۆنی گۆڕان تۆمار بکات و دەڵێ "دەکرا لیژنەکان لە ڕێگەی وەزارەتە پەیوەندیدارەکانەوە بەدوای ئەم مەسەلەیەدا بڕۆن، نەک بکرێتە ناوزڕاندن".

ئەگەرچی گۆمەکە لەلایەن پەرلەمانتارێکی گۆڕانەوە شڵەقا، بەڵام پەرلەمانتارێکی دیکەی گۆڕان دەڵێ کە پرۆژەیان ئاراستەی پەرلەمان کردووە بۆ پێداچوونەوە بە سیستمی مووچەدا.

د.شێرکۆ حەمە ئەمین، ئەندامی پەرلەمانی کوردستان، پێیوایە کە دەبێت پرۆژەی یاسای خانەنشینکردنی یەکگرتووی عێراق لە کوردستان یەکلایی بکرێتەوە کە لە 7/5 خوێندنەوەی یەکەمی بۆ کراوە "ئەگەر حکومەت دادپەروەر بێت، دەبێت پرۆژەکە قبوڵ بکات، چونکە بەجێبەجێکردنی ئەو پرۆژەیە ئیدی خزم خزمێنە لە مووچە و خانەنشینیدا کۆتایی دێت".

لە ساڵی 1996 وە هێزی پێشمەرگەی ژنان لەسەر داوای ژمارەیەک کادری یەکێتی نیشتیمانی کوردستان دامەزراوە، ئێستا ئەوان پێیان دەگوترێ فەوجی نووی ژنان کە سەر بە یەکەی 106ی هێزەکانی 70یە، ناهیدە ئەحمەد، فەرماندەی فەوجی ژنان دەڵێ بە 15 ساڵ خزمەتی سەربازی ئەو پلەیەی وەرگرتووە و ئێستا پلەی عەقیدی هەیە. ئەو پێیوایە کوردستان بە باروودۆخێکی ناهەمواردا دەڕوات و "کاتی ئەوە نەبوو ئەو لیستە بڵاوبکرێتەوە، کاتی ئەوەیە یەکڕیزیی نیشتمانی ڕابگەیەنین".

ناهیدە ئەحمەد، فەرماندەی فەوجی ژنان، بە ڕەوای نازانێ "کەسێک لەبواری سیاسی ئیش بکات و بەپلەی سەربازی خانەنشین بکرێ، کەسێک نە خولی بینیوە و نە خوێندنی سەربازیی خوێندووە و نە ڕۆژێک دەوامی کردووە چۆن دەبێت مووچەی سەربازی وەربگرێت"، گوتیشی "لەو ناوانە تێیدایە هێندەی یەک ڕۆژی پێشمەرگەیەکی ژن، هیلاک نەبووە".

بەبڕوای ناهیدە، ئەوە کاری پەرلەمان و حکومەتە لێپرسینەوە لەو مەسەلەیە بکات و بەدوایدا بچێت، نەک هەرکەسە و لای خۆیەوە هەڵوێستی خۆی ڕابگەیێنێ.

(ڕووداو) هەوڵی دا لێدوانی زیاتری ئەو کەسانە وەربگرێت کە ناویان لەنێو لیستەکەدایە، بەڵام پاساوی ئەوە دەهێننەوە کە چاوەڕوانی بڕیاری حیزبەکەیان دەکەن تاوەکو ڕوونکردنەوە بدەن، هەرچەندە خۆشیان ڕەخنە لەوە دەگرن کە نەدەبوو حیزبەکەیان بەپلەی سەربازی خانەنشینیان بکات، بەڵکو پێویست بوو لەسەر وەزارەتێکی دیکە خانەنشینیان بکەن.

ڕێکخراوەکانی ژنانیش هاتوونەتە سەرهێڵ بۆ بەرگریکردن لەو ژنانە. بەهار مونزیر، چالاکوانی ژنان، دەڵێ ئەوە هەڵوێستێکی ناشرین بوو بەرامبەر بە ژنان کرا، بەتایبەتی بڵاوبوونەوەی وێنەکانیان لەنێو تۆڕە کۆمەڵایەتییەکان و نووسینی کۆمێنتی ناشیرین لەسەریان. ئەو دەڵێت "ئەوە گەندەڵیی کەسەکان نییە، ڕاستە ئەوە پارەی خەڵکە دەدرێت بەوان لەکاتێکدا چەندین ژنی بێکار و بێ مووچە هەن، بەڵام سیستمی حوکمڕانی گەندەڵە".

ئەگەرچی ئەو لیستەی بڵاوبووەتەوە بەشی زۆریان میدیاکار و کادرەکانی یەکێتین، بەڵام بەپێی ئەو زانیاریانەی دەست (تۆڕی میدیایی ڕووداو) کەوتوون، زۆربەی پارتەکانی دیکەش هەمان کاریان کردووە. پارتی دیموکراتی کوردستان ژمارەیەکی زۆر کادر و لایەنگری خۆی لە نێو وەزارەتەکاندا بەپلەی سەربازی خانەنشین کردووە، حیزبی شیوعی و زەحمەتکێشان نزیکەی 200 کەسیان لە بەڕێوەبەرایەتی ڕێکخراوەکان بەپلەی بەڕێوەبەر و یاریدەدەر بۆ دامەزرێنراوە، حیزبی سۆسیالیست نزیکەی 900 کەس و بزووتنەوەی ئیسلامیش 700 کەس و کۆمەڵی ئیسلامی زیاتر لە 250 کەس.

شێخ شامۆ، ئەندامی پەرلەمانی کوردستان و سەرۆکی دەستەی باڵای لالش:

مەحاڵە جارێکی
لەگەڵ عەرەبەکان

شـێخ شـامۆ، ئەندامی پەرلەمانی کوردستان و سەرۆکی دەسـتەی
لەگەڵ رووداو رەخنەی لە هەڵوێسـتی لایەنە سیاسییەکان گرت بەرا
نێوخۆیین لەسەر فراوانکردنی هەژموونیان بەسەر کوردە ئێزدییەکانە
عەرەبەکانی ئەو ناوچەیە بژین.

هەندێک کوردی موسڵمان و ئ

رووداو: پەرلەمانی کوردستان یەکێک لە کۆبوونەوەکانی تەرخانکردبوو بۆ رووداوەکانی ئەمدواییەی شنگال. هەندێک پەرلەمانتار بۆخۆشیان لە ئەدای پەرلەمان رازی نەبوون بەرامبەر ئەو رووداوە. تۆ دەڵێی چی؟ پێتوایە وەک پێویست گرنگییان بەم رووداوە داوە؟

شێخ شامۆ: مخابن خۆ ئەگەر هەندێک شت بە چاوی خۆشمان ببینین، سیاسەتمان ئەوەیە لەم قۆناخە هەستیارەدا نامانەوێت کەموکورتیی برادەرانمان باس بکەین. پەیامی من ئەوە بوو کە گوتم با پەرلەمان ببێتە شوێنی یەکڕیزیی نێو ماڵی کورد. با ئێستا بازاڕکاریی سیاسی لەسەر لاشەی کارەساتەکەمان نەکرێت. خوا قبووڵ ناکات. لەڕووی نەتەوەییشەوە ئەمە خراپە.

رووداو: ئەو بازاڕکارییەی باسیدەکەی، کرا؟

شێخ شامۆ: هەندێک شت کران. بۆنموونە برادەرانی یەکێتی لە نووسینگەی سلێمانیی پەرلەمانی کوردستان، هەندێک ئێزدی چووبوونە لایان و ئەوانیش چووبوونە پێشوازییان. چەند داواکارییەکیان هەبوو. لەوێ یەکێک لە پەرلەمانتاران پێیاندەڵێت "داواکارییەکانتان دەدەینە نوێنەرەکانتان لە پەرلەمان"! کاتێک کە کۆبوونەوەی پەرلەمانیش سازکرا و من وتارم خوێندەوە، پەرلەمانتارێکی یەکێتی دەیگوت "ئەم کابرایە لەڕووی یاساییەوە راستەوخۆ نوێنەری کوردانی ئێزدی ناکات. ئەوان منیان لەسەر فراکسیۆنی زەرد حیسابکرد. گوناحی من چییە کە کوردی ئێزدی لە ناوچەی سۆران نین. قەدەری ئێمە ئەوەیە لەم جوگرافیایە کەوتووینەتە لە دەڤەری بادینان.

رووداو: تۆ نوێنەری کوردە ئێزدییە پارتییەکانی یان هی هەموانی؟

شێخ شامۆ: تۆ دەزانی لە جوگرافیای ئێمەدا 90%ی پارتی دەستەڵاتدارە. چوونی من بۆ پەرلەمانیش بە 90%ی دەنگی کوردە ئێزیدییەکان و 10%ی دیکەش دەنگی خەڵکی دیکەی کوردستان بوو. من بە دەنگی ئێزدییەکان چوومە پەرلەمانەوە و زیاتر لە هەمووشیان شەرعیەتم هەیە بۆ نوێنەرایەتیکردنیان. لەبەر ئەوە من خۆم بە نوێنەری هەموو ئێزدییەکان دەزانم، نابێ بڵێم وەڵڵا من نوێنەری ئێزدییە پارتییەکانم.

رووداو: جگە لە دانیشتنێکی نائاسایی، پەرلەمان چیدیکەی کردووە بۆ ئەو کارەساتە؟

شێخ شامۆ: پرۆژەی بەجینۆسایدناساندنی کارەساتی شنگالی ئامادەکردووە. لەو کۆبوونەوەیەی پەرلەماندا هەموو لیژنەکان، بە لیژنەی یاسایی، لیژنەی پێشمەرگە، لیژنەی مافی مرۆڤ، لیژنەی ئافرەتان، لیژنەی تەندروستی، لەماوەی 10 رۆژدا، کە من خۆشم گلەییم هەبوو لە دواکەوتنی ئەو کۆبوونەوەیە، بەشدارییانکرد. دواکەوتنەکە لەبەرئەوە بوو کە ئەو لیژنانە دەبووایە بەشێوەیەکی مەیدانی کارەکانیان ئەنجام بدەن. کەمێک کۆبوونەوەکە دواکەوت. ئەو لیژنانە مرۆڤ بەویژدانەوە بڵێت کارەکەیان زۆر ورد بوو لەسەر کارەساتەکە و بارودۆخی خەڵک و داواکارییەکانیان چۆنیەتیی چارەسەرکردنی ئەم بارودۆخەیە، ئەرکەکەیان بەجێگەیاند و راپۆرتەکەشیان لەئاستی پێویستدا بوون، ئەم لیژنانە خۆیان نوێنەری پەرلەمان بۆ شرۆڤەکردنی ئەو کارەساتە و پێشنیازکردنی چارەسەرەکان.

رووداو: بەڕای تۆ بۆ کارەساتەکەی شنگال تەنیا یەک دانیشتن بەسە؟

شێخ شامۆ: نەخێر، برینەکان قووڵن. لە ئەنفالەکانی ساڵانی هەشتاوە بگرە تاوەکو ئێستا، هێشتا نەمانتوانیوە وەکو

ی دیکە بتوانین ی شنگال بژین

ی باڵای بنکەی ڕۆشــنبیری و کۆمەڵایەتی-ی لالش، لە هەڤپەیڤینێکدا
مبەر ڕووداوەکانی شنگال. بەگوتەی ئەو حیزبەکان خەریکی ململانێی
وە. هەروەها بڕواش ناکات جارێکی دیکە خەڵکی شنگال بتوانن لەگەڵ

هەڤپەیڤین: ناسر عەلی و یوسف ئەحمەد
ڕووداو - دهۆک

ێزدیش لە شنگال خیانەتیان کرد

ژمارەی پێشمەرگەکانی سوپای ئێزدییان گەیشتووەتە 1400 کەس

یەککگرتوو پێیانگوتین مەڵبەندی یەککگرتوو و بنکەی لالش وەکو یەکن

کورد بەتەواوی دەست دانێینە سەر هەموو برینەکان، ئەمە کارەساتێکی گەورەیە.

ڕووداو: ئایا توانیوتانە ئامارێکی وردی کارەساتی شنگال بەدەست بخەن؟

شێخ شامۆ: ئێستا ئەوە کارێکی زۆر ئەستەمە. بۆ نموونە شاریا کە زیاتر لە 25 هەزار دەربەدەری شنگال و دەوروبەری لێیە زیاتر لە 200 کوژراویان هەیە. بەگشتی مەزەندەی 3 هەزار کوژراو و مردوو و بێسەروشوێنان دەکەم. لەگەڵ منداڵان ڕەنگە ئەو ژمارەیە بگاتە 5 هەزار کەس. لەنێو ئەو 5 هەزار کەسەشدا مەزەندە دەکەین نزیکەی 2 هەزاریان ئەو کچانە بن کە داعش ئێستا بازرگانییان پێوە دەکات. هەروەها ڕزگاربووانی کچیش زۆر کەمن، لەو بڕوایەدا نیم کە لە 50 کەس زیاتر بن، کوڕانیش لە 100 تا 200 تێپەڕنابێت.

ڕووداو: چ زانیارییەکتان لەبارەی ئەو دەستبەسەر و بێسەروشوێن و ڕفێندراوانە هەیە؟

شێخ شامۆ: زانیاری زۆر کەمە. هەندێکجار زانیاریمان بەدەستدەگات کە هەندێکیان لە مووسڵ و هەندێکیان لە تەلەعفەرن و هەندێکیشیان هێناون بۆ ئەو گوندانەی کە داگیریانکردوون، وەکو گوندی کۆچۆ. ئێستا ئەوێ بووەتە مەیلانەی هەندێک لەو خێزانانەی دەستبەسەرن. لەوێ بڵاوەیان پێکراوە، بەڵام پاسەوانی لێکردنیشیان لاوازە.

ڕووداو: دەڵێن هەندێکیان فرۆشراون، ئەمە ڕاستە؟

شێخ شامۆ: بەڵێ ڕاستە. کچێک لەسەر دەستی ئێمە ڕزگار بوو و هێنامانە هەولێر. گوتی ئێمە 400 کچ بووین، هەر ناوە ناوە کەسێک دەهات یەک یان هەندێکجار دوو و سێ کچ دەبردران. زانیاریم نییە کە بۆ چ وڵاتێک دەبردران، بەڵام دڵنیاین لە سووریا و عێراق دەفرۆشرێن.

ڕووداو: ئەو کارەساتەی بەسەر ئێزدییەکان هات، چۆن ڕوویدا؟ ئەمە تەنیا ڕووداوێکی لەپڕ بوو یان پلان بۆ داڕێژراو بوو؟

شێخ شامۆ: هاتنی داعش لە 9ی مانگی شەشەوە کاتێک کە بوونە دراوسێی کوردستان بەدرێژایی 1050کیلۆمەتر، هەستمانپێکرد لە شەو و ڕۆژێکدا بووینەتە دراوسێی ئەو دەوڵەتە. قەدەری جوگرافیشمان وابوو و خوێندنەوەشمان هەر ئەوە بوو کە ئەمە ڕوودەدات. بەتایبەتی کە قوربانییانی هەرە زۆر لە شۆڕشەکانی کوردستاندا لەم دەڤەرە سنوورییانەدا بوون کە پێنج قەزان و لە عێراقی عەرەبی نزیکن. (واتە زاخۆ، شنگال، تەلەعفەر، سێمێل و شێخان). خوێندنەوەی ئەوەمان هەبوو کە ئەگەر داعش هێرش بکات، مەترسیی هەرە گەورە لەسەر شنگال دەبێت. چونکە لەڕووی بیروباوەڕەوە جیاوازین لە خەڵکی دیکە. بۆیە ئەگەر شتێکمان بەسەربێت ئەوە کارەسات دەبێت، بەڵام بەداخەوە هەندێک لە فەرماندەکان لەئاستی بەرپرسیارێتیدا نەبوون.

ڕووداو: ئەوەی لە شنگال ڕوویدا کشانەوە بوو یان شکست؟

شێخ شامۆ: دەزانی شکستەکە تەنیا لە شنگال نەبوو. هەر لە خانەقینەوە تاوەکو شنگال شکست بوو. شکست یان کشانەوە لە عورفی شەڕدا شتێکی نۆرماڵە، بەڵام کێشەکە چی بوو؟ کێشەکە ئەوەبوو کە دەڤەری شنگال دوور بوو و خەڵک نەیدەتوانی خۆی ڕزگار بکات.

ڕووداو: بەشێک لە خەڵکی شنگال دەڵێن ئێمە فرۆشراین؟

شێخ شامۆ: ئەوە گوناهە وا بگوترێت. گوناهێکی زۆر گەورەیە و نابێ موسیبەتەکەمان هەرزان بکەین و ڕاستییەکان پێچەوانە بکەینەوە. ڕووداوەکەی شنگال موستەحیلە شتێکی لەپڕ بووبێت، ڕووداوێک بوو و یارییەکی گەورەیە و دەستی نێودەوڵەتیی تێدابوو. ئەو یارییە لە هەرێمی کوردستانیش گەورەترە، بەڵام تەنیا میحوەری پارتی هێرشی هاتەسەر.

ڕووداو: دەتەوێ بڵێی دەستی ناوخۆیشی تێدابووە؟

شێخ شامۆ: ئەگەر لەناویشیدا نەبووبێت، جێگەی داخە کە لایەنێکی سیاسیی کوردیمان هەبوو، ئەگەر کەیفیشیان بەوە نەهاتبێت کە ئەو کارەساتە ڕوویداوە، ئێستا هەندێک ڕەفتاریان ئاماژەی ئەوەیان تێدایە کە کەیفیان هاتووە. جگە لە یەپەگە، یەکێتیش هەوڵیدا لەڕێگەی ئەو کارەساتەوە خۆی خۆشەویست لەلای کوردانی ئێزدی. گوناهە وابڵێم، بەڵام لەوانەیە بیانەوێت بچنە شوێنی پارتی لە شنگال. بۆیە ئێستا یەکێتی لەگەڵ پەیەدە ڕاستییەکان پێچەوانە دەکەنەوە و هەوڵدەدەن پارتی ناشیرین بکەن.

ڕووداو: لەو سێ فەرماندەیەی بۆ لێکۆڵینەوە لە پیرمامن، پێتوایە ئەوان بەرپرسانی سەرەکی بووبن لەو کارەساتەی لە شنگال ڕوویدا؟

شێخ شامۆ: ئەو بڕیارە بڕیاری دادگا و ئەو لیژنەیەیە کە ئەوانی داواکردووە بۆ ئەوێ. ئەمە هەنگاوێکی زۆر باش بوو. ئێمە پێشوازی لە لێکۆڵینەوە دەکەین. لەوانەیە ئەوانیش بەرگری لەخۆیان بکەن. بۆنموونە هەر بڵێت من لەوە بەرپرس بووم و ئەوی دیکەش لەوەی دیکە. بەڕای من هەڵەیە کە خەڵکی شنگال بڵێت فڵان کەس تاوانبارە. لێکۆڵینەوە دەریدەخات کێ بەرپرسیارە.

ڕووداو: هەندێک کەس دەڵێن سەربەست بابیری، بەرپرسی پێشووی لقی پارتی لە شنگال، کەمتەرخەمی سەرەکییە لەو کارەساتەدا، تۆ دەڵێی چی؟

شێخ شامۆ: خەڵکی شنگال لق دەناسێت. ئەوان پارتی دەناسن. بەدرێژایی مێژووش هەر موسیبەتێک هاتبێت زیانەکەی ڕاستەوخۆ بۆ پارتی بووە، بەڵام دەسکەوتەکان بۆ هەموو لایەنە سیاسییەکان بوون. نەک تەنیا لق، بەڵکو ئێستا 6 ئەندامی ئەنجوومەنی موسڵ کوردن، کە 2 کەسیان یەکێتین و 4 کەسیان پارتین. ئەمە مانای ئەوە نییە کە مەڵبەند و بارەگای لایەنەکانی دیکە لە شنگال نەبوون. مەسەلەی سەربەستیش، گەورە و بچووکی شنگال سەربەست دەناسن. لەبەر ئەوە خەڵک هەر دەڵێن هۆکارەکەی سەربەست بوو. ئەگەر لێکۆڵینەوە بکرێت دەزانن کێ بەرپرسە.

ڕووداو: لەبارەی جینۆسایدەوە، تاوەکو ئێستا چی کراوە؟

شێخ شامۆ: ئەوەی من بزانم کۆمیتەیەک دروستکراوە بە فەرمانی کاک نێچیرڤان بارزانی و پەرلەمانیش لیژنەی یاساییەکەی ڕاپۆرتێکی باشی پێشکەشی سەرۆکایەتیی پەرلەمان کردووە بۆ چۆنێتیی جوولاندنی ئەو پڕۆژەیە. لەو بڕوایەدام ئەنجامی باشی دەبێت. چونکە ئەوان خەریکی کۆکردنەوەی دۆکیۆمێنت و بەڵگەکان، بەتایبەتی ئەوانەی بەڵگەن لەسەر جینۆساید.

ڕووداو: حیزبە ئیسلامییەکان هەڵوێستیان چۆن بوو؟

شێخ شامۆ: وەڵڵا ئەوەی من بە چاوی خۆم بینیم، کاتێک پێشوازیم لێیانکرد لە بنکەی لالش، بەرپرسی مەڵبەندی یەکگرتوو پێیگوتم: "شێخ، بۆ ئەم دەربەدەرانە جیاوازی نییە لەنێوان مەڵبەندی یەکگرتووی ئیسلامی و بنکەی لالش"، هەڵوێستیان زۆر ئیجابییە.

ڕووداو: ئەو لیژنە 5 کەسییەی کوردە ئێزدییەکان کە چوونەتە نەتەوە یەکگرتووەکان، بە نوێنەری خۆتان دەزانن؟

شێخ شامۆ: نە ئاگام لێیانە و نە پەیوەندیم پێیانەوە هەیە. تەنیا لەڕێگەی ماڵپەڕەکانەوە هەندێک شتیان لەسەر بڵاوببووەوە. ئەوان بەناوی میر و ئەنجوومەنی ڕۆحانیی ئێزدییان قسەدەکەن، بەڵام کوڕێکی میر گوتی کە باوکی خۆی لەو لیژنەیە بێبەری کردووە و لەلایەن ئەوەوە تەخویل نەکراون و ئەوان سەر بە یەکێتی و پەکەکەن، ئامانجیشیان پێچەوانەکردنەوەی ڕاستییەکانە و لێشیان قبووڵ ناکەین. ئەوان ئێستا باسی مافی ئۆتۆنۆمی دەکەن، نووسینەکەیان خاڵییە لە وشەی کورد، وەک بڵێی ئەمە ئێزدیایەتییەکی وشک بێت. کەواتە لە بەرژەوەندیی ئێزدییەکاندا نییە ئەمە بکەن. چونکە هەر شتێک دژی سیاسەتی کوردستان یان پڕۆژەی نەتەوەیی یان سیاسەتی هەرێمی کوردستان بێت، من لەگەڵی نیم. دواتر ڕوون نییە کە مافی ئۆتۆنۆمی لەکوێ دەبێت؟ چونکە خاکی شنگال لەنێو جوگرافیای کوردستاندایە.

ڕووداو: ئێزدییەکان لەسەرەتای دەربەدەربوونیاندا داوایانکرد چەکداربکرێن. دواتر حکومەت ڕازی بوو و دەستکرا بە ناونووسکردنیان. ئەمە ئێستا لە چ قۆناخێکدایە؟

شێخ شامۆ: بەهۆی کارەساتانەی لە ڕابردوودا بەسەریانهاتووە، هێشتا کوردە ئێزدییەکان سایکۆلۆژییەتێکی بەهێزیان نییە. ئەوە یازدە ساڵە لە شنگال هەوڵدەدەین کومەڵگەیەکی شارستانی بڕوابەخۆبوو دروست بکەین. نابێت لۆمەی ئەو خەڵکە بکرێت، چونکە نە بڕوایان بەخۆیان ماوە و نە بە خەڵکیش. لەسەرەتای کارەساتەکەدا ڕەزامەندیمان وەرگرت کە 2 هەزار کەس چەکدار بکەین و بیاننێرینەوە بۆ شنگال. من خۆم چەند کۆمیتەیەکم دروستکرد بۆ ناونووسین. خەڵک خۆیان ناونووس دەکرد، بەڵام نەدەگەڕانەوە. ئێستا لەسەر دوو تەوەر کاردەکەین. یەکێکیان لیوایەک هەیە سەر بە وەزارەتی پێشمەرگەیە و سەربازگەیان لە ئەترۆشە، کە نزیکەی 600 کەس دەبن. ئەوەی دیکەش هێزێکی دیکەی تایبەتمان هەیە کە من خۆشم لەگەڵیانم و ژمارەمان گەیشتووەتە 800 کەس، بە هەماهەنگی لەگەڵ لقی 17ی شنگال، کەئەمانە زۆربەیان ئەوانەن کە لەنێو لەشکری عێراقدابوون یانیش لەنێو پێشمەرگەی کوردستاندابوون. بەنیازین بیاننێرینە ئەکادیمیای سەربازیی زاخۆ و دووسەد کەس بە دووسەد کەس مەشق و ڕاهێنانیان پێ بکرێت.

ڕووداو: بەڕای تۆ 1400 کەس بەرامبەر ژمارەی خەڵکی شنگال کەم نییە؟

شێخ شامۆ: بەڵێ کەمە، زۆریش کەمە. بەڵام ئەمە سەرەتایە و پێشبینی دەکەم زیادببن، ئەگەر توانیمان سەرکەوتن بەدەستبێنین.

ڕووداو: دەڵێن پەیەدە 5 هەزار کەسی ناونووسکردووە و ئێستا مەشق و ڕاهێنانیان پێدەکرێت؟

شێخ شامۆ: زانیاریم نییە کە ئەو هێزەی بەو ژمارەیەوە دروستکردبێت. ئەوەی دەیزانم ئەوەیە کە هەموو چەکدارانی پەیەدە 200 چەکدارن. ئەمە سەرەڕای ئەوەی کە بە خەڵکی شنگالیان دەگوت دەبێ یان کوڕێک یان کچێکمان بدەنێ بۆ ئەوەی لە ڕیزەکانماندا چەک هەڵگرن. تەنانەت ئەو کچانەی لەدەستی داعش ڕزگاریان دەبوو، داوایان لێدەکرا بچنە ڕیزەکانی ئەوان.

ڕووداو: وەک ئەندامێکی پارتی ترست نییە لەمەودوا پارتی لە شنگال ببێتە میوان؟

شێخ شامۆ: نەخێر، پارتی هەر بەهێز دەبێت.

ڕووداو: ئێوە وەکو بنکەی لالش بۆچی نەبوونەتە نوێنەری هەموو کوردی ئێزدی لەم ڕووداوانەدا؟

شێخ شامۆ: هەر لەسەرەتاوە خۆمان کردە گرووپ گرووپ و هەرچی پارە و شتمان هەبوو خستمانە خزمەتیان. تەنانەت باڵەخانەکەشمان خراوەتە خزمەتەوە. جگە لەوە ڕۆژانە لە ماڵی خۆمدا خواردن دەدەمە 4 هەزار کەس.

ڕووداو: پێشبینیتان دەکرد خەڵکی دهۆک وا هاوکاریی برا کوردە ئێزدییەکانیان بکەن؟

شێخ شامۆ: نەخێر، بەڕاستی لە تەسەوری ئێمە زیاتر خەڵکی دهۆک هاوکاریی خەڵکی شنگالیان کرد.

ڕووداو: لەگەڵ کۆچکردنی کوردی ئێزدیدای بۆ دەرەوەی باشووری کوردستان؟

شێخ شامۆ: نەخێر، ئێرە وڵاتی ئێمەیە. نابێ چۆڵی بکەین، بەڵام بەداخەوە PKK تاوەکو ئێستا زیاتر لە 15 هەزار خەڵکی ئێمەی لە باشووری کوردستان بە قاچاخ و بە پارە بردووەتە باکووری کوردستان.

ڕووداو: بۆ تاوەکو ئێستا میر نەگەڕاوەتە کوردستان؟

شێخ شامۆ: ئەوەی من بزانم ڕەوشی تەندروستیی باش نییە، بۆیە نەگەڕاوەتەوە.

ڕووداو: ئەگەر شنگال ڕزگار بێت، دەتوانن لەگەڵ عەرەبەکانی شنگال بژین؟

شێخ شامۆ: مەحاڵە لەمەودوا کوردە ئێزدییەکانی شنگال لەگەڵ عەرەبەکانی شنگال بژین. چونکە هەموویان خیانەتیان کردووە. تەنانەت بەشێکی کەمی کوردانی موسڵمان و ئێزدیش خیانەتیان کردووە.

ئەوەی لە شنگالەوە تاوەکو خانەقین بەسەرمان هات هەمووی شکست بوو

ڕووداوەکەی شنگال موستەحیلە شتێکی لەپڕ بووبێت

یەکێتیش وەکو PKK هەوڵدەدات پارتی لەبەرچاوی کوردە ئێزدییەکان ڕەش بکات

گۆران محەممەد

حکومەتی مەیکەپناس

گەندەڵی وەک عەشق وایە. دوو تەرەفی گەرەکە، ئاخر کە حکومەتێ بە تەخشانکردنی پارەی خەڵک لە مووچەی بندیوار و خانەنشینیی ناموستەهەقدا گەندەڵ بێت، قوربان ئەو کەسەش گەندەڵە کە بە خشپەیی دەیخوا و مێشێکی میوان نییە.

لە ساڵانی رابردوودا، حکومەت باش باش توانیویەتی کارێک بکا خانمانی 404، سووراو و فاوندەیشنیان لێنەبڕێ، تا کریستیان دیۆر وەستابێ، لۆریال بەکارنەهێنن. تا لانکۆم هەبێ، ماکسفاکتۆر چییە. خاڵە ئەگەر ئایلاینەری شانێل هەبێ، مەیبیلاین بۆ چییە؟ کەچی ئەم حکومەتە مەیکەپناسە، هیچ پێشبینی هێرشێکی لەوەی داعشی نەکردووە و نەیتوانیبوو تۆزێ رۆن بۆ کلاشینکۆفە ژەنگاوییەکانی پێشمەرگە دابین بکات. ئۆباڵی راست و درۆ لە ملی ئەوەی بۆی گێڕامەوە، پێشمەرگەیەک دەیگوت: لەکاتی دابەشکردنی فیشەکدا، حەوت فیشەکیان داوەتێ. خاڵە دەڵێن ئەو داعشە سەگبابە زەلامی وای تێدایە، هەر حەوت فیشەکەکەی پێوە بنێی نایکوژێ چ جای ئەگەر سێ لەو فیشەکانە چرووک بوون.

من سەربازیم نەکردووە، بەڵام بیستوومە دەڵێن کاتی خۆی، لە پشکنینی تەندروستیی سەربازیدا، پانیی سینگ، یەکێک بووە لە پێوەرە گرینگەکان، جا لەوانەیە ئەوەی 70 سانتیم بووبێ، داڵ وماڵێکی لەوە باشتر بووە کە 45 سانتیم بووە و ئەویان پلەیە ملەیە لەوەی دیکە زیاتری پێبراوە. قوربان پرسیار ئەوەیە کە ئەو هەموو خانمە بە پلەی سەربازیی بەرز بەرز خانەنشین کراون، داخۆ قەبارەی سینگیان بۆ حسێب کراوە؟ بۆ نموونە ئەوەی سینگی 90 سی بێت، نابێ شتێکی زیاتر بۆ حسێب بکەن لەوەی 75 بی- یە؟ سینگفراوانیش هەقی دەرماڵەی هەیە. لە راپۆرتێکدا هاتبوو: داعش لە بەرەیەکدا شەڕ ناکەن کە پەکەکەی لێبێت، ئەوان کە هەر یەکەیان بەتەمای بەهەشت و یەک دوو پاس حۆرین، نایانەوێ بەدەستی ژنە پێشمەرگەیەک بکوژرێن، ئاخر دەڵێن ئەوەی بە دەستی ژن بکوژرێ، لێ لە بەهەشت و حۆری نادا. من لە تاکتیکی سەربازیدا کۆڵم، لێ پێدەچێ خەراپ نەبێ ئەگەر ئەو چوارسەت ژنە ئەفسەرانەی ساڵانێکە پارەی مفت وەردەگرن، ئەمرۆ لەبەرەکانی شەڕدا، سینگیان بنێن بە گوللەی داعشەوە، مەبەستم چ نییە لە خێر زیاتر، ئاخر ئەو کاتە پارەکەیان حەڵاڵ دەکەن و چیدیکە لە فەیسبووکدا نابنە کەرەستەی کاریکاتێر و پێکەنین. ئەوسا کاک عەلیش ئەوەندە بەدوای ئەم ژنانەوە نابێ کون بە کون و داعشیش لەبری ئەوەی هەر بێن، هەڵدێن.

سەرۆکێکی دژە ریسک

دەیڤد رۆمانۆ

هەرچەندە کورد و شیعە و زۆرێکی دیکەی عێراقیەکان هەرگیز پەشیمان نین لە جەنگی داگیرکردنی ساڵی 2003ی عێراق، بەڵام زۆرینەی ئەمریکییەکان بەپێچەوانەوە لەو جەنگە پەشیمانن. لەتێڕوانینی ئەمریکیەکانەوە جۆرج بوشی کوڕ سەرۆکێکی هەڵەشە بوو، بڕێکی زۆر لە خوێن و سامانی وڵاتەکەی لە جەنگێکدا بەفیڕۆ دا کە لەسەر بنەمای درۆ بوو، جگە لەوەی ئامادەکاریی باشی بۆ نەکرابوو. لەکاتێکدا رووخانی رژێمی سەدام ئاسانتر بوو لەوەی کە زۆر کەس پێشبینییان دەکرد، بەڵام داگیرکردنی عێراق نرخێکی زۆری بۆ ئەمریکیەکان تێچوو لەبەرامبەر شتێکی زۆر بچووک.

ئەمریکیەکان بێزار و ماندوو بوون لە شەڕ، بۆیە ساڵی 2008 ئۆبامایان وەک سەرۆکی نوێی وڵاتەکەیان هەڵبژارد. هەڵبژاردنی ئۆباما لەسەر بنەمای بەڵێنەکانی بۆ تەرکیزخستنە سەر کاروباری ناوخۆ لەبری کێشەکانی سیاسەتی دەرەوە، نابێت مایەی سەرسوڕمان بێت. دروشمەکەیان "بەڵێ دەتوانین" بە دڵنیاییەوە بۆ جێبەجێکردنی ریسکی نوێ نەبوو لە دەرەوەی ئەمریکا. هەروەها دەبێت جێی سەرسوڕمان نەبێت کە ئۆباما بەپێچەوانەی سەرۆکەکەی پێش خۆی دەرناکەوێ و ریسک ناکات لە سیاسەتی دەرەوەدا. چ کێشەی ئەتۆمی ئێران بێت، یان پێشڕەوییەکانی رووسیا لە ئۆکراینا تا شەڕی ئیسرائیل و فەلەستینییەکان و شەڕی ناوخۆی سووریا و هەرشتێکی دیکە، ئەم سەرۆکە نوێیە وا دەردەکەوێ وریایی بەلاوە پەسەند بێت و هیچ بەڵێنێک نەدات دەربارەی تێوەگلان لەکاری سەربازی. وەک لە نووسینەکانی پێشوومدا گوتوومە، سەرهەڵدان و پێشڕەوییەکانی ئەم دواییەی دەوڵەتی ئیسلامی (داعش) ئەمە زۆر بە روونی لە کاردانەوەکانی کۆشکی سپی نیشان دەدات. لەسەرەتادا، ئۆباما داعشی وەک کێشەیەک بۆ ناوچەکە نەبینی. کاتێک لە مانگی حوزەیراندا داعش مووسڵ و زۆر ناوچەی رۆژئاوای عێراقی کۆنترۆڵ کرد، ئەمریکییەکان بەهەمان شێوەی سوپای عێراق تووشی سەرسوڕمان هاتن. کاتێک هێزەکانی پێشمەرگەی کوردستان رووبەڕووی سەرسوڕمان و ئابڕووچوونی خۆیان بوونەوە لەسەر دەستی داعش لەسەرەتای مانگی ئابدا، دووبارە ئەمریکییەکان دوودڵ دەرکەوتن و دڵنیا نەبوون لەوەی چ هەڵوێست و کاردانەوەیەکیان هەبێت لەبەرامبەر بارودۆخەکەدا. تەنها ئەوکاتەی دەرکەوت هەولێر لەژێر هەڕەشەدایە و بەدەیان هەزار هاووڵاتی ئێزدی بۆ ماوەی پێنج رۆژ لە چیای شنگال گیریان خوارد، سەرۆکی ئەمریکا بڕیاری دا شتێک لەوبارەیەوە بڵێ و هەڵوێستەیەک بکات.

ئەو هەڵوێستەی هەڵیبژارد هێرشی ئاسمانیی سنووردار بوو بۆ بەرگریکردن لە هاووڵاتیانی ئەمریکی لە عێراق و ئێزدیەکانی چیای شنگال. ئەمەش شانبەشانی بەڵێنەکانی لە نەناردنی هیچ سەربازێکی ئەمریکی بۆ ناو عێراق. ناردنی چەک و پێداویستی سەربازی بۆ کورد کە شەڕی داعشیان دەکرد لەلایەن ئەمریکیەکانەوە لەپاش رەزامەندیی بەغدا و رێککەوتنی نهێنیی نێوانیان هات. لەسەرتاسەری مانگی ئاب، هەڵوێستی ئۆباما ئەوەبوو کە داعش کێشەیە بۆ وڵاتانی ناوچەکە و گوتی "ئێمە سوپای عێراق نین و نابینە هێزی ئاسمانیی عێراقی". گوتیشی "من سەرۆکی هێزە چەکدارەکانی ئەمریکام و دەبێت هەر لەکۆتاییدا عێراق خۆی ئاسایشی خۆی بپارێزێ". بەم دواییە سەرۆک ئۆباما دەربارەی رووبەڕوبوونەوەی دەوڵەتی ئیسلامی گوتی "نامەوێت عەرەبانەکە بخەمە پێش ئەسپەکەوە. هێشتا ستراتیژمان نییە".

بە واتایەکی دیکە، لەکاتێکدا ئۆباما دووبارە تواناکانی داعشی هەڵدەسەنگاندەوە و هەوڵی دۆزینەوەی ستراتیژێکی دەدا، بەردەوام بوو لە سیاسەتی وریایی و بەڵێننەدان و شتێکی بچووکی زیادکرد بۆ سیاسەتەکانی دەرەوە، ئەویش تەنیا ئەوکاتەی کە ناچار کرا بیکات. سیاسەتی وریایی ئەوەندە قووڵ دەردەکەوێ، تەنانەت نەک بڕیاری نەدا سوپا رەوانەی عێراق بکات، بەڵکو دانی بەوەشدا نا کە ستراتیژی نییە بۆ لەناوبردنی داعش.

بەڵام بۆچی دەیەوێت لە ململانێیەکەوە بگلێ کە سنوور لەسەر تواناکانی دابنێ، پاشان بە ئاشکرا دان بەوەدا بنێ کە هیچ پلانێکی نییە و نازانێ لەوبارەیەوە چی بکات؟ رەنگە پێویست نەکات ئەمریکا ژمارەیەکی زۆر سەرباز رەوانەی عێراق یان سووریا بکات، بەڵام بەدڵنیاییەوە پێویست ناکات لەژێر هیچ بیانوویەکدا بە دوژمنەکانی بڵێت ئەوە ئەنجام نادات؟ ئایا دانپێدانانی ئاشکرا بە نەبوونی ستراتیژ دەتوانێ ورەی هاوپەیمانەکانی ئەمریکا لە شەڕی دژی جیهادییەکانی داعش بەرزبکاتەوە؟ چی دەبوو ئەگەر لەبری دەرکەوتن وەک دوودڵ و بێ ستراتیژ، ئۆباما هەڕەشەی لە داعش بکردایەو رایگەیاندبایە کە بەتەواوی و بێ سنوور و مەرج پاڵپشتی هاوپەیمانەکانی وەک کورد دەکات؟ لەهەمان کاتدا، دەیتوانی بەنهێنی بە کورد بڵێ کە دەبێت چی بکەن لەو ماوەیەدا بۆ وەرگرتنی هاوکاریی بێ سنووری ئەمریکا لەم شەڕەدا. وریایی دیپلۆماسی و گۆڕانکاریی بچووک لە سیاسەتی دەرەوە مەحاڵ نییە هەموو کات وەڵامێکی دروست بێت بۆ هەموو ململانێیەک کە رووبەڕووی ولایەتە یەککگرتووەکان دەبێتەوە. ئەو سەرۆکانەی وا دەردەکەون کە وریایی بێ ئەندازە بەکاردێنن و لەدژی ریسکن، رەنگە هێندە یان زیاتری سەرۆکە هەڵەشەکان وڵاتەکەیان و بەرژەوەندییەکانی بخەنە مەترسییەوە.

کوردستان لە ناوەندی ستراتیژی شەڕی دژی تیرۆردا

هۆشیار سیوەیلی

کۆبوونەوەی وڵاتانی ئەندام لە رێکخراوی (ناتۆ) کە لە ویلایەتی وێڵز لە بەریتانیا ئەنجامدرا و رۆژی هەینی رابردوو تەواو بوو، دوو کێشەی سەرەکی تاوتوێ کرد کە کێشەی ئۆکرانیا و داعش بوون. دوای کۆبوونەوەکە، سەرۆک ئۆباما رایگەیاند کە بەرەنگاربوونەوەی دەوڵەتی تێرۆریستی ئیسلامی لەو کۆبوونەوەیەدا بە توندی پێداگیری لەسەر کراوە. سەرۆک و سەرکردەکانی تریش بەتایبەتی دەیڤد کامیرۆن هەمان پێداگرییان لەسەر بەرەنگاربوونەوەی ئەو دەوڵەتە تیرۆریستە کردەوە. سەرۆک ئۆباما رایگەیاند کە لەناو ئەندامانی ناتۆدا هاوپەیمانییەکی 10 لایەنە پێکهێنراوە: ویلایەتە یەکگرتووەکان، بەریتانیا، فەرەنسا، ئەڵمانیا، کەنەدا، ئوستراليا، ئیتالیا، پۆڵەندا، دانیمارک و تورکیا. بۆ ئەو مەبەستە هەوڵی فراوانکردنی ئەو هاوپەیمانییە بەردەوامە. جۆن کیری ئەم هەفتەیە سەردانی ناوچەی رۆژهەڵاتی ناوەڕاست دەکات بۆ ئەوەی ئەو هاوپەیمانییە فراوانتر بکات و زۆربەی وڵاتانی ناوچەکەش لەخۆبگرێت. لە میانەی ئەم هەوڵانەدا کۆماری ئیسلامی ئێرانیش رۆڵی گرنگ دەگێڕێ و تەنانەت رێبەری کۆماری ئیسلامیش رەزامەندی لەسەر ئەو رۆڵە و هەماهەنگی سەربازیی نێوان ئەمەریکا و وڵاتەکەی دەربڕیوە بۆ بەرەنگاربوونەوەی دوژمنە هاوبەشەکەیان. هەرچەندە کۆشکی سپی هەموو جۆرە هاوکارییەکی لەگەڵ کۆماری ئیسلامیدا رەتکردەوە، بەڵام چاودێرانی سیاسی لایان وایە بەبێ بەشداریی راستەوخۆ یان ناڕاستەوخۆی ئێران لەو جەنگەدا هەوڵەکان بۆ لەناوبردنی داعش زەحمەت دەبێت. هەرچەندە رەنگە سعودیە و ئیسرائیل نیگەرانی بەرامبەر بەم رۆڵەی ئێران دەربڕن و رازیکردنی تورکیاش بۆ بەشداریکردن لەم هاوپەیمانییەدا ئاسان نەبێت، بەڵام دەکرێ ئیدارەی ئەمەریکا بە رێگەی دیکە ئەم نیگەرانییانە خاوبکاتەوە.

هەرچەندە سەرۆک ئۆباما لەمەوبەر رایگەیاندبوو کە ئیدارەکەی ستراتیژییەکی روون و تۆکمەی نییە بۆ بەرەنگاربوونەوەی داعش، بەڵام پێدەچێ بە جددی کار لەسەر گەڵاڵەکردنی ئەو ستراتیژییە بکەن و پێکهێنانی ئەم هاوپەیمانییە نێودەوڵەتییەش بەردی بناخەی ستراتیژییە نوێیەکەی ویلایەتە یەکگرتووەکان بێ. ئەو ستراتیژییە وەک نەخشەرێگایەکی بەرەنگاربوونەوەکە و بەرچاوڕوونیەکیش بۆ لایەنەکانی هاوپەیمانییە نێودەوڵەتیەکە پێویستە و لە هەمان کاتدا ئەو ستراتیژییە پێویست و گرنگە بۆ ئەوەی گەلی ئەمەریکی بەگشتی و کۆنگرێس بەتایبەتی پشتگیری پلانەکانی ئۆباما بکەن. هەرچەندە بەپێی دەستووری ویلایەتە یەکگرتووەکان سەرۆک بۆی هەیە لە پێناوی پاراستنی هاووڵاتیانی ئەمەریکیدا چالاکی سەربازیی خێرا و سنووردار لەڕووی قەبارە و کاتەوە ئەنجامبدات، بەڵام بۆ بەردەوامی و فراوانترکردنی ئەو کار و چالاکیانە پێویستی بە رەزامەندی کۆنگرێس هەیە. هەربۆیە پێویستە ئەو ستراتیژییە بەشێوەیەک بێ کە کۆدەنگیەکی بەرچاو لەناو هەردوو بەشەکەی کۆنگرێسدا دروست بکات و لەسەر ئاستی جەماوەریش کەمترین بەرهەڵستی بکرێ، بەتایبەتی کە هەڵبژاردنی کۆنگرێس نزیک بووەتەوە. بۆ بەدیهێنانی ئەم ئامانجەش دوو مەسەلەی جەوهەری گرنگن کە بریتین لە نەناردنی هێزی سەربازی بۆ سەر خاکی عێراق و کەمکردنەوەی خەرجیە داراییەکانی جەنگەکە. کەواتە چەندین خاڵی بنەڕەتی هەیە کە دەبێ ستراتیژییە نوێیەکەی ئەمەریکا لەخۆیان بگرێ: یەکەمیان بریتییە لە دروستکردنی هاوپەیمانییەکی تا دەکرێ فراوانی نێودەوڵەتی بۆ بەشداری لە هێرشە ئاسمانییەکاندا و پێدانی رەواییەکی نێودەوڵەتی بە چالاکییە سەربازییەکان و سووککردنی باری قورسی دارایی جەنگەکە لەسەر ئەمەریکاو دووەمیش بریتییە لە پێکهێنانی حکومەتێکی بنکەفراوانی خاوەن بەرنامەیەکی ئەوتۆ کە جگە لە شیعە، سوننە و کوردیش پێی رازی بن و سێیەم خاڵی گرنگیش هەوڵدانە بۆ وشککردنی سەرچاوە داراییەکانی داعش بە تایبەتی فرۆشتنی نەوت و کۆمەکەکانی دەوڵەمەندە داعشیەکانی وڵاتانی کەنداوی عەرەبی .خاڵێکی دیکەی گرنگ بۆ بەرەنگاربوونەوەی داعش بریتییە لە هێرشی ئاسمانی بۆ سەر بنکە و بارەگا و هێزە سەربازییەکانی داعش لەناو خاکی سووریا و هێرشی ئاسمانی و زەمینی بۆ سەر هێزەکانی داعش لە عێراق. لەبەر ئەوەی هیچ یەکێک لە لایەنەکانی ئەو هاوپەیمانییە نایانەوێ سەربازەکانیان بەشداری هێرشە زەمینیەکان بکەن و سوپای عێراقیش ئەو توانایەی نییە بە تەنیا بەرەنگاری داعش ببێتەوە، بۆیە ئەرکە قورسەکە دەکەوێتە سەرشانی هێزی پێشمەرگەی کوردستان. کەواتە خاڵێکی دیکەی گرنگی ستراتیژی بەرەنگاربوونەوەی داعش هاوکاریی حکومەتی هەرێمی کوردستان و پڕچەککردنی هێزی پێشمەرگە و مەشقپێکردنیەتی تا بتوانێ زەبری کوشندە لە هێزەکانی داعش بدات. بەرپرسانی باڵای ولایەتە یەکگرتووەکان جەختیان لەسەر ئەوە کردووەتەوە کە رێگرتن لە جیهادییە نێودەوڵەتیەکان بۆ پەیوەندیکردن بە دەوڵەتی ئیسلامی و ریسواکردنی ئایدیۆلۆجیە دڕندانەکەیان و لاوازکردنی تۆڕەکانی پەیوەندی و گەیاندنی رێکخراوەکە تێهەڵکێشی ئەو پلانە ستراتیژییە فرەلایەنە دەکرێ. ئەگەر توانرا ئەم خاڵانە لە چوارچێوەی ستراتیژییەکەدا یەکبخرێن، ئەوا رەنگە بەدەستهێنانی رەزامەندی کۆنگرێس کارێکی زەحمەت نەبێ. ئەوەی گرنگە ویلایەتە یەکگرتووەکان و کۆمەڵگای نێودەوڵەتی بەگشتی سوورن لەسەر لەناوبردنی ئەو هەڕەشە گەورەیەی داعش دروستیکردووە و ناشیشارنەوە کە رەنگە ئەم جەنگە جەنگێکی کورت نەبێ. پێدەچێ جگە لە پشتگیریی ناتۆ، ولایەتە یەککگرتووەکان (کە ئەم مانگە سەرۆکی ئەنجومەنی ئاسایشی نەتەوەیەکگرتووەکانە) هەوڵی دەرکردنی بڕیارێکی دیکە لە نەتەوە یەکگرتووەکان بدات و رەوایی زیاتری نێودەوڵەتی بداتە جەنگە نێودەوڵەتیەکە دژی داعش.

بە پێچەوانەی هەوڵەکانی پێشووتری ئیدارەی ئەمەریکی بۆ دروستکردنی هاوپەیمانییەکی فراوان لە جەنگی دژە تیرۆردا، ئەمجارە نەک هیچ هەڵوێستێکی ناڕازی بەرامبەر بە هەوڵەکانی ئەمەریکا بەدیناکرێ، بەڵکو هیچ دەنگێکی ناڕازی جددیش نابیسترێ. ئەمجارە هەرێمی کوردستان بەشێکی گرنگی ئەو هاوپەیمانییەیە و بگرە لە چەقی هاوپەیمانییەکەدایە و تەنیا هێزی سەربازیی کاریگەرە کە لەسەر زەوی شەڕی داعش بکات. بە پێچەوانەی هێرشی هاوپەیمانان بۆ سەر عێراق لە ساڵی 1990 و هێرشی ساڵی 2003، لەم جەنگەیاندا هەرێمی کوردستان رۆڵی ناوەندی و گەورەی هەیە. لەساڵی 1990 دا، بەرەی کوردستانی تەنانەت پرسە گورگانەیەکیشی پێنەکرا و لە ساڵی 2003 شدا لەبەرئەوەی حکومەتی تورکیا بەشداری هاوپەیمانییە نێودەوڵەتیەکەی نەکرد، ئیدارەی سەرۆک بوش ناچار بوو مامەڵە لەگەڵ حکومەتی هەرێمی کوردستان بکات. بەرژەوەندی گەورەی کوردستانە کە رۆڵی چاوەڕێکراوی خۆی لەو جەنگە جیهانییەدا بە باشترین شێوە بگێڕێ، چونکە ئەگەر داعش و دەوڵەتەکەی هەڕەشە بن بۆ سەر ئاسایشی وڵاتانی بەشدار لەو هاوپەیمانییەدا، ئەوا داعش هەڕەشەیەکی جددییە بۆ سەر بوون و مانەوەی هەرێمی کوردستان.

کورد دەستی لە بەغدا شووشتووە، بەڵام چۆن!

ڕێبوار کەریم وەلی

rebwar.karim@rudaw.net

بە پێچەوانەی جارەکانی ڕابردوو کە گفتوگۆکانی پێکهێنانی حکومەتی بەغدا بە گەرموگوڕی بەڕێوەدەچوون، ئەمجارە کەمتر کەسێک بۆی گرنگە کە چ دەگوزەرێت. خەمی خەڵک ئەوەیە کە بەڵکو ئەگەر حکومەت لە بەغدا پێکهات، بودجە و مووچە بگەڕێتەوە. کەمتر کەسێک هەیە بۆی گرنگ بێت (جگە لەوانەی کاندیدن) کورد لە حکومەتی داهاتووی بەغدا چ پۆست و پایەیەک وەردەگرێ. ئەزموونی 11 ساڵی ڕابردوو لەگەڵ بەغدا سەلماندی کە نە دەستوور، نە پەرلەمان و نە پۆست و پلەوپایەکانی کورد ناتوانن وا بکەن کورد لەگەڵ بەغدا هەست بە ئارامی و ئاسوودەیی بکات.

لەناو حیزبە سیاسییەکاندا یەکێتی هێشتا بە حەماس و گەرموگوڕییەوە هەوڵ دەدات ڕایەڵەکانی لەگەڵ بەغدا و مەرکەزیەتی شیعە مەزهەبدا نەپچڕێت، بەڵام هەر ئەوەش دۆخەکەی وا لێکردووە کە کورد نەزانێ بەرەو کوێ دەڕوات. پارتی بە ساردییەوە مامەڵە لەگەڵ دۆخەکە دەکات و پتر لەوەی بیر لە ئێستا بکاتەوە، فکری لای دوای پێکهاتنی حکومەتی بەغدایە. مانۆڕەکانی یەکێتی نیشتمانی لە چەند مانگی ڕابردوودا کە زیاتر لەوەی ئامانجێکی سیاسیی دیاریکراویان هەبێت تاکتیکی بوونە، ڕۆڵێکی کاریگەریان هەیە لەو سەرلێشێواوییە سیاسییەی ئێستا دروست بووە. بە پێچەوانەی هەڵوێست و ڕوانگەکانی بارزانی لە دوو ساڵی ڕابردوودا، یەکێتی بۆ پەردەپۆشکردنی قەیرانی ناوخۆیی خۆی، لە بەرەی ئێران و شیعەکاندا گەمەیەکی سیاسیی وای کردووە کە هەمیشە وەک مارشی مەهتەری تورکەکان، هەنگاوێک بۆ پێشەوە و دوو بۆ دواوە ببینین. ئەو قەیرانەی یەکێتی لە مەسەلەی مەشروعیەتی ڕێکخراوەیی خۆی تێیکەوتووە، جیا لەوەی دەرفەتی دەستێوەردانی بۆ هەموو لایەک ڕەخساندووە، دۆخی سیاسیشی شێواندووە. ڕەنگبێ ئەوە بە چاوی ڕووت نەبینرێت و خەڵک هەستی پێ نەکات، بەڵام لە ڕاستیدا دەرهاوێشتەکانی هاوپەیمانییە جۆراوجۆر و ڕانەگەیەندراوەکانی یەکێتی کە لە پێناوی مانەوەی ئێستایەتی، لە درێژ ماوەدا بۆ هەمووان دەردەکەوێت.

هێنانی میلیشیای شیعە و ڕێگەدان بە هاتنی کەسێکی وەکو عامری بۆ کەرکووک و سووکایەتیکردنی بە پێشمەرگە و وەزارەتی پێشمەرگە، یەکێکە لەو نموونانەی کە پتر لەوەی سیاسەت بێت، بەرە لەژێر پێ دەرهێنانی گۆڕان و پارتییە کە شێلگیرانە لە هەوڵی ئەوەدان بتوانن لە دەرفەتێکی نزیکدا ڕیفراندۆم لەسەر چارەنووسی کەرکووک بکەن. سوپایەک کە خۆی هەڵاتووە و کەرکووکی بەجێهێشتووە، ئێستا بە چ چاو و ڕوویەکەوە بۆی هەیە ئیدیعای ئەوە بکات کە دەبێ کەرکووک لە پێشمەرگە چۆڵ بکرێت؟! مەگەر مەبەست ئەوە نەبێ کە ئەو پێشمەرگە و پۆلیسانەی ئێستا دامەزراوە نەوتییەکان دەپارێزن، دەربکرێن و وەک جاران ڕادەستی عەرەبیان بکەنەوە.

باڵی دەستڕۆیشتووی یەکێتی کە ئێستا پارێزگاری کەرکووکیان وەک دەمڕاستی خۆیان دیاری کردووە، شەڕی خۆیان بردووەتە کەرکووکەوە و لەوێ یاری بە ئاگر دەکەن. سلێمانی زوو یان درەنگ دەبێ ڕادەستی گۆڕان بکرێت و یەکێتی لەوە زیاتر ئەگەر موقاوەمە بکات، دوور نییە گۆڕان لێیان قەبوڵ نەکات. بۆیە دەکرێ یەکێتی بیر لەوە بکاتەوە کە کەرکووک پێگەی بەهێزی ئەوە لە داهاتووی سیاسیدا، بەڵام هی موزایەدە پێکردن و تاکڕەویش نییە. تورک ڕازینە کەرکووک بێتەوە سەر کوردستان، بە مەرجێک بارودۆخی حوکمڕانی لە کەرکووک وەکو هەولێر و سلێمانی نەبێت و پێکهاتەکانی دیکەش بەشدار بن، بەڵام بەدیوە کوردییەکەیدا، ئەو حوکمەی لەسەر ئاستی ناوخۆیی پارێزگاکانی دیکە یەکێتی داوای دەکات، دەبێ لە کەرکووکیش هەبێ، پارێزگار خۆی لێ نەبێتە سەرۆک وەزیران!

لە بارودۆخێکی وەهادا کە کوردستان بە چەندین دەردەوە دەناڵێنێ، بوون بە هۆکاری ئەوەی کە پتر لەوەی هەشە هەستی کوردایەتی و پیرۆزییەکان پەلاماریان بدرێت، باجێکی قورسی دەبێت. تازە کوردستان لە بەغدا بێهیوا بووە و هیوایەکی گەورەتر لەبەغدای پێویستە تا بتوانێ پێی بژیەت. ئەوەی بەشدار نەبێ لە دروستکردنی ئەو هیوایە و هەوڵ بدا لە گۆمی لێڵ گێلە مەلە بکات، دەخنکێ.

خۆری خەلافەت بەرەو ئاوابوونە

هێمن عەبدوڵڵا

خۆری خەلافەتەکەی داعش بەرەو ئاوابوونە. ئەمە پروپاگەندەی کاتی جەنگ نییە. بۆ بەرزکردنەوەی ورەی کەسیش ئەم ڕستانە نەنووسراون. بەڵکو لێکدانەوەی ئەو داتا و فاکتانەن کە لەبەردەستن. داعش کێشەی زۆرن و ناتوانێ بەرگەی هەموویان بگرێت. وەکچۆن مالیکی نابێتەوە حوکمڕانی وڵاتێک کە ناوی عێراقە، ئاواش ئیبراهیم عەواد، ناسراو بە ئەبووبەکر بەغدادی، عەبای خەلیفایەتیی موسڵمانان بەسەرشانییەوە ڕاناوەستێت.

کێشەکانی داعش بە ئەنجامدانی هەڵەی ستراتیژی و هێرشکردنە سەر باشووری کوردستان دەستیانپێنەکرد. بەڵکو بەوە دەستیپێکرد کە پەلەیکرد لە جاڕدانی خەلافەتە ئیسلامییەکەی. ئەمە وایکرد شتێکی لە جیهاندا بەناوی دۆستەکان و دوژمنەکانی داعشەوە نەهێشتەوە. ئێستا گرووپە توندئاژۆ ئیسلامییەکان، لە نایجیریاوە تاوەکو پاکستان هەمان ئەو هەڵوێستەیان بەرامبەر داعش هەیە کە "ئەمریکای کافر" و "ئێرانی شیعەی بەلارێداڕۆیشتوو" هەیەتی. پێشناچێت لە مێژوودا قەت حاڵەتێکی وا هاتبێتەپێشەوە کە دوژمنێکی وەکو داعش هەموو جیهانی بە جیاوازییەکانی کۆکردبێتەوە و هەڕەشەکانی وایلێکردبن هەڵوێستەکانیان لێک نزیک بکەنەوە.

زۆرکەس وادەزانن ئەو بوێرییەی فوئاد مەعسووم، سەرۆککۆماری عێراق، لە ڕانەسپاردنی نووری مالیکی بۆ پۆستی سەرۆکوەزیران نواندی، ئازایەتیی خۆی بوو، بەڵام ڕاستییەکە ئەوەبوو کە کاتێک بەڕێز مەعسووم پێداگیریی لەسەر ڕەتکردنەوەی مالیکی دەکرد، پشتئەستوور بوو بە ڕێککەوتنێکی نهێنی کە لەنێوان ئەمریکا و ئێران بۆ گۆڕینی مالیکی و بەرەنگاربوونەوەی هەڕەشەکانی داعش کرابوو. ڕێککەوتنەکە لەدوای کۆنترۆڵکردنی مووسڵ و ناوچەکانی دیکەوە لەلایەن داعش، لە شاری عەممان-ی پایتەختی ئوردن کرابوو. هەریەکە لە حوسێن ئەمیر عەبدوڵڵاهیان، جێگری وەزیری دەرەوەی ئێران بۆ کاروباری عەرەبی و ئەفریقا و جەیک سوولیڤان، ڕاوێژکاری جۆو بیدن، جێگری سەرۆکی ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکاش ئەندازیارانی ڕێککەوتنەکە بوون. هەر لەسەر بنەمای ئەو ڕێککەوتنەش بوو کە ئەمریکا چاوی نووقاند لە هاتنی "سنووردار"ی سوپای قودس بۆ شەڕی جەلەولا و پێشی ئاسایی بوو قاسم سولەیمانی لە ئامرلی ڕێگەبدات وێنەی خۆشحاڵییەکانی بگرن. بەستەڵەکی سی و پێنج ساڵەی پەیوەندییەکانی نێوان ئەمریکا و ئێران، بە هەڵە و هەڵەشەییەکانی داعش شکا.

داعش چەک و پارەی هەیە و شارەزایی باشیشی لە بواری سەربازیدا پەیداکردووە. ناوچەکانی ژێر دەسەڵاتی خۆیشی عاقڵانە بەڕێوەدەبات. ئێستا خەلافەتەکەی داعش بەسەر چەند ویلایەتێکدا دابەشکراوە. لە هەریەکە لەو ویلایەتانەدا فەرمانڕەوایەک حوکمدەکات کە دەسەڵاتی بێسنووری هەیە. هەر ویلایەتێکیش، دروست وەک سیستەمی هەرێمە فیدراڵییەکان، سیاسەتی نێوخۆیی و ئابووریی تایبەت بەخۆی هەیە و تەنیا دەبێ پابەندبێت بەو هێڵە گشتییانەوە کە لە ڕەقەوە بۆ دەوڵەتداری دانراون. بۆیە سەیرنییە کە کاتێک لە بەرەی مووسڵ شەڕی خەست لەگەڵ پێشمەرگە دەبێت، لە بەرەی کەرکووک خاوی دەبیندرێت. دەکرێ والیی کەرکووک کاری گرنگتر لە شەڕی هەبێت! ئەم شێوازی حوکمڕانییە وایکردووە دانیشتووانی مووسڵ و ناوچەکانی دیکە، زۆرتر لە ئەبووبەکر بەغدادی بڕیار لەسەر وردەکاریی ئیدارەدانی ناوچەکانی خۆیان بدەن.

هەرواش ئەگەر داعش بەرگەی شەڕی دوژمنەکانی وەکو ئەمریکا و کوردستان و ئێران و عێراق و سووریا و ئەوانی دیکەش بگرێت، ناتوانێ بەرگەی ئەو بەرپەرچدانەوە توونده بگرێت کە لە جیهانی ئیسلامیدا بەهۆی جاڕدانی خەلافەتەکەیەوە دروستیکردووە. لە سیستەمی ئیسلامیدا دەبێ یەک خەلافەت و یەک ئەمیرولموئمینین هەبێت بۆئەوەی هەموو موسڵمانان یەکبخات، بەڵام لە سەد ساڵی ڕابردوودا هیچ سەرکردەیەکی توندئاژۆی ئیسلامی نەیتوانیوە بانگەشەی ئەوە بکات کە ئەمیرولموئمینینی هەموو جیهانە. هەر لە نموونەی پادشای مەغریبەوە بگرە کە خۆی پێ ئەمیرولموئمینینی وڵاتەکەی خۆی بوو تاوەکو دەگاتە مەلا عومەری تاڵیبان کە دەیگوت ئەمیرولموئمینینی ئەفغانییەکانە، کەسیان قاچیان هێندەی ئەبووبەکر بەغدادی لە بەڕەی خۆیان درێژتر نەکردووە. بۆیەش ئێستا لەپڕ لە نایجیریاوە خەلیفەیەکی نوێ خۆی دەناسێنێ و لە وڵاتانی دیکەی ئیسلامیشەوە خەلیفەی نوێ بەڕێوەن. لەوەش گەڕێ کە ڕێبەری ئەلقاعیدە داعشی هەر قبوڵ نییە. وەلحاسڵ داعش لەجیاتی ئەوەی ببێتە شانەیەک بۆ کۆکردنەوەی زەرگەتە تووڕە ئیسلامییە توندئاژۆکانی جیهان، لە ئایندەدا لەلایەن ژەنگە سوورەی توندئاژۆترەوە دەکرێتە ئامانج. ئەنجامی ئەو فرەدوژمنییەش ئاوابوونی خۆری خەلافەت دەبێت.

میراتی سەددام بۆ کێ بوو؟

بێستون عوسمان

سەددام حوسێن، ئەو مێردەزمەیەی بۆ نزیکەی 30 ساڵ ژیانی لە ملیۆنان دانیشتووی عێراق تاڵ کرد، دوای مردنیشی بەردەوامە لەسەر چاندنی مەرگ لەسەر ئەم خاکە خێر لەخۆنەدیوە. لەم نووسینەدا باس لە دوو میراتی سەددام دەکەم کە هەردووک لەسەر ئاستی جیاواز بوونەتە مۆتەکە و مرۆڤەکانی ئەم وڵاتە بە زۆر "بە نیشتمانکراو"یان هەراسان کردووە. دەڵێم "بە نیشتمانکراو" لەبەر ئەوەی لەوەتەی هەم، نە عێراقم بە نیشتیمان و نە عێراقییەکانم بە هاونیشتیمانی زانیوە. یەکەم میراتی سەددام، کەلتوری خوێنڕشتن و دڕندەییە کە هەموومان بە گەورە و بچووکەوە میراتگرەوەی ئەم دەردەین. ئەوجا هەر کەسەو بەپێی قەبارەی خۆی. من پێشنیاز دەکەم ئەمە ناوبنرێت "عوقدەی سەددامی" و کەسانی پسپۆڕ لە بواری دەروونناسی کاری لەسەر بکەن وەک گرێیەکی دەروونی کە ڕۆح و مێشکی دانیشتووانی عێراقی تەنیوە و دروشمی "بژی بۆ کوشتن"ی کردووە بە دەستووری ژیانی دانیشتووانی وڵاتێک. ئەمە میراتی سەددامە لەسەر ئاستی تاکەکەس، لەسەر ئاستی ژیانی کۆمەڵایەتی و سیاسیش، ئەو دڕندانەی پێیان دەڵێن "داعش" دەست و دیاری و میراتە گەورەکەی ئەو دڕندەیەن، نەک تەنها بۆ عێراقییەکان، بەڵکو بۆ هەموو جیهان.

دەمەوێت سەرنجتان ڕابکێشم بۆ میراتییە گەورەکەی سەددام. ئەو گرووپە تیرۆریستەی بێ لە کوشتن و بڕین و تاڵان و ئەشکەنجە هیچی دیکە نازانن. ئەگەر بە وردی لە داعش ورد ببیتەوە، دەبینی جیاوازییەکی قووڵ هەیە لە نێوان ئەم گرووپە و ڕێکخراوە توندڕەوەکانی دیکە کە بە ناوی ئیسلامەوە مەرگ دابەش دەکەن. بەڕای من "توندڕەوی ئیسلامی" کە ئاماژەیەکە بۆ کوشت و بڕ لە ژێر ئاڵای ئیسلامدا، بە دروستبوونی ڕێکخراوە دەمارگیرەکانی ناو جیهانی ئیسلامی لە دوای جەنگی یەکەمی جیهانی دەستپێناکات. بەڵکو مێژوویەکی درێژی هەیە. هەوێنی ڕەوتی توندڕەویی ئاینی لە ئیسلامدا دەگەڕێتەوە بۆ ئەو ڕۆژەی دەوڵەتی ئاینی دامەزرا. بەڵام لێرەدا نابێت تاوانەکە بخرێتە ملی ئیسلام، لەبەر ئەوەی خودی دەوڵەتدارییە ڕێگە خۆش دەکات بۆ ململانێ و خوێنڕێژی و شەڕی دەسەڵات. ئەگەر ڕەخنەیەک لە ئیسلام بگیرێت، دەبێت ئەوە بێت کە نەیتوانیوە ئەم نەریتەی دەوڵەتداری بگۆڕێت کە لە سەرەتای مێژووی شارستانی مرۆڤایەتییەوە بووەتە مۆتەکەی ژیان لەسەر زەوی.

هەوێنی "توندڕەوی ئیسلامی" دەگەڕێتەوە بۆ ئەو ڕۆژەی ئەبو سوفیان بە نابەدڵی شایەتمانی هێنا! ئەو ڕۆژەی مەعاویە کەوتە ململانێی دەسەڵات لەگەڵ حەزرەتی عەلی. ئەو ڕۆژەی لە پێناوی جێگرتنەوەی پێغەمبەر (د.خ.) خوێنی موسڵمان بە دەستی موسڵمان ڕژا. ئەگەر بڕوا بەوە بهێنین کە ئەمە تەنها جیاوازییەکی ئیجتیهاد بووە، دەبێت ئەمڕۆش قایل بین بەوەی بگوترێت "داعش فیکرێکی جیاوازە لەناو ئیسلامدا" و ئەو دڕندانە لەناو چوارچێوەی ئایندا جێبکەینەوە. حاشا! نە داعش بەشێکە لە ئیسلام و نە شەڕی دەسەڵات لە نێوان ئەو کەسانەی دوای وەفاتی حەزرەتی محەممەد چاویان بڕیبووە جێگەکەی وەک "سەرۆک دەوڵەتێک"، جیاوازیی فیکری و ئیجتیهادە.

بە پێچەوانەی ئەو کەتەگۆریانەی بۆ ئیسلام کراوە لەژێر ناوی مەزهەب و مەشرەب، من وا بیردەکەمەوە کە ئیسلام تەنها دوو جۆری هەیە. یەکەمیان "ئیسلامی باوەڕ" ئەوی دیکە "ئیسلامی بەرژەوەندی". ئیسلامی باوەڕ پابەندبوونی مرۆڤە بەو بنەما هیومانیستیانەی لە ئایەتەکانی قورئانی پیرۆزدا شاراوەن. ئەم مەدرەسەیە، کەسانی خاوەن باوەڕ و ڕاست و ڕەوان بەرهەم دەهێنن کە نەک زیان بە کەس ناگەیەنن، بەڵکو سوودیش بە خەڵکی دەگەیەنن. هەرچی "ئیسلامی بەرژەوەندی"یە، بە کورتی بەکارهێنانی ئاینە بۆ گەیشتن بە دەسەڵات و پێگەی سیاسی و کۆمەڵایەتی. یەکێک لە بەرهەمەکانی "ئیسلامی بەرژەوەندی"ش ئەوەیە کە ئەمڕۆ پێی دەڵێین "توندڕەوی ئیسلامی". ئەوانەی دینداریان لەسەر بنەمای باوەڕە، ژیانی دنیا بە تاقیگەیەک دەزانن و خۆ دەپارێزن لە هەموو شتێک کە کاریگەری نەرێنی لەسەر ژیانی کەسانی دیکە دروست بکات. ئەوانەش کە ئاینەکەیان لەسەر بنەمای بەرژەوەندییە، هەموو ڕێگەیەک بە کوشتار و کاولکاریشەوە بە موباح دەزانن بۆ تێرکردنی غەریزەکانی خۆیان. ئەگەر لێم بپرسن، نموونەی کام لەم دوو کەتەگۆرییە لە مێژووی ئیسلامدا زاڵن، دەڵێم بە داخەوە "ئیسلامی بەرژەوەندی".

داعشیش یەکێکە لەو گرووپانەی کە بەرهەمی ئەم جۆرە بکوژەی ئیسلامە. بەڵام تایبەتمەندییەک لە قاعیدە و بۆکۆ حەرام و ئەوانی دیکە جیای دەکاتەوە. ئەویش، میراتییەکەی سەددامە لە بواری زەمینەسازی و سەرچاوەی مرۆییدا. بە سەدان فیدایی سەددام کە چەند ساڵە چاوەڕێی دەرفەتێکن بۆ تۆڵەکردنەوە لە جیهان، بوونەتە بڕبڕەی پشتی ئەو گرووپە و ڕۆژانە فەنتازیای نوێ بۆ ئەشکەنجەدان و کوشتن فێری "برا جیهادیستەکانیان" دەکەن. بە کورتی، داعش بە تەنها "گرووپێکی تیرۆریستی ئیسلامی" نییە. بەڵکو سێنتەزی "بەعس" و "توندڕەوی ئیسلامی"یە. تێکەڵەیەکە لە "پیاوکوشتن بە ناوی دینەوە" لەگەڵ "کوشتنی هەر کەسێک کە بەعس پێی باشە بکوژرێت". جا لێرەوە قسەیەک بۆ مێژوو، ئەم سێنتەزە زۆر ترسناکترە لە "توندڕەوی ئیسلامی" بە تەنها. ئەمە یەکگرتنی دوو هێزی شەڕەنگێزە کە تەنها چەمکی "کوشتن" کۆیاندەکاتەوە. ئەگەر ئەمانە بەردەمیان نەگیرێت، ڕاڕەوی ژیانی سەرزەوی دەبەن بەرەو هەڵدێرێک کە مێژووی مرۆڤایەتی بە خۆیەوە نەبینیوە.

ڕووداو

هەفتەنامەیەکی سیاسی گشتییە
Rudaw Media GmbH
دەریدەکات

خاوەن ئیمتیاز
Rudaw Media GmbH

سەرنووسەر
سەلام سەعدی
salam@rudaw.net

جێگری سەرنووسەر
ساڵح قادر
rodan@rudaw.net

بەڕێوەبەرانی نووسین
هێڤیدار ئەحمەد
hevidar@rudaw.net
نەوزاد مەحموود
newzad@rudaw.net

بەڕێوەبەری هونەری
حوسێن هیممەتی
himati@rudaw.net

دیزاین
هونەر مەرجان
شاهۆ محەممەد

بەڕێوەبەری کارگێڕی
سابیر یاسین

ڕاوێژکاری یاسایی و دارایی
ئایهان چفتچی
ayhan@rudaw.net

© مافی چاپ و بڵاوکردنەوە پارێزراوە بۆ
Rudaw Media GmbH

بۆ ئابۆنەکردنی ڕووداو

لەگەڵ ناردنی پارەی ئابۆنە بۆ سەر ژمارەی بانکیمان، تکایە ژمارەی حیسابی بانکی خۆتان و ناونیشانتان بە ئیمێل یان بە نامە ڕەوانەی (ڕووداو) بکەن. دوای گەیشتنیان ئابۆنەکەتان دەستپێدەکات و هەموو هەفتەیەک ڕۆژنامەتان بۆ دەنێرین.

بۆ ساڵێک ئەڵمانیا، بەلجیکا، نەمسا، فەرەنسا، هۆڵەندا: 60 یورۆ
سویسرا: 120 CHF
بەریتانیا: 60 GBP
سوێد: 900 SEK
دانیمارک: 600 DKK
ئەمەریکا: 100 $ کەنەدا: 120 CD تورکیا: 100 YTL

بۆ شەش مانگ ئەڵمانیا، بەلجیکا، نەمسا، فەرەنسا، هۆڵەندا: 30 یورۆ
سویسرا: 60 CHF
بەریتانیا: 30 GBP
سوێد: 450 SEK
دانیمارک: 300 DKK
ئەمەریکا: 50 $ کەنەدا: 60 CD تورکیا: 50 YTL

ئەدرەس و ژمارەی حیسابی بانک:..
Rudaw GmbH Kaistr. 18 -40221 Dusseldorf / Germany

لەناو ئەڵمانیا
Rudaw Media GmbH
Bank: Deutsche Bank Köln
Konto Nr: 2450161
BLZ: 37070024

دەرەوەی ئەڵمانیا
IBAN:
DE 48370700240245016100
BIC: DEUTDEDBKOE

دوو کەروێشک و تاژیەکی دڕندە

جارێکیان دوو کەروێشک پێکەوە دانیشتبوون باسی ئەوەیان دەکرد ئەگەر هاتوو ڕۆژێک لەڕۆژان تووشی هەر پەلاماردانێکی راوچی‌و دڕندە هاتن چۆن پێکەوە بۆ مەبەستی دەرباز بوون هاوکاری یەکتر بکەن‌و بتوانن خۆیان لە چنگیەوە رزگار بکەن‌و راوچیەکە یاخود دڕندەکە بە دەردێکی کوشندەو لەناوچوون ببەن....

.. بۆیە ڕۆژێک لەڕۆژان لەکاتی گەڕان‌و سووڕاندا تاژیەکی دڕندە لێیان پەیدا ئەبێت‌و بەخێرا هێرشیان بۆ دەبات. هەردوو کەروێشکەکەش ئەو ڕۆژەیان هاتەوە بیرکە چ جۆرە پیلانێکیان لەنێوان خۆیاندا ئامادە کردووە بۆ روو بەروو بوونەوەی ڕۆژێکی وەک ئەمڕۆو کاتێکی وەک ئێستا. هەردوو کەروێشکەکە لەترسا رائەکەن تاژیەکەش کە تەماشای ئەکرد یەکێک لە کەروێشکەکان قەڵەوترە بۆیە ئارەزووی راو کردنەکەی دەکەوێتە سەر ئەو کەروێشکە قەڵەوەو تاژیەکە هەوڵ ئەدات زوو ئەو راو بکات بۆیە زۆر بەخێرا هەر بەدوایدا را ئەکات. کەروێشکەکەی تریش لەدواوەو تەنیشتی تاژیەکە لەگەڵیانا غار غارێن ئەکات تا لە دارێکی گەورە نزیک ئەبنەوەو لەو کاتەدا لەپڕ بانگی کەروێشکە قەڵەوەکە ئەکات‌و ئەڵێت:- کەروێشکە گیان مەترسەو ئاگاداربە ئێستا وەختی سەرکەوتنە.... بەڵێ هەر لەو کاتەدا تاژیەکە هەر بەدەم راکردنەوە زۆر بە رقەوە ئاوڕ لە کەروێشکەکەی تر ئەداتەوەو تا هێندەی پێ ناچێت لەگەڵ ئاوڕدانەوەکە ئاگای لەپێشەوەی خۆی نامێنێت‌و تا هەموو لاشەو گیانی لەپڕ بە دارە گەورەکە دەکەوێت‌و دوای ئەمە تاژیەکە لەگەڵ پێکدادانە توندەکە یەکسەر لاشەی دەکەوێتە سەر زەوی‌و لەخوێن سوور هەڵدەگەڕێت.

ئینجا هەردوو کەروێشکەکە بەدەم راکردن‌و بەدەم زەردەخەنە هەناسەیەکی پڕ لەخۆشی هەڵدەکێشن‌و بەرەو رووی یەکتر دەچن‌و توند یەکتر لەباوەش دەگرن‌و ئەڵێن:- ئەمە پاشەڕۆژی هەر دڕندەو خراپەیەکە کە ئاکامەکەی لەناوچوون‌و فەوتانە.

نووسینی:حاتەم باتاسی/مەکۆی کوردکلیک

گوڵاڵە سوورە

منیش گوڵاڵە سوورەم
ئا لەم نزیک و دوورەم
بڕوانە دەور و پشتم
دیاری دەستی سروشتم
ئەزانی بۆ وا سوورم
وا سەر بەرز و ڕوو سوورم
تێراوی خوێنی جەرگم
پاراوی جوانە مەرگم
بۆیە ئەم کوردستانە
وا بەمن ئاوەدانە
دەشت و کێو ئەنەخشێنم
مژدەی خۆشی ئەهێنم
سەرانسەری دەرودەشت
ئەڕازێنمەوە بۆ گەشت

(((کاکە ی فە لاح)))

ئەم وێنەیە ڕەنگ بکە

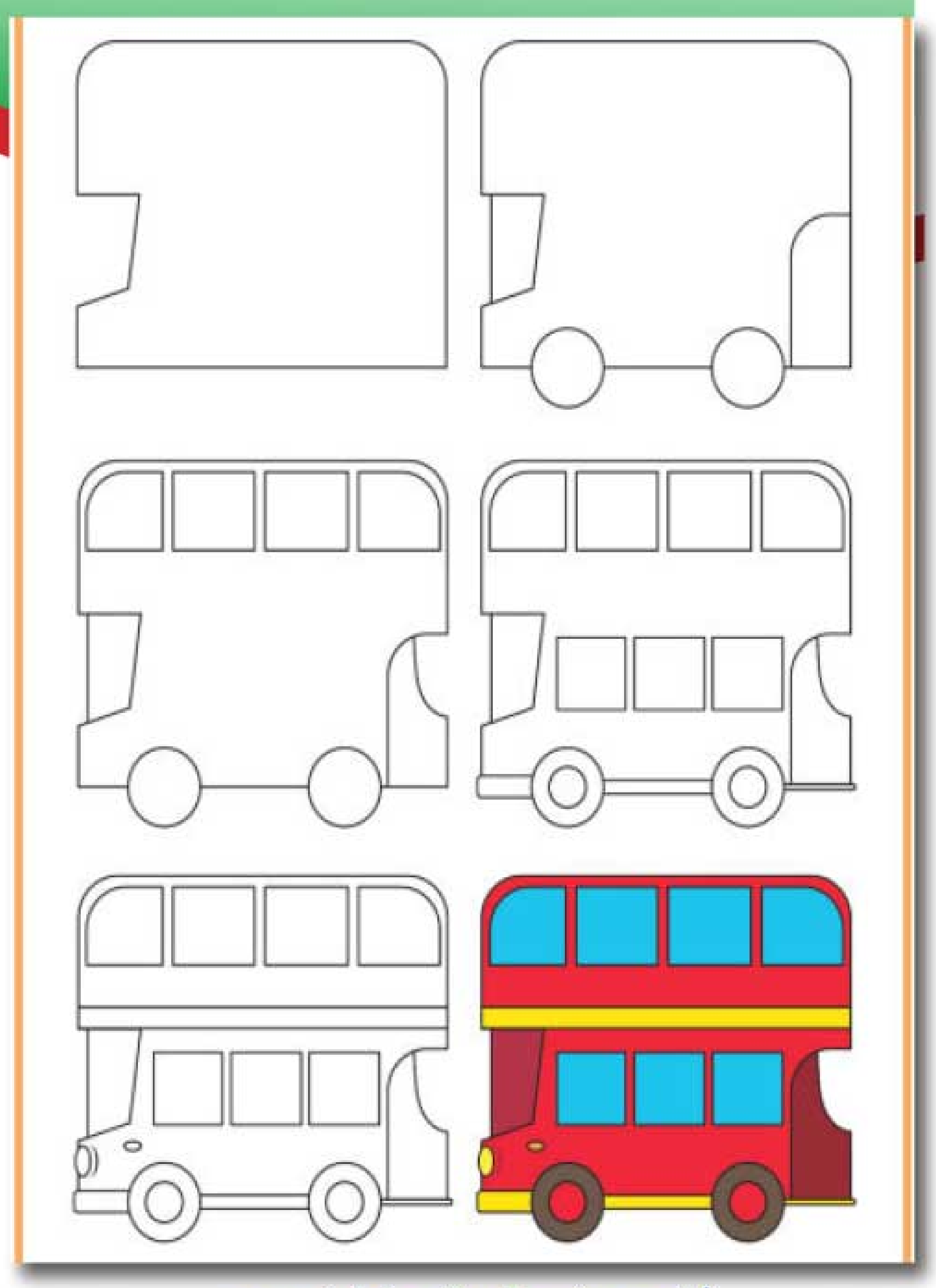

فێربە چۆن پاسێک بکێشیەوە